

Úradný vestník

Európskej únie

C 51



Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 54

17. februára 2011

Číslo oznamu	Obsah	Strana
I	<i>Uznesenia, odporúčania a stanoviská</i>	
	STANOVISKÁ	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	466. plenárne zasadnutie v dňoch 19., 20. a 21. októbra 2010	
2011/C 51/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Finančná účasť zamestnancov v Európe“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2011/C 51/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmeny a perspektívy kovospájajúceho priemyslu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	8
2011/C 51/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dôsledky krízy štátneho dlhu pre správu EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	15
2011/C 51/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Transatlantické vzťahy a medzinárodné presadzovanie európskeho sociálneho modelu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	20
2011/C 51/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Obnova metódy Spoločenstva (usmernenia)“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	29

SK

Cena:
4 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

III Prípravné akty

Európsky hospodársky a sociálny výbor**466. plenárne zasadnutie v dňoch 19., 20. a 21. októbra 2010**

2011/C 51/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 54 zmluvy, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností, udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení“ [KOM(2010) 388 v konečnom znení – 2008/0173 (COD)]	35
2011/C 51/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlúčení a splynutí akciových spoločností“ [KOM(2010) 391 v konečnom znení – 2008/0009 (COD)]	36
2011/C 51/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Európska stratégia pre čisté a energeticky úsporné vozidlá“ [KOM(2010)186 v konečnom znení]	37
2011/C 51/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu“ [KOM(2010) 183 v konečnom znení]	43
2011/C 51/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o predchádzaní obchodovaniu s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2002/629/SVV“ [KOM(2010) 95 v konečnom znení – 2010/0065 (COD)]	50
2011/C 51/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku aktívneho starnutia (2012)“ [KOM(2010) 462 v konečnom znení]	55
2011/C 51/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Mobilizovanie súkromných a verejných investícií na zotavenie a dlhodobú štrukturálnu zmenu: rozvíjanie verejno-súkromných partnerstiev“ [KOM(2009) 615 v konečnom znení]	59
2011/C 51/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, pokiaľ ide o trvanie povinnosti uplatňovať minimálnu štandardnú sadzbu“ [KOM(2010) 331 v konečnom znení – 2010/0179 (CNS)]	67



I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

466. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 19., 20. A 21. OKTÓBRA 2010

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Finančná účasť zamestnancov v Európe“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 51/01)

Spravodajca: **Alexander Graf von SCHWERIN**

Pomocná spravodajkyňa: **Madi SHARMA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. februára 2010 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Finančná účasť zamestnancov v Európe“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. septembra 2010.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na októbrovom plenárnom zasadnutí. V súlade s článkom 20 rokovacieho poriadku bol za hlavného spravodajcu vymenovaný pán **Alexander Graf von SCHWERIN**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 170 hlasmi za, pričom 9 členovia hlasovali proti a 22 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a odporúčania

1.1 Finančná účasť zamestnancov je možnosť, ako sa podniky aj zamestnanci, rovnako ako celá spoločnosť, môžu lepšie a doplnkovo podieľať na úspechu rastúcej europeizácie hospodárskej činnosti. Európsky hospodársky a sociálny výbor chce preto pomocou tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy dostať túto tému väčšmi do povedomia verejnosti. **Cieľom je motivovať Európu, aby vypracovala rámcový koncept**, ktorý podporí sociálnu a hospodársku súdržnosť Európy tým, že zjednoduší uplatňovanie finančnej účasti zamestnancov na rôznych úrovniach (napr. podiely na zisku, zamestnanecké akcie, zamestnanecké systémy sporenia).

1.2 Ako rástla Európa, tak aj podniky, a to najmä malé a stredné podniky (MSP), rozširovali svoju cezhraničnú činnosť. Jednou z **priorít stratégie Európa 2020** je zameranie pozornosti na realizáciu iniciatívy *Small Business Act* (zákon o malých

podnikoch), najmä so zreteľom na zlepšenie finančnej situácie MSP. Finančná účasť zamestnancov môže byť pritom mechanizmom na podporu tohto cieľa, čím sa **posilní konkurencieschopnosť európskych MSP**. Bez ohľadu na veľkosť podniku musia modely finančnej účasti zamestnancov rešpektovať riešenia na úrovni podnikov a chrániť práva zamestnancov s cieľom zohľadniť rozmanitosť podnikov a krajín.

1.3 Cieľom tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy je preto

— znovu podnietiť diskusiu o finančnej účasti zamestnancov na európskej úrovni a **poskytnúť nové stimuly pre diskusiu na celoeurópskej úrovni**;

— **dostať túto tému do povedomia verejnosti** a podnietiť sociálnych partnerov na európskej úrovni aj v členských štátoch k tomu, aby sa touto témou podrobne zaoberali;

— identifikovať prekážky pre cezhraničnú finančnú účasť zamestnancov a **poukázať na možné riešenia**;

— v prípade potreby vyzvať príslušné **európske inštitúcie k tomu**, aby vypracovali riešenia;

— **objasniť otvorené otázky**, ktoré si vyžadujú ďalšie prerokovanie.

1.4 Zavedenie finančnej účasti zamestnancov musí byť dobrovoľné. Táto účasť nesmie nahradiť existujúce mzdy, ale musí byť **ďalším doplnením systémov odmeňovania** a nesmie brzdiť samotný proces vyjednávania o mzdových podmienkach. Musí byť pre zamestnancov pochopiteľná a dopĺňať ostatné formy účasti zamestnancov. Finančná účasť zamestnancov by mala byť oddelená od dôchodkových systémov. Na individuálnom základe však môže byť doplnkovým prvkom dôchodkového zabezpečenia.

1.5 Požadované výhody finančnej účasti zamestnancov sú:

— môže **zlepšiť miestnu kúpnu silu**, a tým zvýšiť príležitosti pre podniky v regióne;

— ako vysoko kvalitný **prvok dobrého riadenia podniku** môže prispieť k zlepšeniu príjmov prostredníctvom podielu na výsledkoch podniku;

— môže zvyšovať **motiváciu v súvislosti s akumuláciou majetku** a prostredníctvom väčšej identifikácie s podnikom prispieť k udržaniu zamestnancov.

1.6 Z tohto dôvodu EHSV žiada, aby Rada vydala nové odporúčanie (ako napríklad 92/443/EHS z 27. 7. 1992) o podpore účasti zamestnancov na zisku a výsledkoch podniku a aby predložila návrhy, ako odstrániť prekážky pre cezhraničné plány.

1.6.1 Na európskej úrovni by sa pritom mali prijať tieto opatrenia:

1) Uplatňovanie finančnej účasti zamestnancov v celej EÚ sa musí zjednodušiť **na základe spoločných zásad**.

2) Podiel, ktorý sa medzičasom zvýšil, a rôznorodosť foriem finančnej účasti zamestnancov sa budú analyzovať a predložia sa v praxi v zrozumiteľnej podobe s cieľom zjednodušiť jej **uplatňovanie, najmä v MSP**.

3) **Cezhranične pôsobiacim podnikom** by sa mala poskytovať podpora, najmä pokiaľ ide o odstránenie daňových prekážok v jednotlivých členských štátoch EÚ a EHP, aby bolo možné dosiahnuť ciele lepšieho udržania zamest-

nancov a ich identifikáciu s podnikmi prostredníctvom ich finančnej účasti.

4) Vypracujú sa **formy finančnej účasti zamestnancov, ktoré zlepšia najmä ponuku** zo strany podnikov, účasť zamestnancov, individuálnu podporu akumulácie majetku, zvyšovanie podielu zamestnancov na výsledku podniku, ako aj cezhraničný prenos.

5) Pozitívny vplyv uplatňovania vlastníckych práv a s tým súvisiacej zodpovednosti zúčastnených zamestnancov by mohol prispieť k **posilneniu riadenia podniku**.

6) **Príklady osvedčených postupov** v rámci finančnej účasti zamestnancov by sa mali ďalej uverejňovať, čo prispeje k ich šíreniu. Na príslušné činnosti by sa mala v **rozpočte EÚ vytvoriť samostatná rozpočtová kapitola**.

7) **Finančná účasť zamestnancov ako model sukcesie podnikov** (*Employee-buy-outs*) je vhodná na zvýšenie kontinuity a tým aj konkurencieschopnosti európskych podnikov, ktoré zároveň pripúta k danému regiónu.

8) Mzdy a kúpna sila zamestnancov však zaostávajú za nárastom produktivity a príjmami akcionárov⁽¹⁾. Vplyv krízy na finančných trhoch bude mať negatívne následky aj pre zamestnancov. Finančná účasť zamestnancov by v závislosti od svojej formy mohla byť – **častočnou – kompenzáciou za stratu kúpnej sily a opravným činiteľom opakujúcich sa výkyvov**, nemala by však nahradiť rast miezd.

9) **Mali by sa vytvoriť zdroje informácií o dôsledkoch finančnej účasti zamestnancov** pre podniky a zamestnancov, ako aj o ponukách nezávislých inštitúcií, t. j. mimovládnych organizácií, na odborné vzdelávanie a poradenstvo.

10) Podmienky finančnej účasti zamestnancov by sa tam, kde je kolektívne vyjednávanie bežné, tiež mali upraviť v rámci takéhoto vyjednávania.

2. Kontext

2.1 Rada Európskej únie a Európska komisia

V odporúčaní Rady (neskôr Rady Európskej únie) o podpore účasti zamestnancov na výnosoch podniku⁽²⁾ boli už v roku 1992 sformulované **všeobecné zásady, ktoré EHSV podporuje**:

— pravidelné uplatňovanie,

⁽¹⁾ Viac informácií: D. Vaughan-Whitehead: The Minimum Wage Revisited in the Enlarged EU, 2010, Edward Elgar-ILO.

⁽²⁾ 92/443/EHS.

- výpočet podľa vopred definovaného vzorca,
- uplatňovanie spolu s tradičným systémom odmeňovania,
- variabilita účasti v závislosti od výsledku podniku,
- zvýhodnenie všetkých zamestnancov,
- uplatňovanie v rámci súkromných aj štátnych podnikov,
- uplatňovanie v rámci podnikov všetkých veľkostí,
- jednoduchosť modelov,
- informácie a odborné vzdelávanie zamestnancov týkajúce sa modelov,
- dobrovoľné zapojenie a účasť na modeloch účasti.

V oznámení Európskej komisie o rámcových podmienkach na podporu finančnej účasti zamestnancov⁽³⁾ sa v roku 2002 tieto zásady potvrdili.

2.2 Správy PEPPER vypracované v mene Európskej komisie

2.2.1 Výsledky: pozitívna dynamika finančnej účasti zamestnancov

Správy PEPPER sú dôkazom o trvalom význame tejto témy pre európsku politiku: IV. správa PEPPER⁽⁴⁾ poukazuje na **čoraz väčšiu mieru šírenia finančnej účasti zamestnancov v krajinách EÚ-27 za posledných desať rokov**. V období 1999 – 2005 sa zvýšil počet podnikov, ktoré ponúkajú modely kapitálovej účasti dostupné pre všetkých zamestnancov, a to o 5 percentuálnych bodov v priemere z 13 % na 18 %, a v prípade modelov podielu na zisku o 6 percentuálnych bodov v priemere z 29 % na 35 % (údaje CRANET, vážený priemer všetkých krajín). Takisto stúpol počet zamestnancov, ktorí sa na týchto modeloch podieľajú, i keď v menšom rozsahu (údaje z Európskeho prieskumu pracovných podmienok (EWCS)).

2.2.2 Odporúčania:

V správe PEPPER IV sa navrhuje, aby **Rada Európskej únie vydala odporúčanie k európskej platforme pre finančnú účasť zamestnancov**. V tejto súvislosti zahŕňa nadnárodný „stavebnicový model“ v súlade so zásadou dobrovoľnosti všetky realizované formy finančnej účasti:

- 1) podiel na zisku (v hotovosti, s odkladom alebo v podobe akcií),
- 2) individuálnu kapitálovú účasť (zamestnanecké akcie alebo zamestnanecké opcie na akcie),
- 3) koncept ESOP (model kolektívnej kapitálovej účasti, financovaný prostredníctvom podielu na zisku vyplácanému ku mzde).

Otvárajú sa tým zároveň možnosti pre nové formy finančnej účasti zamestnancov. Pre cieľené riešenia by sa mohli všetky **moduly navzájom kombinovať**.

2.2.3 Podpora voliteľných daňových stimulov

Daňové stimuly nie sú síce nevyhnutným predpokladom pre finančnú účasť zamestnancov, avšak v krajinách, ktoré ich ponúkajú, prinášajú jednoznačne pozitívne výsledky. Bez ohľadu na výlučnú právomoc členských štátov v oblasti zdaňovania môžu **koordinácia, harmonizácia a vzájomné uznávanie** pomôcť zjednodušiť finančnú účasť zamestnancov v nadnárodných podnikoch. **Výpočet „efektívnych daňových sadzieb“** pre štandardizované scenáre by umožnil priame porovnanie medzi krajinami EÚ 27, čím by sa zabezpečila ďalšia harmonizácia. Pokiaľ zostanú voliteľné, bude možné predísť konfliktu s vnútroštátnym právom.

2.2.4 Prehľad stavu

Sociálni partneri a politickí činitelia potrebujú jasný a podrobný prehľad o uplatňovaných národných modeloch, ich ponuke a využívaní. Až doteraz neexistovali žiadne nadnárodné údaje pochádzajúce z cieľného preverovania finančnej účasti zamestnancov. Tento nedostatok by sa mal odstrániť, napríklad prostredníctvom pravidelných prieskumov.

2.3 Príprava projektov na žiadosť Komisie: „stavebnicový model“ pre účasť EÚ

2.3.1 Na vytvorenie prepojenia medzi mnohými rôznymi modelmi finančnej účasti zamestnancov, ktoré existujú v členských štátoch EÚ, podporila Európska komisia prípravné práce pre takzvaný **„stavebnicový model“ (Building Block Approach)**⁽⁵⁾. Na základe neho sa v Európe rozlišuje medzi tromi základnými formami finančnej účasti zamestnancov (podiel na zisku, individuálna kapitálová účasť a koncept ESOP, pozri tiež prílohu).

2.3.2 „Stavebnicový model“ **je v súlade s požiadavkami Európskej komisie** (transparentnosť, nediskriminácia atď.). Poskytnutie daňového zvýhodnenia nie je podmienkou, ale sa ani nevylučuje. Všetky zložky sú nepovinné pre podniky, ako aj pre zamestnancov, a môžu sa navzájom kombinovať podľa konkrétnych potrieb podniku.

⁽³⁾ KOM(2002) 364 v konečnom znení.

⁽⁴⁾ The PEPPER IV Report – Assessing and Benchmarking Financial Participation of Employees in the EU-27, Berlín, 2009; <http://www.eurofound.europa.eu/areas/participationnetwork/pepperreports.htm>; zhrnutie nájdete v nemeckom, francúzskom a anglickom jazyku na adrese <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

⁽⁵⁾ Závěry z diela J. Lowitzsch a kol.: Mitarbeiterbeteiligung für ein Neues Soziales Europa, Berlín/Paríž/Brusel 2008; Rím 2009, Krakov 2010; možno ich nájsť v nemeckom, francúzskom a anglickom jazyku na adrese <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

2.3.3 Správa PEPPER IV obsahuje predpoklad, že nadnárodné uplatniteľný model finančnej účasti zamestnancov by na základe jednotnej podpory vo všetkých členských štátoch EÚ zvýšil atraktivnosť finančnej účasti zamestnancov pre všetky zúčastnené strany. Najmä podniky so sídlom vo viacerých krajinách by mali prínos z nižších administratívnych nákladov na jednotný model, ktorý by zároveň zlepšil prenosnosť medzi jednotlivými krajinami. MSP by takisto profitovali z prehľadnejšej jednotnosti a porovnateľnosti modelov finančnej účasti zamestnancov.

2.3.4 Až do vypracovania takéhoto celoeurópskeho modelu je **medzitým potrebné dosiahnuť vzájomné uznávanie** rôznych vnútroštátne používaných foriem finančnej účasti vrátane jej daňovej úpravy.

3. Výhody ďalšieho šírenia finančnej účasti podnikov

3.1 Výhody finančnej účasti pre podniky

- I. So zreteľom na stratégiu EÚ do roku 2020 môže zavedenie finančnej účasti zamestnancov pomôcť podnikom v Európe, ale najmä **MSP zlepšiť svoju konkurencieschopnosť** tým, že zvýšia stotožnenie sa a zviazanie svojich kvalifikovaných zamestnancov s podnikom v dobrých aj zlých časoch. Finančná účasť zamestnancov tým prispieva aj k trvalo udržateľnému zaisteniu budúcnosti.
- II. Časť finančných výsledkov podnikov sa vyčlení pre zamestnancov priamo na mieste, čo na druhej strane prispieje k zvýšeniu **regionálnej kúpnej sily**.
- III. Finančná účasť zamestnancov môže pomôcť **prekonať demografické zmeny**, pretože veľmi žiadaným vysoko kvalitným zamestnancom ponúka atraktívne miesto na prácu a život. To **podporuje získavanie pracovných síl** za zamestnancov.
- IV. Zlepšenie motivácie prostredníctvom finančnej účasti zamestnancov prispieva k zvýšeniu **produktivity podniku** a k **zlepšeniu kvality vedenia podniku**.
- V. Finančná účasť zamestnancov môže v závislosti od cudzieho alebo vlastného kapitálu prispieť k zvýšeniu návratnosti vlastného kapitálu alebo kapitálovej primeranosti podniku. **Môže to mať pozitívny vplyv na získavanie cudzieho kapitálu a na zlepšenie ratingu podniku**.
- VI. **Finančná účasť zamestnancov na sukcesii podniku** vo forme celkového alebo čiastočného predaja podniku svojim zamestnancom môže predstavovať vhodný nástroj pre MSP a rodinné podniky zameraný na zabezpečenie ich kontinuity. ⁽⁶⁾

⁽⁶⁾ Na tento aspekt už Komisia upozornila vo svojom odporúčaní o prevode malých a stredných podnikov, 94/1069/ES; zdôraznila ho aj v oznámení Komisie o sukcesii v malých a stredných podnikoch, (Ú. v. ES C 93/2, 28.3.1998).

3.2 Výhody finančnej účasti pre zamestnancov

- I. Prostredníctvom finančnej účasti **môžu zamestnanci** dobrovoľne získavať príjem dodatočne k príjmu stanovenom na základe pracovných alebo kolektívnych zmlúv.
- II. Zamestnanci tak budú mať príležitosť **jednoduchšie a dlhodobo akumulovať majetok**, čo im môže umožniť získať doplňujúci zdroj príjmov pre život na dôchodku.
- III. Zamestnanci, ktorí sa chcú podieľať na podniku, pociťujú väčší osobný prínos k rastu podniku. **Cítia väčšie ocenenie**.
- IV. Finančná účasť im ponúka príležitosť zvýšiť svoju samostatnosť na pracovisku a **podieľať sa na stratégii podniku do budúcnosti**. Týmto spôsobom môžu prispieť k dlhodobému zabezpečeniu svojho pracovného miesta.
- V. Dodatočnou výhodou okrem stáleho príjmu je, že **finančná účasť zamestnancov zlepšuje finančnú situáciu** a pomáha preklenúť obdobia krízy alebo nestabilnejšiu zárobkovú činnosť.
- VI. Na čoraz európskejšom pracovnom trhu by bolo prínosom, keby sa formy **finančnej účasti zamestnancov z jednej krajiny** uznávali a prenášali aj v prípade zmeny zamestnania pri prechode do druhej krajiny.
- VII. V **prípadoch sanácie alebo krízy**, ktoré stanovujú strany kolektívnej zmluvy, môžu zamestnanci, ktorí si udržia svoje pracovné miesto a mzdu, svoj podnik v záujme zachovania svojho pracovného miesta prechodne podporiť.

3.3 Sukcesia podnikov a kapitálová účasť

3.3.1 Európska komisia ⁽⁷⁾ poukazuje na to, že v súvislosti so starnutím európskeho obyvateľstva sa jedna tretina podnikov v EÚ, prevažne rodinných podnikov, v nasledujúcich desiatich rokoch stiahne z obchodného života. To znamená **enormný nárast prevodu podnikov**, ktorý zasiahne až do 690 000 podnikov, ktoré nie sú kótované na burze, a 2,8 milióna pracovných miest. Malé a stredné podniky ako najväčší zamestnávateľia sú v rámci politiky trhu práce dôležitým faktorom. Súvisí s tým aj otázka, či by sa mohli zachovať podniky zasiahnuté generačnou výmenou a súvisiace pracovné miesta. Z dôvodu tejto rastúcej potreby preberania podnikov možno siahnuť po náležite vypracovanom **modeli finančnej účasti zamestnancov ako koncepte kontinuity podnikov**.

⁽⁷⁾ Vo svojom oznámení o implementácii programu Lisabonskej stratégie Spoločenstva pre rast a zamestnanosť (KOM(2006) 117 v konečnom znení).

3.3.2 Pre sukcesiu podnikov môžu byť užitočné **modely ESOP** (pozri prílohu). Hlavným aspektom modelu ESOP je, že bol vytvorený konkrétne pre podniky, ktoré nie sú kótované na burze. Podnecuje vlastníkov k tomu, aby svoj podnik preniesli na zamestnancov a nepredávali ho tretím osobám, a predpokladá postupné dosiahnutie vlastníctva v prospech zamestnancov až do výšky 100 %. Vlastníci, ktorí sú ochotní pristúpiť na predaj, tak môžu predaj svoj podiel bez toho, aby nútili k predaju aj zostávajúci vlastníkov. Zamestnanci pritom nemusia disponovať vlastným kapitálom, pretože nadobudnutie podniku zamestnancami sa financuje prostredníctvom podielu na zisku, ktorý sa dodatočne pripočíta ku mzde. Z tohto dôvodu nepredstavuje tento koncept pre zamestnancov v podstate žiadne ďalšie riziko. V prípade, že je v krátkom čase potrebné prevziať väčší balík akcií, využije sa úverové financovanie s priemernou dobou splatnosti 7 rokov, ktoré sa splatí zo zisku podniku.

3.3.3 V prípade sukcesie podniku by sa pre budúci európsky rámec malo výslovne poukázať aj na osvedčený **model družstiev**. Existujú aj príklady *osvedčených postupov* (pozri prílohu) pre prípad prevzatia zamestnancami vo forme družstva, ktoré zabránili zatvoreniu podniku, keď nebolo možné nájsť žiadneho nástupcu. EHSV sa domnieva, že táto obzvlášť špecifická otázka prepojenia medzi finančnou účasťou a sukcesiou podniku by sa mala riešiť osobitne v samostatnom dokumente.

3.4 Kríza podniku a kapitálová účasť

3.4.1 V podniku môže nastať zložité obdobie aj z finančného hľadiska. V takejto situácii je **prvoradým záujmom zachovanie podniku**. Ak bola v prípade sanácie alebo krízy uzavretá kolektívna zmluva, mala by sa v týchto mimoriadnych situáciách umožniť finančná účasť, je však potrebné zvážiť potenciálne nevýhody takejto účasti. Potrebné je však trvalo udržateľné riešenie, na základe ktorého sa zamestnanci, ktorí si udržali svoje pracovné miesto a mzdu (zohľadňujú flexiistotu a obdobia nezamestnanosti a rekvalifikácie), budú môcť dlhodobopodieľať na oživení podniku a hospodárstva. Odôvodnený záujem zamestnancov na hospodárnosti, a tým aj dlhodobom úspechu má tak na podnik pozitívny vplyv.

3.4.2 Finančná účasť v zamestnávajúcom podniku sa často označuje ako **dvojité riziko**. Kritici finančnej účasti zamestnancov tak uvádzajú, že v prípade nesolventnosti podniku je okrem pracovného miesta ohrozený aj vložený kapitál. Pritom je potrebné jasne rozlišovať medzi kapitálovou účasťou, ktorá nemá vplyv na pracovnú mzdu („*on top*“), a takou, pri ktorej sa úspory zamestnancov investujú do zamestnávajúceho podniku. V poslednom prípade by sa pohľadávky zamestnancov mali pri likvidácii, resp. konkurznom konaní vybavovať prednostne, teda pred ostatnými veriteľmi. Ďalej by sa mali rozvíjať riešenia, ako je **rozloženie rizika alebo zaisťovanie** v cezhraničných prípadoch.

3.5 Riadenie podniku a kapitálová účasť

3.5.1 Bez ohľadu na ostatné formy spolurozhodovania a spolupráce pri rozhodnutiach podniku môže kapitálová

účasť v závislosti od svojej formy viesť k **účasti na rozhodovacích procesoch, napr. prostredníctvom hlasovacieho práva akcionárov**. V prípade akcií ako účasti sa môžu hlasovacie práva akcionárov uplatňovať buď individuálne alebo kolektívne, napr. prostredníctvom podielovej spoločnosti.

3.5.2 Podniky, ktoré v najväčšej miere vydávajú **zamestnanecké akcie**, disponujú náročnou, ale **trpezlivou a vernou skupinou akcionárov**, a to svojimi vlastnými zamestnancami. Na základe toho môžu v súčasnosti lepšie odolávať prevládajúcej krátkodobej orientácii finančných trhov. Namiesto nadmernej ochoty manažérov riskovať sú želaným vedľajším efektom tejto formy finančnej účasti zamestnancov **trvalo udržateľné podnikové rozhodnutia** a zohľadnenie **dlhodobej sociálnej zodpovednosti podnikov**.

3.5.3 Účasť zamestnancov ako akcionárov podporuje z dlhodobého hľadiska záujmy podniku. Pravdepodobným výsledkom je dobré **riadenie podniku**, ktoré prispieva k trvalému zachovaniu existencie podniku.

3.5.4 Ten, kto vlastní účasť v podniku, v ktorom pracuje, vyžaduje aj úplnú transparentnosť o obchodnej bilancii a účasť na podnikovom rozhodovaní. Takáto účasť, ktorá sa odôvodňuje aj právom spoluvlastníka, zodpovedá aj účasti založenej na právach na informácie, konzultácie a spolurozhodovanie.

3.6 Kapitálová účasť a účasť na rozhodovacích procesoch

3.6.1 Na rozdiel od bežných obáv – najmä v podniku bez doterajšej finančnej účasti – **neobmedzuje finančná účasť zamestnancov autonómiu podnikateľa**, ale podporuje ho v rozhodovacích procesoch.

3.6.2 Pre akcionárov podniku je výhodou, keď vedia, že okrem iných akcionárov majú na svojej strane aj zamestnancov podniku, ktorí sledujú rovnaké ciele. Pozitívny **vplyv uplatňovania vlastníckych práv** a s tým súvisiacej zodpovednosti zúčastnených zamestnancov môže prispieť k posilneniu riadenia podniku⁽⁸⁾ a možnosť výmeny návrhov týkajúcich sa stratégie podniku sa obohatí o výber podnikových rozhodnutí v rámci vyššie uvedených obmedzení. Zamestnanci – akcionári musia mať rovnaké práva ako iní akcionári.

3.6.3 Nakoniec je treba jasne povedať, že ani získané práva na spolurozhodovanie v príslušných členských štátoch, ani zmluvný pracovný vzťah by sa nemali a nemôžu na základe finančnej účasti zamestnancov meniť. Finančná účasť zamestnancov sa na ne nevzťahuje.

⁽⁸⁾ Napr. v Rakúsku existuje možnosť realizovať finančnú účasť zamestnancov ako spoločnú podielovú spoločnosť.

4. Európsky prístup: základ pre praktické problémy a riešenia

Rozvoj a podpora ľahko pochopiteľných a realizovateľných modelov európskej finančnej účasti zamestnancov by mali veľký politický význam pre vytvorenie európskej hospodárskej a sociálnej oblasti. V zásade musí byť účasť zamestnávateľov a zamestnancov na takýchto modeloch dobrovoľná. Ich financovanie presahuje rámec k príjmu dohodnutému v pracovnej a/alebo kolektívnej zmluve alebo vyplatenému podielu na zisku.

4.1 Kombinácia kapitálovej účasti a podielu na zisku ako budúci trend v oblasti finančnej účasti zamestnancov

4.1.1 V prípade podielu na zisku na základe akcií so stanovenou dobou držby je po zohľadnení následného zdanenia potrebné rozlišovať medzi tromi krokmi:

- počiatočná fáza účasti zamestnancov na ziskoch podniku,
- prechodná fáza, v rámci ktorej sa nazhromaždené prostriedky vložia do účasti na podniku,
- záverečná fáza, v ktorej sa získané podiely poskytnú zamestnancom voľne k dispozícii.

4.1.2 V súčasnosti už existujú formy kapitálovej účasti, pri ktorých sa nadobudnutý podiel financuje **prostredníctvom zvereňovaných fondov** podielom na zisku vyplateným k mzde. Zvyčajne sa vytvorí samostatná podielová spoločnosť⁽⁹⁾, ktorá spravuje podiely zamestnancov ako zvereňovaný fond. Správa podielovej spoločnosti by mala byť založená na demokratickom základe voľby všetkých akcionárov z radov zamestnancov bez toho, aby mal na ňu manažment vplyv. Príklady *osvedčených postupov* pre podielové spoločnosti možno nájsť aj v podnikoch ako AUCHAN⁽¹⁰⁾ (Francúzsko); HOMAG AG⁽¹¹⁾ (Nemecko); Pfalz Flugzeugwerke PFW Aerospace AG⁽¹²⁾ (Nemecko); Voestalpin AG⁽¹³⁾ (Rakúsko); nadácia Oktagonen⁽¹⁴⁾ (Švédsko); Herend-ESOP⁽¹⁵⁾ (Maďarsko); Tullis Russel ESOP⁽¹⁶⁾ (Veľká Británia); Eircom-ESOP⁽¹⁷⁾ a Aerlingus-ESOP⁽¹⁸⁾ (Írsko).

⁽⁹⁾ V kontinentálnej Európe je to zvyčajne s.r.o., nadácia alebo združenie, v anglo-amerických krajinách koncern.

⁽¹⁰⁾ Cieľ: Podpora lojality a motivácie zamestnancov; por. <http://www.groupe-auchan.com/emploi.html>.

⁽¹¹⁾ Cieľ: Financovanie rastu; <http://www.homag.com/de-de/career/Seiten/mitarbeiterkapitalbeteiligung.aspx>.

⁽¹²⁾ Cieľ: Rozdelenie koncernu EADS; <http://www.netz-bund.de/pages/mitarbges.pdf>, s. 32 a nasl.

⁽¹³⁾ Cieľ: Privatizácia a strategická účasť; http://www.voestalpine.com/annualreport0809/en/management_report/employees.html.

⁽¹⁴⁾ Cieľ: Podpora lojality a motivácie zamestnancov; por. obchodné banky, výročná správa 2009, [http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentv.nsf/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/\\$file/hb09eng_medfoto.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentv.nsf/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/$file/hb09eng_medfoto.pdf), s. 53, 56.

⁽¹⁵⁾ Cieľ: Privatizácia a podpora lojality a motivácie zamestnancov; <http://www.herend.com/en/manufacture/story/>, bez podrobností o ESOP, pozri rok 1992.

⁽¹⁶⁾ Cieľ: Sukcesia podnikov; <http://www.tullis-russell.co.uk/group/about/>.

⁽¹⁷⁾ Cieľ: Privatizácia a strategická účasť; <http://www.esop.eircom.ie/>.

⁽¹⁸⁾ Cieľ: Privatizácia a strategická účasť; <http://www.aerlingus.com/aboutus/investorrelations/shareregister/>.

4.1.3 S cieľom umožniť väčší rozvoj podielových spoločností by sa mali vypracovať identifikovateľné príklady *osvedčených postupov* (pozri tiež prílohu).

4.2 Daňové stimuly a vzájomné uznávanie konceptov finančnej účasti zamestnancov

4.2.1 Daňové stimuly nie sú preukázateľne⁽¹⁹⁾ žiadnym nevyhnutným predpokladom pre účasť zamestnancov, ale **efektívnym nástrojom na podporu jej šírenia** v krajinách, ktoré ich ponúkajú. Hoci sú najrozšírenejším nástrojom podpory, európsky model, ktorý záväzne stanovuje daňové stimuly, by prekročil právomoci EÚ a bol by v rozpore s vnútroštátnymi zákonodarnými právomocami. Keďže však v skutočnosti miera cezhraničnej a zárobkovej činnosti narastá, nie je možné ju prostredníctvom foriem finančnej účasti zamestnancov, obmedzených len na vnútroštátnu úroveň, v potrebnom rozsahu v Európe rozšíriť. Na realizáciu finančnej účasti zamestnancov v zahraničných pobočkách preto väčšinou zostáva len možnosť nákupu drahej expertízy, ktorá ich zavedenie predraží do tej miery, že sa od tejto možnosti väčšinou upustí. **Voliteľný, homogénny a jednoduchý stimulačný model s rovnakým celo európskym zdanením a výškou stimulov** by mohol v prípade ochoty zaviesť finančnú účasť podnikov podstatne zvýšiť čísla, takže by sa mohli jednoducho vytvárať aj ponuky celých koncernov⁽²⁰⁾.

4.2.2 Ako najmenší spoločný menovateľ by sa ako základ pre návrh modelu mohlo použiť **odložené zdanenie**.

4.2.3 Kým sa nájde európsky model s jednotným daňovým zvýhodnením, mala by sa vyvinúť snaha o **vzájomné uznávanie modelov** jednotlivých členských štátov EÚ. Zvýšila by sa tým atraktivita a realizovateľnosť finančnej účasti zamestnancov aj bez jednotného európskeho riešenia.

4.2.4 Podniky môžu okrem daňových stimulov poskytovať stimuly aj vo forme zliav.

4.3 Finančná účasť zamestnancov v družstvách

4.3.1 **Výrobné družstvá sú dobrým príkladom** finančnej účasti podnikov, najmä keď je väčšina zamestnancov vlastníkami a zároveň zamestnancami. V súlade s celosvetovo uznávanými hodnotami a zásadami družstiev majú všetci zamestnanci/členovia neobmedzené právo na účasť na rozhodovaní.⁽²¹⁾ Keď zamestnanci vlastní, kontrolujú a riadia svoj podnik, zo skúseností vyplýva, že tieto garantované práva vedú k lepším hospodárskym výsledkom a vyššej životaschopnosti v čase krízy, a tým k dlhodobému udržaniu pracovných miest v ich regióne. Právne zacytené zastupovanie záujmov podnieti vytvorenie rámca pre väčšiu finančnú účasť.

⁽¹⁹⁾ Pozri správu PEPPER IV, časť I, kapitola IV, s. 56 – 58.

⁽²⁰⁾ Por. Thyssen Krupp: <http://www.thyssenkrupp.com/de/investor/belegschaftsaktie.html>.

⁽²¹⁾ Por. napríklad odporúčanie MOP č. 193 týkajúce sa podpory družstiev.

4.4 Finančná účasť zamestnancov vo verejnom sektore

4.4.1 Ponuka finančnej účasti zamestnancov prevláda prevažne v právnych formách akciovej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným, pretože v tomto prípade je realizácia relatívne jednoduchá. Určité formy podnikov, predovšetkým v nekomerčnej oblasti – a tým aj ich zamestnanci – sú z tejto možnosti vylúčené per se (verejný sektor, neziskové subjekty) alebo môžu túto ponuku realizovať len s ťažkosťami (združenia, nadácie atď.). V tejto oblasti však nájdeme aj veľký

počet podnikov, a tým aj zárobkových subjektov, ktoré v súčasnosti nemajú možnosť finančnej účasti zamestnancov.

4.4.2 Bez ohľadu na zásadu subsidiarity by preto malo byť cieľom vytvoriť model, ktorý **všetkým profesijným skupinám a všetkým formám podnikov** poskytne možnosť finančnej účasti svojich zamestnancov, pričom je potrebné zohľadňovať osobitnú situáciu verejného sektora.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmeny a perspektívy kovospracujúceho priemyslu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 51/02)

Spravodajca: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Pomocný spravodajca: **Enrico GIBELLIERI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 16. februára 2010 podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Zmeny a perspektívy kovospracujúceho priemyslu“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. septembra 2010.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na svojom októbrovom plenárnom zasadnutí a v súlade s článkom 20 rokovacieho poriadku vymenovalo pána Rodrígueza Garcíu-Cara za hlavného spravodajcu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 72 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 8 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Strategický význam

Kovospracujúci priemysel má mimoriadny význam pre prechod na hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje a produkujúce nízke emisie CO₂ v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020. Cieľ zvýšenia efektivity využívania zdrojov je pre tento sektor výzvou a zároveň obchodnou príležitosťou: hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje nemôže existovať bez kovospracujúceho priemyslu. Je to silný sektor, ktorý vytvára veľa pracovných miest, má zásadný význam pre tvorbu pridanej hodnoty, posilňuje európsky hodnotový reťazec a tvorí článok hodnotového reťazca vedúceho k hospodárstvu efektívne využívajúcemu zdroje.

1.2 Kovospracujúci priemysel má tiež mimoriadny význam ako inovatívne a dodávateľské priemyselné odvetvie zvlášť vo vzťahu k iniciatíve „Európa efektívne využívajúca zdroje“, ktorej úlohou je pomôcť odpojiť hospodársky rast od využívania zdrojov, podporiť prechod na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂, zvýšiť využívanie obnoviteľných zdrojov energie, modernizovať sektor dopravy a podporiť energetickú účinnosť.

1.3 Zviditeľnenie

Problémom kovospracujúceho priemyslu je to, že je slabo zviditeľnený.

1.4 Je potrebné upozorniť, že kovospracujúci priemysel sa nesmie zamieňať s priemyslom výroby kovov. V jednej zo štatistických publikácií Eurostatu nesúcej názov „European facts and figures“ sa výroba železa, ocele a zliatin železa (Nace 27) analyzuje spolu s výrobou kovových výrobkov, teda kovospracujúcim

priemyslom (Nace 28). Preto je veľmi ťažké správne analyzovať zamestnanosť a priemyselné tendencie kovospracujúceho priemyslu. Nízke povedomie o ňom sa prejavuje v posúdeniach vplyvu, ktoré sotva zohľadňujú významný mikroekonomický dosah budúcich predpisov v tomto odvetví. Je veľmi dôležité podporovať rozvoj jeho potenciálu, zvlášť v oblasti rastu vývozu, a vziať si praktické ponaučenie z jeho podnikovej a inovačnej kultúry.

1.4.1 EHSV preto žiada Európsku komisiu, aby toto odvetvie spracovateľského priemyslu vzala náležite do úvahy pri organizovaní a rozdeľovaní ľudských zdrojov a aby zlepšila úroveň jeho zastúpenia a dialógu s ním v rámci GR pre podnikanie a priemysel alebo GR pre obchod v súlade s jeho špecifickým významom a vplyvom na zamestnanosť, pretože vytvára 4,3 milióna pracovných miest v Európskej únii. EHSV preto odporúča Európskej komisii, aby kovospracujúcemu priemyslu vymedzila väčšie formálne zastúpenie v rámci svojich útvarov a činností (napríklad v rámci dialógu EÚ - Čína).

1.5 Správnym rámcom na jeho dosiahnutie by bolo uplatnenie zásady „myslieť najskôr na malé podniky“.

Administratívna záťaž, ktorú predstavuje poskytovanie informácií úradom v súlade s vnútroštátnymi a európskymi predpismi, je veľmi veľká, čo neuľahčuje existenciu malým a stredným podnikom. Rovnako vzhľadom na všeobecnú investičnú atmosféru v mnohých krajinách je pre podniky čoraz ľahšie, vhodnejšie a efektívnejšie kúpiť časť svojich výrobkov mimo EÚ než zvýšiť výrobu, vyvíjať technológiu a investovať do inovácie. Takýto postup znevýhodní konkurencieschopnosť z dlhodobého hľadiska a odradí mladých technikov.

EHSV súhlasí s tým, aby sa zásada „myslieť najskôr na malé podniky“ skutočne a účinne zohľadnila pri uplatňovaní stratégie EÚ 2020 v oblasti priemyselnej politiky, ktorú teraz vypracúva Komisia a ktorú predstaví na schôdzi Európskej rady v júni 2010, ako aj v budúcom oznámení o agende priemyselnej politiky pre Európu, ktorá sa opiera o hlavnú iniciatívu „Priemyselná politika vo veku globalizácie“.

1.5.1 Rovnako je veľmi dôležité, aby vnútroštátne orgány členských štátov podporili podnikateľov na všetkých úrovniach tým, že im poskytnú nástroje na zakladanie podnikov a ocenia ich podnikateľského ducha. EHSV ich k tomu vyzýva.

Ďalším veľmi dôležitým aspektom všeobecných podmienok, v ktorých podniky pôsobia, je sociálna politika a politika zamestnanosti. EHSV žiada členské štáty, aby spoločným úsilím prispeli, predovšetkým v oblasti sociálnej politiky, k vytvoreniu lepšieho prostredia, ktoré by podporilo rozvoj konkurencieschopných a rentabilných podnikov. Tieto podniky by umožnili vytvoriť udržateľné pracovné miesta v európskom kovospracujúcom priemysle. Je potrebné zabezpečiť, aby tento priemysel mohol vďaka sociálnemu dialógu a presným a efektívnym konzultáciám a informáciám predvídať možné zmeny v podnikaní alebo stratégií odberateľských podnikov a podnikov vyrábajúcich materiály. V tejto súvislosti by sa mohla zväziť možnosť podporiť výmenu medzi členskými štátmi a sociálnymi partnermi EÚ, aby sa vzájomne od seba učili a nachádzali účinné nástroje, ako aj úloha flexiistoty.

1.6 *Kvalifikovaní zamestnanci, dostatočné predvídanie potrieb v oblasti odbornej prípravy a propagovanie odvetvia medzi mladými ľuďmi*

Vzhľadom na priemernú veľkosť podnikov je ešte dôležitejšie mať k dispozícii dostatok kvalifikovaných zamestnancov. Kľúčovou otázkou by preto boli opatrenia v oblasti boja proti nedostatku kvalifikovaných pracovníkov, či už ide o vysoko kvalitných učňov, kvalifikovaných robotníkov, technikov, inžinierov alebo výskumných pracovníkov, ak aj na poskytnutie vhodného (všeobecného a odborného) vzdelania a odbornej prípravy.

1.6.1 EHSV zdôrazňuje, že na všetkých úrovniach je potrebné zlepšovať imidž a príťažlivosť toho priemyselného odvetvia v očiach mladých ľudí. Je nevyhnutné, aby toto odvetvie vyžadujúce relatívne intenzívne využívanie pracovnej sily mohlo udržať, prípadne dokonca zvýšiť počet a kvalitu svojich zamestnancov. EHSV žiada Komisiu, aby preskúmala možnosť vykonania štúdie na európskej úrovni o vzdelaní a odbornej kvalifikácii, ktoré sú potrebné v metalurgickom priemysle s cieľom predvídať potreby v oblasti odbornej prípravy. Táto štúdia by mohla byť významným referenčným dokumentom na zintenzívnenie spolupráce medzi týmto odvetvím a technickými vysokými školami a strediskami odbornej prípravy. EHSV odporúča, aby nedávno vytvorený európsky

sociálny dialóg pre odvetvie kovov viedol a podnietil túto štúdiu a aby sa v jeho rámci preskúmali všetky možnosti výmeny informácií, ktoré budú považované za vhodné na zlepšenie situácie malých a stredných podnikov a ich zamestnancov.

1.7 *Inovácia*

Pre úspech výskumu a vývoja má mimoriadny význam spolupráca medzi výrobcami kovov a kovospracujúcim priemyslom. Celkovo by sa viac finančných prostriedkov vyčlenených na európsky výskum malo venovať odvetviu výroby kovov a odvetviu kovospracujúceho priemyslu, najmä technológiám materiálov a nanotechnológiám s cieľom zlepšiť mechanické vlastnosti kovových materiálov v podnikovom výskume a tým zlepšiť a podporiť vedúce postavenie odvetvia v oblasti konkurencieschopnosti a inovácie. EHSV odporúča, aby orgány EÚ, najmä Európska komisia, pri stanovení štruktúry 8. rámcového programu pre výskum a vývoj vyvinulo čo najväčšie úsilie o uľahčenie všeobecného prístupu k projektom. Zvlášť je potrebné podporiť spoluprácu s malými a strednými podnikmi, pretože tieto podniky majú len obmedzené ľudské zdroje na stanovenie, prezentáciu a realizáciu možných projektov v oblasti inovácie.

1.7.1 Keďže priemyselné inovácie z veľkej časti nevychádzajú len z nových vedeckých poznatkov, ale aj z mnohých foriem inovácie (napríklad nových koncepcií logistiky alebo marketingu, organizačnej inovácie, inovácie podnikateľského modelu, dizajnu výrobkov) EHSV vyzýva, aby inovačné politiky EÚ lepšie odrážali túto skutočnosť.

1.7.2 Vzhľadom na to, že dizajn a vývoj výrobkov sa presúva do počiatkových alebo koncových fáz výrobného reťazca, stále väčšou výzvou je ochrana práv duševného vlastníctva a otázka falšovania. Aj v tomto smere existuje veľmi málo kovospracujúcich podnikov, ktoré môžu vyčleniť na ochranu duševného vlastníctva také finančné prostriedky, aké na tento účel vyčleňujú veľké podniky.

1.8 *Chýbajúci imidž*

Kovospracujúci priemysel trpí „chýbajúcim imidžom“. Sprostredkovať zodpovedajúci obraz tohto odvetvia a príležitostí, ktoré ponúka, je úloha, ktorej sa toto priemyselné odvetvie musí ujať, a pri ktorej by jej prospela aj podpora zo strany príslušných orgánov. V tomto zmysle EHSV odporúča národným a európskym orgánom, aby vykonali analýzu situácie odvetvia z hľadiska jeho úlohy priemyselného barometra a spoľahlivého ukazovateľa „zdravotného stavu“ priemyselného výrobného reťazca a príspevku malých a stredných podnikov do tohto reťazca.

Problematickou sa zdá byť všeobecne chýbajúca akceptácia priemyslu a priemyselných projektov vyplývajúca z negatívneho obrazu, ktorý sa vytváral po desaťročia. Musí sa dosiahnuť nová spolupráca medzi politikou, priemyslom a úradmi, aby podniky, ktoré spĺňajú všetky právne požiadavky, získali lepší imidž.

1.9 Obchodná politika

Tak GR pre obchod, ako aj GR pre podnikanie a priemysel by mali mať dostatočné poznatky o kovospracujúcom priemysle a pri prijímaní opatrení s dosahom na podniky tohto odvetvia by mali zaujať vyvážený prístup. EHSV preto odporúča Európskej komisii, aby pri prijímaní rozhodnutí o určitom priemyselnom odvetví prijala vhodné opatrenia a aby pri tom brala do úvahy záujem Spoločenstva a príslušný dosah na celý hodnotový reťazec a celú priemyselnú štruktúru. Európska komisia by mala vo vzťahoch s tretími krajinami zachovať princíp reciprocity, hlavne v obchodnej politike.

1.10 Zoskupenia (clustre)

Existuje výrazný záujem o vypracovanie určitej vízie pre kovospracujúci priemysel, ktorá by bola založená na rôznych zoskupeniach (clustroch) existujúcich po celej Európe. Už boli určené hlavne tieto zoskupenia (clustre): Baskicko (Španielsko), Brescia (Taliansko), Flámsko (Belgicko), Litva, Pays de la Loire (Francúzsko), Sliezsko (Poľsko), južné Westfálsko (Nemecko), Vorarlberg (Rakúsko), Valencia (Španielsko). Bolo by však vhodné uskutočniť viacej štúdií na vyhodnotenie dôsledkov, hlavných tendencií, zmien priemyselnej štruktúry a prípadne vykonať komparatívne hodnotenia týchto oblastí (benchmarking).

1.11 Finančné krytie

EHSV by privítal, keby sa väčšia pozornosť venovala potrebe poskytnúť spracovateľskému priemyslu, hlavne malým a stredným podnikom tohto priemyselného odvetvia, mechanizmy financovania, čo by mohlo viesť k lepším postupom v celej Európe.

2. Úvod

2.1 Lisabonská zmluva stanovuje nový rámec fungovania Európskej únie. Európska komisia v novom obsadení začala svoju činnosť a v Európskom parlamente sa začalo nové volebné obdobie v roku 2009. Tak Európska únia všeobecne, ako aj európska priemyselná základňa osobitne sú konfrontované s globálnou dynamikou a výzvami, aké tu od vzniku EÚ ešte neboli.

2.2 Týmto výzvam je potrebné čeliť rozhodne, ak chceme zastaviť nárast nezamestnanosti, zvyšujúcu sa deštrukciu podnikateľskej a priemyselnej štruktúry a strácajúcu sa dôveru občanov.

2.3 Týmto stanoviskom z vlastnej iniciatívy na tému európskeho kovospracujúceho priemyslu chce EHSV ponúknuť niekoľko z možných odpovedí na otázky, ktoré budú dlhodobo rozhodovať o tom, či sa zachová inováčná sila, hospodárska odolnosť a medzinárodné konkurenčné postavenie európskeho kovospracujúceho priemyslu. CCI skúma výzvy a príležitosti, ktoré pre toto priemyselné odvetvie vyplývajú z prechodu na udržateľné hospodárstvo s efektívnejším využívaním zdrojov tak, ako je stanovené v stratégii Európa 2020.

2.4 Patria medzi ne tieto otázky: Ako čeliť týmto výzvam? Dokážu inštitúcie Spoločenstva reagovať? Kde môžu vytvoriť pridanú hodnotu? Je „EURÓPA 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“ vhodným nástrojom na dosiahnutie úspechu?

3. S kovospracujúcim priemyslom sa stretáme všade

3.1 Kovospracujúce podniky existujú všade, prakticky vo všetkých regiónoch a mestách Európy. Sú to flexibilné, inováčné, často (relatívne) malé, pragmatické podniky založené na poskytovaní služieb, vytvárajúce (a zachovávajúce) pracovné miesta, hlboko zakorenené v známom priemyselnom dodávateľskom reťazci. Tieto podniky sú natoľko jeho súčasťou, že ich často považujem za samozrejme. Hoci boli urobené prvé kroky, ktoré treba privítať (najmä prvú celoeurópsku štúdiu, ktorú nedávno zverejnila Európska komisia), niektoré podniky kovospracujúceho priemyslu, ktoré sú, pravdepodobne vďaka svojej veľkosti, rozmanité, mnohostranné a odolné, však zostávajú (v rozpore so zastúpením záujmov celého odvetvia) pre oči politikov aj naďalej do veľkej miery neviditeľné a mimo ich „politického zorného poľa“.

3.2 Táto „neviditeľnosť“ sa odráža napríklad v jednej zo štatistických publikácií Eurostatu nesúcej názov „European facts and figures“, kde sa výroba železa, ocele a zliatin železa (Nace 27) analyzuje spolu s výrobou kovových výrobkov, teda s kovospracujúcim priemyslom (Nace 28). Preto je veľmi ťažké oddeliť a správne analyzovať zamestnanosť a priemyselné tendencie kovospracujúceho odvetvia.

3.3 Túto neviditeľnosť však už nemožno ďalej ospravedlňovať. Kovospracujúci priemysel je základným „skrytým“ článkom, ktorý má veľký význam pre priemyselný dodávateľský reťazec EÚ a ktorý aj napriek pomerne malej veľkosti svojich podnikov vykazuje v rámci európskej ekonomiky skutočne prevyšujúce čísla.

3.4 Nasledujúce údaje poskytujú základnú predstavu o veľkosti a strategickom význame kovospracujúceho priemyslu pre európske hospodárstvo a európsku pracovnú silu.

3.4.1 V Európe ho tvorí veľký počet malých podnikov (400 000), väčšina ktorých (približne 95 %) má menej než 50 pracovníkov.

3.4.2 Kovospracujúci priemysel zamestnáva v Európe 4,2 milióna ľudí, teda približne 12 % populácie zamestnanej v priemysle.

3.4.3 Je to odvetvie vytvárajúce pracovné miesta. Je dôležité, že na rozdiel od väčšiny ostatných odvetví sa jeho miera zamestnanosti v Európe za posledných desať rokov stále zvyšovala a to až do nedávneho hospodárskeho útlmu. Napríklad za obdobie 2000 až 2006 vzrástla zamestnanosť v tomto odvetví približne o 8 %.

3.4.4 Je to veľmi významné hospodárske odvetvie: v roku 2008 dosiahla hodnota jeho výroby 530 miliárd EUR.

3.4.5 Zohráva kľúčovú úlohu v priemyselnej štruktúre EÚ, pretože vyrába komponenty pre iné priemyselné odvetvia.

4. Strategický význam kovospracujúceho priemyslu

4.1 Základný článok dodávateľského reťazca

Európsky kovospracujúci priemysel tvorí základný článok európskeho priemyselného dodávateľského reťazca, pretože vyrába komponenty a hotové výrobky pre všetky ostatné výrobné odvetvia.

- Komponenty sa dodávajú najmä pre automobilový, letecký a kozmický, dopravný a strojársky priemysel (zahŕňajúci najmä výrobu strojov), čo samo o sebe robí z toho odvetvia kľúčový prvok prechodu na hospodárstvo s efektívnejším riadením zdrojov.
- Oceľové profily a plechy sú veľmi dôležité pre stavebníctvo (oceľových konštrukcie budov, výstuhy, oceľové rámy, obloženie, materiálové vybavenie budov atď.).
- Nádoby pre spracovateľský priemysel, napríklad pre potravinársky, farmaceutický, chemický, petrochemický a iný priemysel.
- Výrobky ako spojovací materiál (skrutky, matice, čapy a svorky) a náčinie používané tak v priemysle, ako aj medzi spotrebiteľmi.

4.2 Stabilné priemyselné odvetvie

Kovospracujúci priemysel má pevnú štruktúru, ktorá nie je náchylná na nadmerné kapacity.

4.3 Odvetvie vytvárajúce veľa pracovných príležitostí

Kovospracujúci priemysel zamestnáva približne 12 % pracovnej sily priemyslu EÚ 27 členských štátov a zahŕňa približne pätina výrobných podnikov pôsobiacich v EÚ.

4.4 Odvetvie, ktoré je tvorcom pridanej hodnoty

Európsky kovospracujúci priemysel vytvoril 10 % pridanej hodnoty v priemysle EÚ-27 a jeho podiel na priemyselnej výrobe predstavoval 7,4 % (v roku 2006). Z tohto hľadiska je kovospracujúci priemysel (hrubou produkciou a objemom výroby) jedným z najlepších tvorcov európskej „pridanej hodnoty“ a jasne prekonáva iné priemyselné odvetvia.

4.5 Veľké odvetvie malých podnikov

Európsky kovospracujúci priemysel je plným právom významným priemyselným odvetvím napriek tomu (alebo práve vďaka tomu), že ho tvorí veľké množstvo rôznych väčšinou malých podnikov⁽¹⁾ (vyše 90 % z nich sú malé a stredné rodinné podniky). Okrem toho v tomto odvetví v mnohých krajinách (okrem Nemecka, ktoré tu je najdôležitejšou výnimkou) prevládajú mikropodniky (10 a menej zamestnancov), ktoré predstavujú 80 % podnikov tohto odvetvia (2006).

4.6 Odvetvie, ktoré spevňuje európsky dodávateľský reťazec

4.6.1 Je pravdepodobné, že pri priemyselnej štruktúre kovospracujúceho priemyslu nejde o náhodné alebo ľubovoľné usporiadanie, ale o praktické prispôbenie potrebám trhu, ktoré napokon sformovali európsky priemyselný dodávateľský reťazec tak, aby poskytoval potrebnú pružnosť, inováciu a funkciu vyplňovania medzier na trhu, ktorú v súčasnej dobe má kovospracujúci priemysel. Z tohto hľadiska sa skutočnosť, že určitý kovospracujúci podnik je malý alebo stredný, nemôže považovať za nedostatok, ale skôr za relatívnu výhodu.

4.6.2 A to hlavne preto, že štúdie dokazujú, že tento priemysel je a naďalej aj bude z veľkej časti odvetvím malých a stredných podnikov. V skutočnosti sa stávajú ešte menšími v porovnaní so svojimi veľkými partnermi v dodávateľskom reťazci, ktorí na rozdiel od kovospracujúceho priemyslu prechádzajú rozsiahlym procesom konsolidácie. Možnosti konsolidácie v rámci kovospracujúceho priemyslu sú však tak z všeobecných, ako aj štrukturálnych dôvodov veľmi obmedzené.

4.6.3 Je potrebná úzka spolupráca v celom dodávacom reťazci. V súvislosti s dodávateľským reťazcom EHSV žiada, aby sa Európska komisia a členské štáty zaoberali dôležitou otázkou zlepšenia partnerstva a zintenzívnenia spolupráce v rámci dodávateľského reťazca a hlavne vytvorenia kanálov, ktoré by umožnili kovospracujúcemu priemyslu definovať a ovplyvniť vývoj nových kvalít a tried ocele prispôbených prezentovaným požiadavkám.

⁽¹⁾ Pozri European Commission FWC Sector Competitiveness Studies - Competitiveness of the EU Metalworking and Metal Articles Industries, záverečná správa z 18. novembra 2009, strana 91, kapitola Industry structure and size distribution of companies - Extent and role of SMEs in the MMA sector: „Analýza odvetvia kovospracujúceho priemyslu podľa veľkosti podnikov (podľa počtu pracovných miest) (pozri tabuľku nižšie) ukazuje, že v tomto sektore prevládajú mikropodniky (s menej než 10 zamestnancami), ktoré v roku 2006 tvorili 80 % všetkých podnikov v odvetví kovospracujúceho priemyslu. Zároveň bolo možné v roku 2006 približne 17 % všetkých podnikov v sektore kovospracujúceho priemyslu zaradiť medzi malé podniky (10 až 49 zamestnancov). Znamená to teda, že 95 % všetkých podnikov v sektore kovospracujúceho priemyslu zamestnávalo v roku 2006 menej než 50 pracovníkov, 3 % bolo možné zaradiť medzi stredné podniky (50 až 249 zamestnancov) a len približne % medzi veľké podniky (nad 250 zamestnancov).“

4.7 Odvetvie v zovretí

Pokiaľ ide o veľkosť a úspory z rozsahu, vzťahy kovospracujúceho priemyslu s odberateľmi a dodávateľmi budú v budúcich rokoch stále asymetrickejšie. Kovospracujúci priemysel sa preto nachádza v (stále silnejšom) zovretí, ktoré znižuje jeho možnosti ovplyvňovať svoj osud a vplývať na svoje podnikateľské prostredie. Táto situácia vyvoláva stále väčší tlak na fixné náklady a kvalitu zamestnanosti v tomto odvetví.

4.8 Odpovede pre budúcnosť založené na presných analýzach

Na základe týchto strategických prvkov by toto stanovisko z vlastnej iniciatívy chcelo predložiť odpovede vychádzajúce z reálnych skúseností odvetvia kovov, ktorého podniky a zoskupenia (clustre) posilňujú všetky veľké európske regióny pracovnými miestami, odborným vzdelávaním a príležitosťami. Je to mnohostranné, odolné a inovačné odvetvie s mimoriadnou schopnosťou prispôbiť sa a zachovať pracovné miesta v tých najrôznejších situáciách, ktoré môže byť vzorom pre nachádzanie odpovedí na budúce výzvy, hlavne tie, ktoré vyžadujú zmenu.

5. Čo je potrebné robiť na európskej úrovni?

5.1 Kovospracujúci priemysel: jednotka medzi malými a strednými podnikmi

5.1.1 Aj keď v absolútnych číslach existujú regionálne rozdiely (napríklad v Nemecku sú kovospracujúce podniky zvyčajne väčšie než v ostatných krajinách EÚ), kovospracujúci priemysel sa od podnikov iných hospodárskych odvetví jasne odlišuje veľkosťou, pretože v ňom prevládajú všade sa vyskytujúce malé a stredné podniky.

5.1.2 EHSV sa nazdáva, že politici by sa nemali obmedziť len na to, že tento aspekt vezmú na vedomie a potom sa s ním jednoducho prestanú zaoberať. Posledné analýzy ukazujú, že tento špecifický aspekt malých a stredných podnikov sa nesmie hodnotiť ako okrajový aspekt kovospracujúceho priemyslu alebo jeho náhodný atribút, ale skôr ako základný prvok sily tohto odvetvia.

5.1.3 EHSV žiada Európsku úniu, aby pokračovala v dôkladnom skúmaní základných atribútov tohto odvetvia, aby jasne a presne stanovila, ktoré aspekty kovospracujúceho priemyslu sú pre ňu užitočné a predstavujú jeho silné stránky a sú činiteľmi tvorby pridanej hodnoty v rámci výrobného reťazca Európskej únie.

5.1.4 Potom by Európska únia mala prijať politické opatrenia v oblasti malých a stredných podnikov na uspokojenie týchto konkrétnych potrieb. Mali by sa vypracovať optimálne politické opatrenia a osvedčené postupy, aj využitím nástrojov kompara-

tívneho vyhodnotenia (benchmarking), na uspokojenie špecifických potrieb malých a stredných podnikov európskeho kovospracujúceho priemyslu. Taktó by sa zlepšili a zvýraznili kvality a silné stránky odvetvia a pomohlo by sa mu aj naďalej zostať európskou jednotkou medzi malými a strednými priemyselnými podnikmi.

5.1.5 Okrem toho štúdie založené na silných stránkach odvetvia by pomohli dokázať, že je jedným z hnacích motorov priemyselnej inovácie v Európe, zvýrazniť jeho silné stránky a zlepšiť jeho imidž, čo je veľmi potrebné na to, aby odvetvie prilákalo pracovné sily (zvlášť mladých pracovníkov). Je potrebná určitá politická vízia, aby sa európsky spracujúci priemysel dostal v politike do popredia ako článok priemyselného reťazca, ktorý vytvára pracovné miesta a je jeho inovačnou silou.

V čase, keď rôzne administratívne orgány v celej Európe dávajú teoretické, rétorické a často nejasné sľuby v súvislosti s významom malých a stredných podnikov v Európe, by bolo potrebné namiesto navrhovania nejasných, univerzálnych prístupov vylepšiť a skonkretizovať praktické a reálne opatrenia na pochopenie, posilnenie a ochranu tohto dôležitého odvetvia.

5.1.6 Vzhľadom na, že podniky tohto odvetvia sú strednej veľkosti, väčšina pracovníkov kovospracujúceho priemyslu nemá prístup k „Európskym podnikovým radám“ alebo rovnocenným európskym sieťam, ktoré by zastupovali ich záujmy. Väčšina podnikov tohto odvetvia však pôsobí buď v európskom hodnotovom reťazci alebo majú konkurentov v iných podnikoch tohto odvetvia mimo Európskej únie. V dôsledku tohto sú mzdy, ako aj pracovný čas a pracovné podmienky v mnohých prípadoch podmienené priamou konkurenciou. S cieľom vyhnúť sa nevyváženosti v oblasti informovanosti sa EHSV zasadzuje za efektívne a presné informácie, ako aj za konzultácie s pracovníkmi a podporu sociálneho dialógu. Vzhľadom na význam pracovných miest v malých a stredných európskych podnikoch by európska politika mala byť schopná reagovať na potreby týchto pracovníkov.

5.2 Dostupnosť surovín, hlavne ocele

5.2.1 Zaručenie dostupnosti surovín a spravodlivých cien má pre kovospracujúci priemysel kľúčový význam, pretože vplyv surovín na transformovaný a globalizovaný trh je stále citeľnejší.

5.2.2 Vzhľadom na svoju malú veľkosť kovospracujúce podniky v EÚ nemôžu súťažiť v rámci EÚ v oblasti nákladov na prácu, ani dosiahnuť úspory z rozsahu, aké dosahujú ich dodávateľia ako napríklad oceľiarne. Preto je nevyhnutné, aby k svojim vstupom mali prístup za konkurencieschopných trhových podmienok, predovšetkým pokiaľ ide o suroviny a energiu.

5.2.3 EHSV rovnako odporúča Európskej komisii, aby vo vzťahoch s tretími krajinami trvala na zachovaní princípu reciprocity a v tomto zmysle preskúmala niektoré činitele, ktoré v prístupe k surovinám znevýhodňujú európske podniky v porovnaní s podnikmi iných krajín, napríklad s Čínou, ktoré v Európe súťažajú pri nákupe starého železa, bez toho, aby európske podniky mali vzhľadom na uzavretosť trhu danej krajiny rovnaký prístup k nákupe starého železa.

5.2.4 Dôležité je tiež podporiť ich schopnosti v oblasti plánovania a zvládania nestálosti cien a rôznych možných scenárov (riadenie rizík), ako aj dbať na to, aby regulačné prostredie európskeho kovospracujúceho priemyslu nebolo prekážkou pre investície v tomto odvetví Európskej únie. Prechod od viacročných alebo ročných zmlúv na stále kratšie zmluvy alebo stále častejšie *spotové* transakcie túto tendenciu pravdepodobne zvýrazní a postupne zhorší možnosti plánovania kovospracujúcich podnikov. EHSV odporúča, aby európske inštitúcie vzali do úvahy túto tendenciu a vypracovali opatrenia, ktoré by malým a stredným podnikom kovospracujúceho priemyslu umožnili zvládať stále väčšiu nestálosť cien. EHSV osobitne odporúča, aby sa tento dôležitý aspekt vzal do úvahy pri vypracúvaní budúceho oznámenia o európskej stratégii v oblasti surovín.

5.2.5 EHSV tiež upozorňuje na zvyšujúcu sa koncentráciu v odvetví baníctva a ocele a žiada Európsku komisiu, aby mala na zreteli riziká, ktoré môže pre európsky priemysel znamenať vytvorenie virtuálnych monopolov na celosvetovej úrovni, ako v svojich stanoviskách vyjadrili európske odvetvia ocele, strojárstva a výroby motorových vozidiel pri príležitosti oznámenia fúzie ťažobných spoločností BHP Billiton Plc a Rio Tinto Plc.

5.3 Energia

5.3.1 Zabezpečenie stabilných dodávok energie má mimoriadny význam pre kovospracujúci priemysel Európskej únie. Dodávky energie zo všetkých zdrojov musia byť zabezpečené v konkurencieschopných trhových podmienkach.

5.3.2 Vytvorenie a financovanie infraštruktúry a potrebných cezhraničných prepojení, ako aj odstránenie bariér na štátnych hraniciach, najmä pre prenos elektriny, je kľúčovou otázkou pre zabezpečenie konkurencie medzi dodávateľmi a distribútormi elektrickej energie.

5.3.3 Rovnako dôležité je pri prijímaní rozhodnutí v oblasti energetickej politiky nastoliť správnu rovnováhu medzi environmentálnym hľadiskom a hospodárskymi dôsledkami pre stabilitu a ceny dodávok. Táto rovnováha je kľúčovým faktorom konkurencieschopnosti tohto odvetvia.

5.4 Hospodárska súťaž za rovnakých podmienok

5.4.1 Podniky so sídlom v EÚ sa tiež stretávajú s veľkou medzinárodnou konkurenciou tak na vnútornom trhu

s dovážanými výrobkami, ako aj na exportných trhoch. Situáciu sťažujú aj veľmi rozdielne podmienky v rámci EÚ (napríklad ceny energie, postupy na získavanie povolení pre zariadenia / závody, prevádzkové podmienky). EHSV naliehavo žiada Európsku komisiu, aby zabezpečila, že hospodárska súťaž v rámci EÚ a vo vzťahu s tretími krajinami bude prebiehať za rovnakých podmienok

5.4.2 EHSV žiada Európsku komisiu, aby sa postarala o zabezpečenie konkurencieschopnosti na základe rovnosti s ostatnými krajinami na medzinárodnej úrovni.

5.4.3 Nakoniec orgány poverené ochranou hospodárskej súťaže musia venovať oveľa väčšiu pozornosť prípadom zneužívania na základe rozdielov vo veľkosti podnikov tohto odvetvia vzhľadom na podniky odberateľov a zvlášť dodávateľov.

5.5 Financovanie

5.5.1 Finančné inštitúcie zohrávajú významnú úlohu pri dosahovaní cieľov priemyselnej politiky tým, že prijímajú alebo odmietajú riziká alebo určujú mieru dostupnosti finančných prostriedkov.

Finančná kríza, ktorá od konca roku 2008 zahmlieva perspektívy reálneho hospodárstva, neušetrila ani kovospracujúci priemysel. Kým záujem o úvery v nepriaznivej hospodárskej situácii roku 2009 relatívne ochabol, neočakávané silné oživenie v roku 2010 vedie k nedostatku finančných prostriedkov pre podnikanie, pretože záujem o úvery opäť narastá. Tento nedostatok výraznejšie pociťujú malé a stredné podniky, ktoré sú skoro výlučne odkázané na financovanie bánk. Kovospracujúci priemysel s vysokým podielom malých a stredných podnikov už teraz zažíva problémy, ktoré môžu prerásť do veľkej krízy.

5.5.2 Banky sa nebránili rizikám, keď investovali do zaisťovacích fondov a iných cenných papierov, veľmi sa im však bránia, keď majú splniť svoju základnú úlohu a poskytnúť finančné prostriedky reálnemu hospodárstvu. Je dôležité zdôrazniť, že finančný sektor musí byť prostriedkom na dosiahnutie cieľa. V tejto situácii sa bankový sektor pripravuje na implementáciu smernice EÚ o kapitálových požiadavkách (CRD), ktorá bankám vnúti ďalšie odbúranie finančných pák (deleverage) a oveľa obmedzujúcejší postoj voči podstupovaniu rizík. Je potrebné dôkladnejšie preskúmať predpisy, aby sa predišlo negatívnym vedľajším účinkom na dostupnosť úverov pre celé odvetvie.

5.5.3 EHSV by privítal, keby sa väčšia pozornosť venovala potrebe poskytnúť spracovateľskému priemyslu, hlavne malým a stredným podnikom tohto priemyselného odvetvia, mechanizmy financovania, čo by mohlo viesť k lepším postupom v celej Európe.

5.5.4 Kovospracujúci priemysel je významným odvetvím pre európsky vývoz. EHSV by privítal opatrenia na podporu rozvoja jeho potenciálu, hlavne v oblasti rastu vývozu. Niektoré z týchto

opatrení sa určite budú musieť týkať aj zlepšenia jeho prístupu k finančným prostriedkom a exportným úverom.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dôsledky krízy štátneho dlhu pre správu EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 51/03)

Spravodajca: **pán SMYTH**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 29. apríla 2010 rozhodol v súlade s článkom 29 odsek 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Dôsledky krízy štátneho dlhu pre správu EÚ“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. septembra 2010.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na svojom októbrovom plenárnom zasadnutí a v súlade s článkom 20 rokovacieho poriadku vymenovalo pána SMYTHa za hlavného spravodajcu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal 120 hlasmi za, pričom 7 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Kríza štátneho dlhu, vyvolaná finančnou a fiškálnou krízou, ohrozuje samotnú existenciu hospodárskej a menovej únie (HMÚ) a vyžaduje si účinnú finančnú, hospodársku a politickú reakciu. Táto kríza zdôraznila nedostatky Paktu stability a rastu ako mechanizmu na zabezpečenie fiškálnej zodpovednosti v členských štátoch.

1.2 EHSV podporuje opatrenia, ktoré Rada EÚ a Rada pre hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN) doposiaľ prijali na podporu členských štátov vo finančných ťažkostiach prostredníctvom európskeho finančného stabilizačného mechanizmu a európskeho nástroja finančnej stability. Ide o dočasné riešenie, ktoré však môže byť základom trvalejšieho postupu a rámca pre podmienenú finančnú podporu, a to vďaka zriadeniu skutočného európskeho menového fondu. Mohla by sa tiež zväziť možnosť zriadenia európskej agentúry pre riadenie verejného dlhu, ktorá by vydávala európske obligácie.

1.3 EHSV odporúča zaviesť v celej eurozóne plány na zníženie schodku verejných financií, ktoré by zabezpečili hospodársku a menovú stabilitu eurozóny, aby sa neohrozilo dosiahnutie cieľov Európskeho plánu na oživenie hospodárstva. Tieto plány by mali byť v súlade s cieľmi plánu na oživenie hospodárstva a opätovné zvýšenie zamestnanosti, ktoré kríza výrazne negatívne poznačila a ktoré Komisia uvádza vo svojom oznámení „Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.“

1.4 Zo súčasnej krízy dlhu možno čerpať mnohé ponaučenia pre budúcu správu EÚ. Prvotné návrhy pracovnej skupiny pre hospodársku politiku týkajúce sa dohľadu a sankcií predstavujú

krok správnym smerom. EHSV sa však domnieva, že sankcie by mali byť vyvážené väčšou európskou solidaritou, pokiaľ ide o riadenie štátneho dlhu. Konštatuje, že zatiaľ neexistuje formálny mechanizmus na riešenie platobnej neschopnosti členského štátu. Ide o pretrvávajúci zásadný nedostatok štruktúry HMÚ, ktorú musia politickí činitelia riešiť. Bolo by však žiaduce, aby uvalené sankcie mali politický a ekonomický ráz, s cieľom predísť ďalšiemu zvýšeniu dlhu príslušných krajín.

1.5 Veľkú časť viny za krízu štátneho dlhu nesie nezodpovedná fiškálna politika niektorých členských štátov EÚ. Do určitej miery je vinnikom aj neobozretné poskytovanie pôžičiek, ktorým banky nafúkli bublinu v stavebníctve a na trhu aktív, a sčasti možno vinu pripísať aj nerozvážnemu správaniu ratingových agentúr. Významným faktorom, ktorý prispel k vypuknutiu krízy, boli aj nákladné sanácie bánk z peňazí daňových poplatníkov v niektorých členských štátoch a následná zraniteľnosť celosvetového finančného systému. Účinné reformy celosvetového bankovníctva musia zabezpečiť, že sa takéto správanie v budúcnosti nebude opakovať.

1.6 EHSV dúfa, že cieľom posilnenia správy ekonomických záležitostí EÚ, ktoré začne v januári 2011 „európskym semestrom“ a umožní lepšiu koordináciu hospodárskej politiky jednotlivých členských krajín⁽¹⁾, bude udržať zamestnanosť v EÚ, ktorú kríza vážne ohrozuje.

1.7 EHSV sa však nazdáva, že – aspoň pokiaľ ide o členské krajiny eurozóny – nepostačuje iba koordinácia opatrení hospodárskej politiky, ale že je potrebná skutočná spoločná hospodárska politika rovnako, ako potreba koordinovať rozpočtovú politiku prinajmenšom počas prvej fázy.

⁽¹⁾ KOM(2010) 367, „Prehľadovanie koordinácie hospodárskej politiky pre stabilitu, rast a pracovné miesta – nástroje silnejšej správy ekonomických záležitostí EÚ“.

2. Pozadie krízy – fiškálna politika, o ktorú sa hospodárska a menová únia opiera

2.1 Fiškálna disciplína je jedným z kľúčových prvkov makroekonomickej stability. Platí to najmä v prípade menovej únie, akou je eurozóna tvorená zvrchovanými štátmi, ktoré si ponechali právomoci v oblasti fiškálnej politiky. V rámci eurozóny sa otrasy v jednotlivých krajinách nemôžu riešiť prostredníctvom monetárnej politiky a ovplyvňovaním výmenného kurzu. Fiškálna politika je preto všemocná, ale takýmto otrasom sa môže viac prispôbiť, ak bude vychádzať z pevnej pozície.

2.2 Bolo vytvorených niekoľko mechanizmov a opatrení na zabezpečenie zdravej fiškálnej politiky a obmedzenie ohrozenia cenovej stability. Tieto opatrenia sú zakotvené v článkoch 121, 123, 124, 125 a 126 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a zahŕňajú Pakt stability a rastu (založený na článkoch 121 a 126), postup pri nadmernom deficite (článok 126), zákaz menového financovania (článok 123), zákaz zvýhodneného prístupu k finančným inštitúciám (článok 124) a klauzula zakazujúca prevzatie záväzkov verejného sektora členského štátu Spoločenstvom, tzv. klauzula *no-bail-out* (článok 125).

2.3 Základným pravidlom rozpočtovej politiky zakotveným v Zmluve je, že členské štáty majú predchádzať nadmerným schodkom štátneho rozpočtu. Na dodržanie tejto požiadavky musia členské štáty udržať mieru ročného schodku štátneho rozpočtu pod hranicou 3 % HDP a zachovať pomer národného dlhu k HDP na úrovni 60 % alebo menej.

2.4 Za výnimočných okolností nemusí byť dočasné prekročenie uvedenej hranice považované za nadmerné, avšak pod podmienkou, že prekročenie bude blízko tejto hranice. Právomoc rozhodnúť, či členský štát dosiahol nadmerný deficit, má Rada EÚ a Rada pre hospodárske a finančné záležitosti, ktorá tak učiní na základe odporúčania Európskej komisie. Ak Rada rozhodne, že sa v členskom štáte vyskytol nadmerný deficit, je potrebné prijať nevyhnutné opatrenia ustanovené v postupe pri nadmernom deficite, ktoré by napokon mohli viesť k uvaleniu sankcií na príslušnú krajinu.

2.5 Cieľom Paktu stability a rastu je zabezpečiť, že sa trvale bude uplatňovať zdravá rozpočtová politika. Pakt stanovuje členským štátom povinnosť dodržiavať strednodobý cieľ takmer vyrovnanej alebo prebytkovej rozpočtovej pozície, podľa kritérií pre jednotlivé krajiny. Úprava ich postavenia by členským štátom mala umožniť poradiť si s normálnymi cyklickými fluktuáciami bez toho, aby deficit verejných financií prekročil referenčnú úroveň 3 % HDP. V skutočnosti je však koncepcia Paktu stability a rastu veľmi vzdialená od jeho fungovania. Ako nedávno uviedla Európska centrálna banka (ECB):

„Súlad jednotlivých členských štátov s rozpočtovými normami Maastrichtskej zmluvy a Paktu pre stabilitu a rast je nerovnomerný. V niektorých krajinách sa opakovane a trvale prekračuje referenčná hodnota 3 % HDP pre schodok štátneho rozpočtu, čo vedie k záveru, že prinajmenšom v týchto prípadoch chýbala pri uplatňovaní paktu dostatočná dôslednosť a politická vôľa. Prehnane optimistické prognózy rastu, dodatočné preskúmania údajov, vyššie fluktuácie príjmov, ako sa očakávalo, a pretrvávajúce prekračovanie plánovaných výdavkov sa prejavili na rôznych odchyľkach od fiškálnych plánov v jednotlivých krajinách.“ (Desať rokov paktu stability a rastu, článok v *bulletine ECB Monthly*, október 2008).

2.6 Súčasnej celosvetovej finančnej kríze predchádzalo zjavné nedodržanie finančných pravidiel, ktoré sú základom HMÚ, ale dalo by sa povedať, že hrozba insolventnosti členského štátu menovej únie je druhým štádiom krízy. Po desiatich či viacerých rokoch ľahkej dostupnosti úverov, ktoré vyvolali bublinu na realitnom trhu a v stavebníctve, viedla následná ekonomická implózia v niektorých členských štátoch k stupňovaniu problémov so zadlžením. Je iróniou, že vlády Grécka, Španielska a Portugalska nemuseli počas bankovej krízy financovať z peňazí daňových poplatníkov záchranu svojich bankových systémov, ale problémy spôsobené ich štátnym dlhom môžu teraz destabilizovať banky v celej EÚ. To svedčí o tom, že sanácie bánk financované z peňazí daňových poplatníkov neboli hlavným dôvodom nárastu verejného dlhu.

2.7 Počas bankovej krízy sa často tvrdilo, že niektoré banky boli príliš veľké na to, aby padli. Teraz sa hovorí o členských krajinách boriacich sa s narastajúcim verejným dlhom, že sú príliš dôležité na to, aby sa mohli stať insolventnými. Tak ako sa daňoví poplatníci museli s nevoľou zmieriť s tým, že je nevyhnutné dostať z problémov banky, ktoré nedodržovali pravidlá, medzinárodné trhy s obligáciami teraz zase požadujú pravdepodobne oveľa bolestivejšie úpravy verejných financií niektorých členských štátov. Problémy insolventnosti krajín vyvolali neistotu, ktorá začala podkopávať samotné euro a podnietila obavy, že by mohla zasiahnuť viacero štátov eurozóny.

2.8 Kríza štátneho dlhu je krízou dôvery v EÚ vo všeobecnosti, a osobitne v eurozóne. Vyžaduje si politické, ako aj finančné riešenie. Spochybnila schopnosť spomenutých fiškálnych opatrení zabezpečiť stabilitu jednotnej meny. Celkom oprávnené by sa dalo tvrdiť, že Pakt stability a rastu neuspel a že Európa si teraz má vytvoriť nový fiškálny a monetárny rámec, ktorý by sa mohol účinnejšie vyrovnávať so závažnými nepriaznivými hospodárskymi výsledkami alebo dokonca bankrotom členského štátu. Ak je tento predpoklad správny, ako by takýto rámec mohol vyzerať?

3. Alternatívne fiškálne a monetárne rámce

3.1 V ostatných mesiacoch sa mnoho udialo tak v oblasti politickej teórie, ako aj na úrovni uplatňovania politiky. Jedným zo zaujímavých návrhov, ktoré boli predložené na riešenie tejto krízy štátneho dlhu a otázky platobnej neschopnosti krajín, je vytvorenie Európskeho menového fondu (EMF) ⁽²⁾. Tento návrh sa opiera o argument, že Medzinárodný menový fond (MMF) nemá skúsenosti s riešením hrozby insolventnosti člena menovej únie a že EÚ by prostredníctvom fungujúceho EMF mala k dispozícii oveľa silnejšie mechanizmy presadzovania.

3.2 Myšlienka Európskeho menového fondu je analogická s politickými reakciami na nedávny hospodársky kolaps, ktorých cieľom bolo predísť bankrotu veľkých finančných inštitúcií. Teraz, keď sa EÚ postupne dostáva z bankovej krízy, sa politická diskusia zameriava na reformy, ktoré by umožnili „riadenú insolventnosť“ finančných inštitúcií a samofinancovanie záchranných fondov pre väčšie banky s ťažkosťami so solventnosťou. Inými slovami, po stabilizovaní finančných systémov sa európski politickí činitelia snažia zabezpečiť, aby to v budúcnosti boli finančné inštitúcie, a nie daňoví poplatníci, kto v čase krízy ponese ťažké bremeno. Návrhy bankovej reformy zahŕňajú vyšší pomer kapitálu, prísnejší dohľad, obmedzenie prémie bankárov a vypracovanie núdzových plánov („testamentov“). Pokiaľ ide o HMÚ, systém sa v záujme ochrany jednotnej meny musí posilniť, aby sa dokázal vyrovnáť s nestabilitou, ktorú spôsobí platobná neschopnosť alebo úpadok jedného jej člena.

3.3 Navrhovatelia EMF tvrdia, že fond by bol v súlade s koncepciou posilnenej spolupráce, ktorú ustanovuje Zmluva, a teda by zmena a doplnenie Zmluvy nemuseli byť potrebné. Riadne ustanovený EMF by sa venoval slabším štruktúram HMÚ, ktoré sú dôsledkom neúspechu Paktu stability a zjavne nedostatočnej dôveryhodnosti klauzuly zakazujúcej prevzatie záväzkov verejného sektora členského štátu.

3.4 Ako by sa takýto fond financoval? Aby sa minimalizoval problém morálneho rizika, ktorému teraz čelí Nemecko a Francúzsko pri spolufinancovaní núdzového balíka pre Grécko, do EMF by prispievali iba tie krajiny, ktoré porušujú Maastrichtské kritériá. Výšku ich príspevku by určovali dve pravidlá:

— 1 % ročne z objemu „nadmerného dlhu“, ktorý je definovaný ako rozdiel medzi skutočnou mierou verejného dlhu (na konci predchádzajúceho roka) a hranicou 60 % HDP stanovenou v Maastrichtskej zmluve. V prípade Grécka s pomerom dlhu ku HDP vo výške 115 % by to znamenalo príspevok do EMF v hodnote 0,55 % HDP,

— 1 % nadmerného deficitu, t. j. sumy schodku rozpočtu v príslušnom roku, ktorá presahuje hranicu 3 % HDP stanovenú v Maastrichtskej zmluve. V prípade Grécka by deficit vo výške 13 % znamenal príspevok do EMF v hodnote 0,10 % HDP.

Celkový príspevok Grécka za rok 2009 by bol 0,65 % HDP, čo je omnoho menej ako je teraz potrebné vynaložiť na nevyhnutné úsporné opatrenia.

3.5 EMF by si navyše mohol požičiavať na trhoch, aby mal popri získaných príspevkoch dostatok prostriedkov na pokrytie akýchkoľvek požiadaviek. Fond by mohol zasahovať a poskytovať finančnú podporu buď speňaním časti svojich aktív, alebo ručením emisie štátnych dlhopisov členského štátu. Ak pre ilustráciu využijeme získané skúsenosti, uplatňovaním navrhovaného mechanizmu financovania by EMF už od vytvorenia HMÚ mohol naakumulovať rezervy vo výške 120 miliárd EUR. Spolu s primeraným objemom pôžičiek z trhov by to znamenalo dostatok finančných prostriedkov na záchranu ktorejkoľvek z menších krajín eurozóny.

3.6 Pokiaľ ide o presadzovanie, EÚ má viacero možností, napr. pozastavenie podpory zo štrukturálnych fondov, stiahnutie nových záruk financovania alebo dokonca vylúčenie krajiny z peňažného trhu eurozóny. Tieto sankcie by sa uplatňovali postupne, pretože každá z nich predstavuje významný hospodársky nátlak na členské štáty, ktoré neuplatňujú dohodnuté reformné programy.

3.7 Jedným z proklamovaných prínosov navrhovaného EMF by bolo, že by viedol „riadenú insolventnosť“ člena eurozóny, ktorý nespĺňa podmienky reformného programu. Namiesto neistoty vyplývajúcej z reštrukturalizácie dlhu na medzinárodných trhoch obligácií by EMF mohol držiteľom štátnych dlhopisov insolventného členského štátu ponúknuť výmenu dlhopisov za pohľadávky voči EMF v štandardnej diskontnej sadzbe. Obmedzilo by sa tak narušenie spôsobené platobnou neschopnosťou a obmedzili by sa straty, ktoré by utrpeli finančné inštitúcie.

3.8 Zástancovia EMF tvrdia, že v porovnaní s MMF poskytuje značné výhody. EMF by mohol dohliadať na „riadenú insolventnosť“, čím by sa minimalizovali škodlivé vedľajšie účinky na trhoch s obligáciami a iných finančných trhoch. Podobne ako v prípade skúseností získaných z bankovej krízy, politiku treba v súčasnosti riadiť tak, aby budúcej kríze nielen predchádzala, ale zároveň sa na ňu pripravovala. Tak je to aj s krízou štátneho dlhu. Keď súčasná kríza pomine, ak sa tak stane, Európa sa bude musieť pripraviť na to, že sa táto situácia bude opakovať znovu.

⁽²⁾ Tento návrh je plne rozpracovaný v článku autorov D. Gros a T. Mayer „How to deal with sovereign debt default in Europe: Towards a Euro(pean) Monetary Fund.“, Policy Brief č. 202, máj 2010, Centrum pre štúdium európskej politiky. Mnohé argumenty v tomto stanovisku sa opierajú o tento výstižný článok.

3.9 Ďalší súbor zaujímavých nápadov sa zameriava na napätie medzi potrebou hospodárskej obnovy Európy a znižovaním dlhu. Výskum poukazuje na to, že fiškálna disciplína požadovaná Maastrichtskými kritériami a Paktom stability a rastu mala v rámci eurozóny utlmujúci účinok na hospodársky rast v porovnaní s USA a Spojeným kráľovstvom⁽³⁾. Je iróniou, že finančná kríza sa začala v USA a ich politickou reakciou na ňu bola obrovská fiškálna a monetárna anticyklická podpora. Kvôli politike zameranej skôr na menovú stabilitu ako na rast postihla makroekonomickú politiku eurozóny stagnácia. Je to pochopiteľné v kontexte budovania dôveryhodnosti jednotnej meny a ECB, ale teraz by sa to už mohlo vnímať ako potenciálna prekážka hospodárskej obnovy. Dalo by sa dokonca povedať, že zmiernenie požiadaviek Paktu stability a rastu by mohlo stimulovať hospodársku obnovu a ukončiť krízu štátneho dlhu.

3.10 Tvrdí sa, že akákoľvek politická alebo inštitucionálna reakcia na krízu štátneho dlhu by sa mala zaoberať otázkou znižovania dlhu bez ohrozenia cieľov Európskeho plánu na oživenie hospodárstva. Jednou z možností ako to dosiahnuť môže byť spojenie procesu redukcie dlhu s nárastom investícií, ktoré by pôsobili proti deflačným účinkom znižovania dlhu. Tento návrh vychádza z Delorsovej bielej knihy z roku 1993 o raste, konkurencieschopnosti a zamestnanosti a jeho ústrednou myšlienkou je možnosť prevodu dlhu. Teda podiel štátneho dlhu každého členského štátu by sa previedol na obligácie Európskej únie. Členským štátom by však naďalej ostala povinnosť vyplácať úroky za svoj podiel na dlhu, teraz už v európskych obligáciách. Nešlo by teda o odpísanie dlhu, ani o zvýšenie miery zadlženosti členských štátov, ktoré čelia ťažkostiam s dlhmi, ale o zníženie nákladov za prevedenú časť dlhu. Zástancovia tohto návrhu tvrdia, že by to mohlo spadať pod existujúce usmernenia Zmluvy. Spolu s prevodom dlhu sa navrhuje rozšíriť právomoci Európskej investičnej banky (EIB) a národných finančných inštitúcií, ktoré poskytujú pôžičky, aby mohli financovať Európsky plán na oživenie hospodárstva a aby sa obmedzil pokles miezd zamestnancov a obchodu vyplývajúci z dramatického zníženia dlhu⁽⁴⁾.

3.11 Oficiálna reakcia na krízu štátneho dlhu bola sformulovaná v nadväznosti na mimoriadne zasadnutie Rady 9. mája 2010. Jej súčasťou bolo vytvorenie európskeho finančného stabilizačného mechanizmu, ktorý je založený na článku 122 ods. 2 ZFEÚ (výnimočné udalosti), a medzivládna dohoda členských štátov eurozóny. Európsky finančný stabilizačný mechanizmus má k dispozícii 60 miliárd EUR a funguje podľa podobných podmienok ako MMF. Okrem toho sa zriadil účelový subjekt nazývaný európsky nástroj finančnej stability. Subjekt

bude existovať tri roky a bude mať k dispozícii 690 miliárd EUR na podporu členských štátov eurozóny, ktoré čelia mimoriadnym finančným ťažkostiam. Európska centrálna banka už na trhoch s obligáciami začala nakupovať dlhy vlád vo finančných ťažkostiach.

3.12 Tieto nové opatrenia majú niekoľko dôležitých aspektov. V prvom rade nie sú lacným variantom financovania. Členský štát zaplatí všetky úroky a celú istinu prostredníctvom Komisie. Finančný stabilizačný mechanizmus nie je v tomto zmysle prevzatím záväzkov, a teda je v súlade s článkom 125. Po druhé, finančný stabilizačný mechanizmus a európsky nástroj finančnej stability predstavujú úverové linky a nie rozpočtové položky, a preto sa o nich môže rozhodovať ako o „vlastných zdrojoch“. Po tretie, hoci európsky nástroj finančnej stability bude fungovať tri roky, jeho účinky by mohli pretrvávajúť niekoľko rokov po ich uplynutí, ak sa v rámci neho vydajú obligácie s dlhšou dobou splatnosti. Po štvrté sa plánuje, že v rámci tohto nástroja sa budú emitovať obligácie, za ktoré budú do výšky 120 % ručiť všetky členské štáty EÚ. Zámerom je, aby tieto obligácie získali rating AAA, čím by sa minimalizovali náklady na vyplácané úroky⁽⁵⁾. A napokon, európsky finančný stabilizačný mechanizmus predstavuje hmatateľný dôkaz solidarity v EÚ, ktorá je najdôležitejším pilierom hospodárskej a menovej únie.

3.13 O niekoľko mesiacov bude zrejme, do akej miery sú návrhy týkajúce sa finančného stabilizačného mechanizmu účinné pri riešení súčasnej krízy dlhu. Bude to záležať aj od rozsahu fiškálnych úprav, ktoré od jednotlivých členských štátov požaduje EÚ a MMF. EÚ potvrdila svoj zámer sprísniť daňovú disciplínu a nájsť rámec na trvalé riešenie krízy, čo vyvolalo špekulácie, že finančný stabilizačný mechanizmus a európsky nástroj finančnej stability by sa mohli zriadiť natrvalo. Nebolo by to však jednoduché, pretože na to je potrebné jednomyselné schválenie všetkými členskými štátmi. Nedostatok vecných návrhov, ktoré by sa zaoberali možnosťou platobnej neschopnosti jedného z členských štátov naznačuje, že politickí činitelia takúto možnosť nepripustia. Je to celkom pochopiteľné, avšak hrozbu takýchto prípadov nie je možné úplne vylúčiť.

4. Ponaučenia

4.1 Je čoraz jasnejšie, že kríze dlhu sa dalo predísť, keby správa v členských štátoch a EÚ bola lepšia, a je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa chyby riadenia z minulosti už neopakovali. S týmto zámerom predstavila pracovná skupina na koordináciu hospodárskej politiky súbor opatrení na posilnenie rozpočtového dohľadu v súlade s Paktom stability a rastu. K týmto opatreniam patrí preskúvanie návrhov rozpočtov medzi členskými štátmi navzájom, včasnejšie uplatňovanie sankcií pokiaľ

⁽³⁾ Pozri Fitoussi, J.P. a F. Saraceno: „Europe: How deep is a Crisis? Policy Responses and Structural Factors Behind Diverging Performances“, Journal of Globalisation and Development. Volume 1 Issue 1 Berkeley Electronic Press. 2010.

⁽⁴⁾ Komplexný prehľad týchto návrhov pozri Holland, S.: „A European Monetary Fund, Recovery and Cohesion“ v Insight, <http://www.insightweb.it/web/node/136> (stránka navštívená 10.6.2010).

⁽⁵⁾ Všetky významné úverové ratingové agentúry 21. septembra vyhlásili, že obligáciám emitovaným v rámci európskeho nástroja finančnej stability udelia rating AAA.

ide o dodržiavanie 3 % a 60 % hranice zadlženia, začatie postupu pre prípad nadmerného deficitu, ak nie je znižovanie zadlženosti dostatočne rýchle, a väčšia nezávislosť národných štatistických úradov od príslušných národných vlád.

4.2 Úloha a správanie hlavných ratingových agentúr počas finančnej krízy a krízy štátneho dlhu boli prinajmenšom pochybné ⁽⁶⁾. Nemecká kancelárka Angela Merkelová navrhla vytvoriť novú nezávislú európsku ratingovú agentúru, ktorá by konkurovala existujúcim trom veľkým agentúram ⁽⁷⁾. Padol tiež návrh, že Eurostat by mal dostať právomoc vydávať ratingy verejných financií členských štátov. Ak by Eurostat mal takúto právomoc už dávnejšie, mohol by skôr upozorniť na krízu štátneho dlhu v Grécku ⁽⁸⁾.

4.3 Komisia zožala kritiku za nedostatok ostražitosti a proaktivity pri zaistovaní kvality údajov jednotlivých členských štátov o ich verejných financiách. Tento bod sa týka širšej problematiky dohľadu, skúmania a zabezpečovania súladu, ktoré sú jadrom neúspechu systémov Paktu stability a rastu. Akékoľvek dlhodobé riešenie musí tieto otázky účinne riešiť.

4.4 Hoci v Grécku, Španielsku a Portugalsku nemuseli zachraňovať banky z peňazí daňových poplatníkov, rozsah týchto sanačných opatrení v EÚ a v USA prispel k bezprecedentnému tlaku na trhy so štátnymi obligáciami a urýchlil túto krízu. Je nevyhnutné uskutočniť účinné reformy celosvetového bankovníctva, ktoré by zabránili zopakovaniu sa takejto finančnej, hospodárskej a sociálnej nestability.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Komplexnú diskusiu o pochybeniach ratingových agentúr nájdete v dokumente Komisie USA pre burzu a cenné papiere „Summary Report of Issues Identified in the Commission Staff's Examinations of Select Credit Rating Agencies“, <http://www.sec.gov/news/studies/2008/craexamination070808.pdf> (stránka navštívená 10.6.2010).

⁽⁷⁾ Denník Irish Times informoval, že nemecká kancelárka uviedla, že nová agentúra by bola „prirodzene, ale nie politicky závislá“, avšak konala by „v duchu udržateľného hospodárstva, ktoré sa neorientuje na krátkodobý časový horizont“, Irish Times, 21. mája 2010.

⁽⁸⁾ Počas našej návštevy Eurostatu sme boli informovaní, že Eurostat opakovane upozorňoval na vysoký deficit Grécka a na krízu verejného dlhu, avšak nikto tomu nevenoval pozornosť.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Transatlantické vzťahy a medzinárodné presadzovanie európskeho sociálneho modelu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 51/04)

Spravodajkyňa: **pani BATUT**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2009 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„*Transatlantické vzťahy a medzinárodné presadzovanie európskeho sociálneho modelu*“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. septembra 2010.

Vzhľadom na obnovu mandátu výboru na ďalšie funkčné obdobie sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na októbrovom plenárnom zasadnutí. V súlade s článkom 20 rokovacieho poriadku bola pani BATUT vymenovaná za hlavnú spravodajkyňu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal 110 hlasmi za, pričom 34 členovia hlasovali proti a 16 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Vzhľadom na postupnú integráciu euroatlantického voľného obchodu EHSV vyjadruje želanie prehĺbiť euroatlantické vzťahy a osobitne zdôrazniť sociálny aspekt s cieľom anticipovať dôsledky tejto hospodárskej transatlantickej integrácie, aby bola rovnako výhodná pre obidve spoločnosti, tak americkú, ako aj európsku, a aby boli spoločne konkurencieschopnejšie hlavne voči rozvíjajúcim sa hospodárstvami.

1.2 Vzhľadom na to, že hospodárske a sociálne danosti sústredené pod pojmom „európsky sociálny model“ (ESM) predstavujú jedinečný svetový systém, ktorý je základňou plodného rozvoja⁽¹⁾ a v kontexte súčasnej celosvetovej hospodárskej krízy pre postihnutú populáciu aj silným tlmiacim prostriedkom, EHSV pripomína, že signatári Lisabonskej zmluvy sa dohodli, že zabezpečia podporu tohto modelu. Výbor vyjadruje želanie, aby sa v rámci transatlantického dialógu poukázalo na legitimitu:

- 1) európskej identity,
- 2) hodnôt a kultúry Európy vrátane ochrany životného prostredia,
- 3) EHSV, ktorý prostredníctvom svojich členov reprezentuje organizovanú občiansku spoločnosť Únie.

1.3 Systémy kolektívnej sociálnej ochrany, verejné služby a sociálny dialóg spolu vytvárajú „európsky sociálny model“.

⁽¹⁾ Svedčí o tom nárast HDP členských štátov od vzniku EÚ. Ďalej pozri poznámku pod čiarou č. 6.

EHSV vyzýva všetky inštitúcie EÚ, aby tento model, ktorého sa dovolávajú všetci občania na obidvoch stranách Atlantiku, nielen reprezentovali, ale aj presadzovali za každých okolností, zvlášť v rámci transatlantického dialógu.

1.3.1 Zaradenie sociálneho rozmeru medzi všeobecné priority EÚ by Európanom vytvorilo lepšiu východiskovú pozíciu v existujúcich dialógoch, t.j. v TEC ako aj v TALD⁽²⁾.

1.3.2 EHSV sa domnieva, že EÚ by mala v americkej spoločnosti šíriť informácie o európskom sociálnom modeli, aby spoločnosť USA lepšie poznala sociálne hodnoty EÚ, a aby lepšie vzájomné porozumenie na oboch brehoch Atlantiku viedlo napokon k väčšej konvergencii pri dosahovaní pokroku v oblasti sociálnych záujmov v záujme sociálneho porozumenia. Vhodnou príležitosťou na to by mohli byť Transatlantická hospodárska rada TEC a transatlantický dialóg TALD. Podľa EHSV európsky sociálny model možno „presadzovať“⁽³⁾ výraznejším zviditeľnením EÚ v USA.

1.4 EHSV odporúča, aby euroatlantická zóna okrem nových predpisov pre finančné trhy prijala aj spoločné predpisy o ratingových agentúrach a nové pravidlá o hospodárskej súťaži, ktoré budú lepšie hájiť záujmy občanov. Od Európskej únie očakáva, že bude neochvejne hájiť životnú úroveň svojich občanov, a od transatlantického dialógu, že zvýši váhu hlasu občianskej spoločnosti na obidvoch brehoch Atlantiku.

⁽²⁾ TEC: Transatlantická hospodárska rada (Transatlantic Economic Council), TALD: transatlantický dialóg o práci (Transatlantic Labour Dialogue), dialóg odborov.

⁽³⁾ EÚ C 309, 16.12.2006, s. 119–125.

1.5 EÚ by mala prisúdiť väčšiu váhu dialógu s organizovanou občianskou spoločnosťou a zástupcami sveta práce tak v rámci Únie, ako aj v rámci vzťahov so zástupcami podnikov, pričom začať by sa malo v existujúcich euro-amerických orgánoch. Európska komisia, ktorá zvýšila svoju pomoc pre dialóg zo 600 000 na 800 000 EUR na obdobie 2011/2012, by tento dialóg mohla uľahčiť. **EHSV je pripravený v spolupráci s americkými partnermi zabezpečiť vytvorenie potrebnej štruktúry pre euro-americkú radu občianskej spoločnosti.** Bude potrebné nájsť cesty medzi týmito dvoma občianskymi spoločnosťami, hlavne v tomto kritickom období po páde finančného systému v roku 2008, aby sa dostali k slovu pracujúci, aby sa rozvinuli informačné a konzultačné štruktúry, EHSV zastáva názor, že intenzívnejším dialógom, tak občianskym, ako aj sociálnym, a väčšou transparentnosťou by sa bolo zabránilo tejto kríze, ktorá trvá už tri roky.

1.5.1 Medzi cieľmi transatlantického dialógu musí byť aj vzájomná výmena skúseností a konkrétny prínos k podpore ľudských, politických a občianskych práv, ale aj ekonomických a sociálnych práv. EÚ by mala ekonomické a sociálne práva občanov prezentovať v rámci transatlantického dialógu ako práva, ktoré sú pevnou súčasťou jej postojov.

1.5.2 EHSV sa domnieva, že dialóg medzi EÚ a USA by sa len obohatil prerokúvaním sociálnych otázok takých zásadných pre súdržnosť spoločnosti na oboch brehoch Atlantiku, medzi ktoré patrí počiatočné a celoživotné vzdelávanie, ktoré sú v pôsobnosti národnej ale aj „federálnej“ úrovne a sú nesmierne potrebné pre hospodárstvo služieb založené na vedomostiach v spoločnosti na oboch stranách. S cieľom vytvárať pracovné miesta a zvyšovať životnú úroveň Európanov, je potrebné presadzovať v politickom programe predovšetkým otázku produktívnych investícií a inovácie. V schopnosti vytvárať a podporovať v tejto oblasti USA výrazne predstihli Európu.

1.5.3 EHSV sa domnieva, že spoločne stanovené ukazovatele by umožnili zhodnotiť a porovnať situáciu účastníkov dialógu v sociálnej a pracovnej oblasti.

1.6 EHSV považuje otázku prisťahovalcov za dôležitú pre demokraciu a domnieva sa, že by mala byť predmetom transatlantického sociálneho dialógu, na ktorom by sa mohlo podieľať aj Európske fórum pre integráciu (EIF).

1.7 EHSV sa domnieva, že transatlantický dialóg môže urýchliť proces uvedomenia si potreby zvyšovania udržateľnosti a ochrany životného prostredia a že občianska spoločnosť a spotrebiteľia by tu mohli zohrať určitú úlohu.

1.8 EHSV by chcel postupovať inovatívne a do transatlantického dialógu by chcel začleniť aj zástupcov organizovanej

občianskej spoločnosti. Domnieva sa, že EÚ v sociálnej oblasti tohto dialógu ešte stále nevystupuje dost „európsky“. EHSV odporúča, aby každé štádium transatlantického dialógu zohľadňovalo sociálny rozmer.

1.9 Prijatím programu spolupráce a zriadením Transatlantického hospodárskeho dialógu (4) sa obidve strany zaviazali urýchliť skutočnú integráciu s cieľom vytvoriť do roku 2015 jednotný transatlantický trh (5). Prekážok, hlavne v oblasti právnych predpisov, je veľa, ale cieľ je stanovený a EHSV sa chce dôrazne zasadiť za to, aby historické rozhodnutia EÚ, ktoré dali európskemu sociálnemu modelu (6) podobu, nezanikli. Americkú spoločnosť a európsku spoločnosť, ktoré sú si podobné svojimi hodnotami, na ktorých spočívajú, nie je jednoduché sociálne „integrovať“. Európania síce uznávajú nutnosť prispôbenia niektorých aspektov tohto modelu vzhľadom na súčasnú hospodársku krízu, ale z dlhodobého hľadiska sú za zachovanie jeho princípov.

2. Hospodárska integrácia

2.1 Spojené štáty sú motorom severoamerického hospodárskeho priestoru, ktorý bol vytvorený na základe dohody NAFTA (North American Free Trade Agreement). Členské štáty Európskej únie a USA spolu produkujú 60 % svetového HDP, zabezpečujú 40 % celosvetového obchodu a 62 % zdrojov priamych investícií. Sedem miliónov pracovných miest na oboch stranách závisí od transatlantických vzťahov.

2.2 V štúdiu (7), ktorá bola publikovaná ešte pred tým, než obidve krajiny postihla kríza, sa OECD domnieva, že úplná integrácia oboch ekonomík by mohla každému z partnerov umožniť nárast o 3 % a zabezpečiť im vedúce postavenie v oblasti ekonomiky voči skoro všetkým krajinám sveta.

2.3 EHSV sa domnieva, že kríza by mohla zmeniť euro-americké vzťahy, a preto by sa urýchlene mala v rámci Transatlantického hospodárskeho dialógu (TEC) a Transatlantického dialógu o práci (TALD) začať diskusia sociálnych partnerov o týchto modeloch. Kríza možno spôsobí oneskorenie integrácie a poskytne čas na spoločné preskúmanie oblastí, ako je užitočnosť inštitúcií (sociálneho a občianskeho) dialógu, ktorých je v USA málo, alebo problém prisťahovalectva, ktorému musia

(4) Dohoda, ktorú v Bielom dome podpísali G. W. Bush, A. Merkel a J. M. Barroso.

(5) Uznesenie EP z 26. marca 2009 o stave transatlantických vzťahov po voľbách v USA.

(6) K Európskemu sociálnemu modelu pozri preambulu k Lisabonskej zmluve „Potvrďujúc svoju oddanosť základným sociálnym právam tak, ako sú vymedzené v Európskej sociálnej charte podpísanej 18. októbra 1961 v Turíne a v Charte základných sociálnych práv pracovníkov spoločenstva z roku 1989 ...“, pozri ďalej články 4, 6 a 32 Zmluvy o EÚ, článok 9 a hlavu X Zmluvy o fungovaní EÚ, a tiež články 28, 34, 35 a 36 Charty základných práv Lisabonskej zmluvy.

(7) OECD, Odbor hospodárskych a sociálnych záležitostí, 2005, „Výhody liberalizácie trhov s výrobkami a znižovanie obchodných prekážok a prekážok brániacich medzinárodným investíciám: prípad USA a EÚ“.

čeliť obidve strany tak v oblasti spoločenskej, ako aj v oblasti pracovných miest v súvislosti s riešením problému starnutia populácie (zásobník pracovných síl).

2.4 Všeobecne sa uznáva, že plány obnovy v Európskej únii a Spojených štátoch nie sú porovnateľné, ale že ich dôsledky sú v obidvoch prípadoch rovnaké, teda zvýšenie schodku verejných financií, posilnenie verejných opatrení a nárast počtu hlasov požadujúcich viacero kontroly a preorientovanie prerozdelenia bohatstva. Tieto rozdielne a zhodné aspekty by mohli byť jedným z bodov dialógu TALD a budúceho bilaterálneho poradného útvaru.

2.4.1 O dôsledkoch krízy, ako aj mnohých iných otázkach sa diskutuje na najvyššej úrovni (stretnutia na najvyššej úrovni medzi EÚ a USA) v rámci prebiehajúceho dialógu medzi Komisiou a jej partnermi z americkej administratívy a agentúr pôsobiacich v oblasti financií, hospodárstva a domácich trhov. Občianska spoločnosť v Európe trpí nedostatkom právnych predpisov o praktikách bánk a ratingových agentúr⁽⁸⁾ a o ich nedostatočnej transparentnosti. Navyše občianska spoločnosť znáša finančné dôsledky plánov hospodárskeho oživenia. Aj keď jedným z cieľov zmluvy je podpora hospodárskeho a sociálneho pokroku európskych národov, sociálna ochrana občanov, považovaná za veľmi nákladnú, sa znižuje. Zlyhali finančné systémy a vážne poškodili reálnu ekonomiku. K ťažkostiam sociálnych systémov vyplývajúcich z nedostatku hospodárskeho rastu a zamestnanosti pridali ďalšie problémy. EHSV, ktorý si je vedomý, že protekcionizmus nie je synonymom zamestnanosti, podporuje obchod a neobmedzené investície, avšak za predpokladu, že nedôjde k zanedbaniu sociálnych práv. K obnoveniu dôvery, ktoré predstavuje vysokú prioritu, musí dôjsť prostredníctvom novej a inteligentnej regulácie finančných trhov. EHSV pokladá v rámci transatlantického dialógu za prioritu aj presadzovanie sociálneho rozmeru v ekonomike a obchode. EHSV vyjadruje želanie, aby zástupcovia EÚ ako zástupcovia občanov v rámci transatlantického dialógu aj naďalej presadzovali podporu európskeho sociálneho modelu v oblasti hospodárstva a obchodu. Pokiaľ ide o Komisiu, tá koná v súlade so zmluvou a zabezpečuje uplatňovanie jej ustanovení.

2.4.2 EHSV pokladá za užitočné, aby sa ekonomické väzby na oboch brehoch Atlantiku posilnili a aby sa zaviedla ekonomická solidarita medzi členskými štátmi EÚ. Domnieva sa, že tieto dva prvky by priaznivo vplývali na oživenie a rozvoj ekonomiky v úplnej zhode s rozvojom sociálnej sféry EÚ. Takto by aj Európania mali o čom rokovať v rámci dialógu občianskych spoločností.

2.5 Integrovaný projekt transatlantického trhu⁽⁹⁾ občania dobre nepoznajú. Skúsenosti zo severoamerickej integrácie NAFTA ukazujú, že sociálnej a environmentálnej sfére bola venovaná len okrajová pozornosť a na žiadnej strane nebola vyvinutá snaha o podporu zamestnanosti. Tu je potrebné hodnotenie. V USA, Kanade a Mexiku sa zhoršil stav životného prostredia, poklesli mzdy, pracovné miesta sú delokalizované do Číny. Európska integrácia na jednej strane síce vytvorila bohatstvo (zvýšenie HDP), ale na druhej strane spôsobila, že došlo k zatvoreniu baní a lodeníc, oslabeniu metalurgického a textilného priemyslu, reštrukturalizácii celých odvetví ako rybolovu, poľnohospodárstva a automobilový priemysel. Od vzniku jednotného trhu však boli poskytované určité kompenzácie. EHSV vyjadruje želanie v predstihu viesť dialóg o environmentálnych (napríklad geneticky modifikované organizmy) a sociálnych dôsledkoch prebiehajúcej integrácie. Niektoré z týchto dôsledkov sú už zrejmé: zamestnanosť vo filmovom priemysle, ochrana osobných údajov v rámci systému SWIFT.

3. Možné dôsledky transatlantickej integrácie

3.1 Hospodárske a obchodné štruktúry EÚ a USA sú dosť podobné. Prvým dôsledkom by mohlo byť zintenzívnenie konkurencie v oblasti kvality a diferenciacie výrobkov, menej v oblasti nákladov. Výmenný kurz dolára umožňuje USA opäť získať stratenú konkurencieschopnosť v oblasti vývozu. V USA sú úrokové sadzby nižšie a americká centrálna banka FED reaguje rýchlejšie než ECB. Bez radikálnych zmien by eurozóna v súčasnosti nemala potrebnú akcieschopnosť na rozvoj na rozsiahlom transatlantickom trhu.

3.2 Integrácia by mohla negatívne pôsobiť na náklady a pracovné podmienky, a v rámci stratégie kompetitívnej dezinfácie so sebou priniesť zvýšenú nestálosť pracovných pomerov uľahčovanú flexibilizáciou trhu práce, výraznejšie zmiernenie rastu miezd a intenzívnejšie delokalizácie. Európania sa obávajú tlakov na zníženie svojich štandardov v sociálnej, zdravotnej a environmentálnej oblasti a na mieru zamestnanosti, ako aj na ich životnú úroveň vôbec, zatiaľ čo integrácia by mala prinášať výhody na obidvoch stranách. Zlepšovanie výkonnosti ekonomiky a produktivity je súčasťou riešení, ale časť tých pracovníkov, ktorí stratili svoje pracovné miesto, už ho znovu nezíska. Členské štáty, ktoré boli po vojne obnovené na základe

⁽⁸⁾ Kapitola 1, Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 117–124.

⁽⁹⁾ Tento projekt predložili v roku 1998 spoločne členovia Komisie Leon Brittan (vonkajší obchod), Martin Bangemann (priemysel a telekomunikácie) a Mario Monti (vnútorný trh). Týkal sa vzťahov medzi EÚ a USA a mal štyri oblasti: zóna voľného obchodu pre služby, odstránenie technických prekážok obchodu hlavne dohodami o vzájomnom uznávaní, liberalizácia verejného obstarávania, duševného vlastníctva a investícií a prípadne postupné odstránenie ciel na priemyselné výrobky do roku 2010. Tento termín bol predĺžený do roku 2015.

výrazného vnútorného socio-ekonomického konsenzu, sú už teraz vystavené napätiu vyvolanému rozdielnymi systémami, čo sa od mája 2010 výrazne prejavilo v súvislosti so špekuláciami o spoločnej mene.

3.3 V rámci rastúcej fragmentácie výrobného procesu⁽¹⁰⁾ by sa veľkými víťazmi transatlantickej integrácie mohli stať práve rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky, čím by sa zvýšil konkurenčný tlak medzi dvoma hlavnými ekonomikami zóny OECD. Pre EHSV to predstavuje jednu z tém, o ktorých by sa malo prednostne diskutovať v rámci transatlantického dialógu.

4. Spôsoby integrácie

4.1 Pri vytváraní euroatlantického bloku nemožno nechať ľudí, ktorých sa týka, v nevedomosti. Európska únia by mohla postupovať demokraticky a prisúdiť väčšiu váhu dialógu s občanmi a zástupcami sveta práce tak v rámci Únie, ako aj v rámci euro-amerických orgánov vytvorených na tento účel. Európska komisia by tento dialóg mohla uľahčiť, keby na tento účel venovala ešte viacej prostriedkov než naň vyhradila⁽¹¹⁾. EHSV je pripravený v spolupráci s partnermi z USA zabezpečiť vytvorenie potrebnej štruktúry pre euro-americkú radu občianskej spoločnosti.

4.2 EHSV sa domnieva, že transatlantická integrácia musí byť podľa Lisabonskej zmluvy predmetom diskusie s občanmi. Bez zaujatia jasného postoja rozhodovacích orgánov k medzinárodnej podpore európskeho sociálneho modelu hrozí, že pri euro-atlantickej integrácii dôjde k rozpadu európskeho „sociálneho paktu“. Preto je potrebná verejná diskusia.

4.3 EHSV vyjadruje želanie, aby sa v rámci transatlantického dialógu poukázalo na legitimitu

1) európskej identity,

2) hodnôt a kultúry Európy vrátane ochrany životného prostredia,

⁽¹⁰⁾ Deindustrializácia pokračuje tak v Európe, ako aj USA, kde zamestnanosť vo výrobnom sektore poklesla o 30 % v priebehu desiatich rokov. Podiel USA na celosvetovom obchode sa znížil z 13 % (stav pred desiatimi rokmi) na 9 %. V EÚ pokračuje delokalizácia výroby. O pracovnej dobe pozri štúdiu autorov Rones & al. z roku 1977, ktorá vyšla v *Revue Internationale de l'IRE*, č. 54-01, 2001.

⁽¹¹⁾ V roku 2009 GR Relex Európskej komisie vyzvalo na projekty občianskej spoločnosti podporujúce dialóg medzi EÚ a USA. Na tieto projekty bolo vyčlenených 800 000 eur.

3) EHSV, ktorý prostredníctvom svojich členov reprezentuje organizovanú občiansku spoločnosť Únie.

5. Pravidlá pre bankový sektor

5.1 Globalizovaná ekonomika si vyžaduje naliehavé reformy. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že reforma medzinárodných finančných inštitúcií je taká pomalá, čo škodí spravodlivej hospodárskej súťaži a zachovaniu všeobecnej sociálnej rovnováhy.

5.2 Je potrebné urýchlene definovať súbor spoločných predpisov o ratingových agentúrach, aby sa zabránilo negatívnym dôsledkom ich konania⁽¹²⁾. Veď tieto agentúry dobre hodnotili banky, ktoré spôsobili krízu, a teraz hodnotia zle štáty pre ich zadlženosť a deficity, ktoré sú výsledkom pomoci týmto bankám. Pomoci, ktorá bude hrazená z vreciek občanov. Konanie bánk a ratingové agentúry sú dve témy, o ktorých by mohli diskutovať občianske spoločnosti EÚ a USA v rámci transatlantického dialógu.

6. Základné slobody a ľudské práva

6.1 Niektoré princípy síce obidve strany uznávajú, ale nie rovnakým spôsobom. K slobode pohybu Európania a Američania ešte nepristupujú rovnako. Problematika víz, pasov a bezpečnostných kontrol by sa mala viacej zharmonizovať na základe spoločne stanoveného modelu.

6.2 Príznačným príkladom v tejto súvislosti je spoločnosť SWIFT⁽¹³⁾: Európsky parlament sa vo svojom legislatívnom uznesení z 11. februára 2010⁽¹⁴⁾ postavil proti obnoveniu zmluvy o spracovaní a prenose finančných údajov z EÚ do USA, ktoré zabezpečuje spoločnosť SWIFT. Išlo tu o to, či sa umožní priamy prístup k európskym serverom na účely monitorovania terorizmu. Nové právomoci EP umožňujú pozrieť sa z iného uhla na tento prenos dôverných informácií občanov Európy o ich bankových transakciách do USA. Občania Európy totiž fakticky strácajú ochranu, ktorú im zaručujú právne predpisy členských štátov a Únie. Poslanci žiadali, aby EÚ spresnila svoju predstavu o transatlantickom trhu, pokiaľ ide o ochranu práv. Vyslovili sa za výraznejšie európsky systém, za novú úlohu pre Europol, požadovali pre občanov právo na náhradu škôd. Záruky sú v súčasnosti síce neúplné, ale dohodu podpísanú 8. júla 2010 bude možné každý rok revidovať. Zodpovedá to predstavám komisára Barniera, podľa ktorého by vnútorný trh

⁽¹²⁾ EÚ C 277, 17.11.2009, s. 117–124.

⁽¹³⁾ SWIFT: Society for Worldwide Interbank Financial Communications, americká spoločnosť belgického práva, ktorá riadi medzinárodnú výmenu finančných údajov medzi vyše 200 krajinami.

⁽¹⁴⁾ EP (05305/1/2010 REV1-C7-0004/2010-2009/0190(NLE). Dohoda SWIFT II, EP 8. 7. 2010 (11222/1/2010/REV1 a COR1-C7-0158/2010-0178-(NLE)).

mal byť v službách spoločenského projektu, ktorý definujú spoločne európske inštitúcie⁽¹⁵⁾. O to sa usiluje aj EHSV v tomto stanovisku. Chce, aby EÚ potvrdila svoju vlastnú koncepciu transatlantického trhu a podporila svoj európsky sociálny model pri rešpektovaní svojho veľkého amerického suseda.

6.3 Právo na život a bioetika ako oblasti, v ktorých EÚ zaujíma pokrokové postoje, je potrebné chrániť a zachovať v rámci spoločnej dohody uzavretej mimo obchodné dohody.

6.4 EHSV vyjadruje želanie, aby transatlantické partnerstvo prispelo k dodržiavaniu ľudských, politických a občianskych práv, ale aj ekonomických a sociálnych práv. USA má veľmi veľkú tradíciu podpory občianskych a politických práv. EÚ ju doplnila o rozvoj ekonomických a sociálnych práv. Obidva kontinenty majú záujem a politickú vôľu, aby ich občania a osoby tretích krajín žijúce na ich území mali úžitok z celej škály práv a možností každého subjektu.

7. Sociálne práva

7.1 EHSV už konštatoval, že v rámci „sociálneho“ transatlantického dialógu sa nedosiahli významné výsledky⁽¹⁶⁾. Zdá sa, že sociálne práva sa považujú za súčasť pojmu „základné práva“, ale ide vlastne o „občianske a politické práva“.

7.2 EHSV sa domnieva, že nestačí pravidelne pripomínať, že USA a EÚ uznávajú rovnaké hodnoty a že okrem ekonomiky spoločne chránia slobodu, demokraciu a ľudské práva. V svojej vonkajšej činnosti by EÚ vždy mala pripomínať, že ostatné „základné“ práva, teda sociálne práva sú pevnou súčasťou jej postojov. Texty jej zmlúv obsahujú „horizontálnu sociálnu klauzulu“, ktorá zaväzuje EÚ, aby pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností prihliadala na požiadavky spojené s podporou vysokej miery zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia⁽¹⁷⁾.

7.3 Práve „sociálny štát“, teda sociálne systémy a dodržiavanie sociálnych práv, ktoré sú súčasťou ľudských práv, odlišujú Európu od iných kontinentov.

Európsky sociálny model spája občianske slobody, mechanizmy sociálnej trhovej ekonomiky s dôraznou činnosťou verejných orgánov. Tvoria ho tri piliere: systémy kolektívnej sociálnej ochrany, verejné služby a sociálny dialóg. Istým spôsobom symbolizuje „európsky spôsob života“. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že EÚ ho priamo nepresadzuje. Všetky tieto aspekty sú uvedené v Lisabonskej zmluve. Tento model sa musí politicky zhodnotiť na základe prístupu „Európa = blahobyt pre všetkých“ aj v rámci transatlantických rokovaní. EHSV sa domnieva, že EÚ musí dôkladne trvať na tom, aby sa prvky tohto sociálneho štátu dostali centra euroatlantických diskusií. Ak sa tak nestane, bude to na škodu občanom, európskej identite a rozmanitosti.

8. Systémy sociálnej ochrany

8.1 Občania Európy akceptovali prerozdelenie určitej časti bohatstva svojich členských štátov do vnútroštátnych systémov kolektívnej sociálnej ochrany, ktorú destabilizovala zintenzívnená globalizácia obchodu. Ak EÚ nebude chrániť európsky sociálny model, vystaví sa nebezpečenstvu jeho rozpadu. Celá spoločnosť je na tom lepšie, ak ohraničená pracovná doba dovoľuje tráviť viac času so svojou rodinou, ktorá je sociálnym pilierom Európy, keď dlhé platené materské a rodičovské dovolenky umožňujú lepší rozvoj malých detí, keď je v ťažkých prípadoch zabezpečená starostlivosť, keď sa odkázaným osobám vysokého veku dostáva pomoci. Toto všetko však nie sú darčeky štátov, pretože tieto vysoké náklady, ktorým sa je možné v danom prípade vyhnúť, už boli uhradené vopred formou odvodov alebo daní.

8.2 V súčasnosti nie sú transatlantické vzťahy v tejto oblasti vyvážené. USA sú federáciou štátov bez sociálneho štátu (ktorý nejestvuje ani na federálnej, ani na štátnej úrovni), ale uvažujú o sociálnych zmenách (federálny zákon o nemocenskom poistení). V EÚ je v každom členskom štáte sociálny štát, nejestvuje však vo forme troch pilierov na „federálnej“ úrovni, na ktorej sa ciele konvergencie odporúčajú metódou otvorenej koordinácie. EHSV sa domnieva, že tieto rozdiely medzi USA a EÚ sa nesmú odstraňovať na úkor európskeho sociálneho modelu. Kladie si otázku, či práva členských štátov prežijú proces transatlantickej integrácie, ak hlavne v tomto krízovom období nebudú prijímané opatrenia na úrovni Spoločenstva a neprejaví sa politická vôľa na podporu európskeho sociálneho modelu.

8.3 EHSV sa domnieva, že transatlantický sociálny dialóg, ktorý víta, by sa mal zaoberať aj touto výzvou „otvorenosti/bezpečnosti“, ktorá je v súčasnom vývoji taká aktuálna. Ved' ide o blahobyt 300 miliónov ľudí na jednej strane a 500 miliónov na strane druhej.

⁽¹⁵⁾ Diskusia, ktorú usporiadal 17. marca 2010 Euroactiv.fr spolu so stálym zastúpením Komisie v Paríži a podporou DTCC (Depositary Trust and Clearing Corporation), v Questions d'Europe N° 165 zo 6. apríla 2010, Nadácia Roberta Schumana.

⁽¹⁶⁾ EÚ C 288, 22.9.2009, s. 32–39.

⁽¹⁷⁾ ZFEÚ, článok 9.

8.4 Sociálne systémy v Európe sú často odrazom rozpočtov jednotlivých štátov. Podiel 16 % amerického HDP vyčleneného na zdravotníctvo predstavuje vysokú sumu, ale občanom poskytuje nižšie krytie nemocenských nákladov než v prípade európskych občanov, kde je vyššie krytie dosiahnuté nižšími nákladmi (priemer krajín OECD: 8,9 % HDP). Tieto výdaje zabezpečujú fungovanie reálneho hospodárstva. Prispievajú k tomu, že dochádza k zmierňovaniu dôsledkov krízy pre štát a občanov. Naplatí to však pre individuálne poistenie v rámci súkromných finančných fondov, ktoré sú vystavené výkyvom trhu. EHSV sa domnieva, že je povinnosťou rozhodovacích orgánov zabrániť, aby úplné otvorenie konkurencii v rámci veľkej hospodárskej integrovanej euroamerickej zóny viedlo k oslabeniu ochrany občanov. V tejto súvislosti EHSV vyjadruje svoje potešenie nad úspechom súčasnej americkej vlády pri presadzovaní novátorkeho systému zdravotného poistenia v USA.

8.4.1 Zdravie

8.4.1.1 Cieľ EÚ dosiahnuť sociálnu konvergenciu smerom nahor vychádzajúcu zo zásady sociálneho neodbúravanja nachádza podporu občanov, a preto treba v jeho dosahovaní ďalej pokračovať. Európske ženy by napríklad nikdy nesúhlasili so znížením svojich nárokov na materskú dovolenku, ktorá je v USA veľmi krátka a niekedy neplatená.

8.4.1.2 EHSV sa domnieva, že dialóg medzi Európou a USA sa len obohatí, keď sa bude zaoberať týmito otázkami, ktoré majú pre spoločnosti na oboch brehoch Atlantiku zásadný význam. Americká spoločnosť sa výrazne rozdelila v súvislosti s návrhom na kolektívnu ochranu zdravia financovanú z fondov, ktoré by sa naplňali z daní a ktoré by boli pod kontrolou volených zástupcov. EHSV sa domnieva, že to je možno dôkazom o nedostatku informácií o európskom modeli, ktorý síce nie je predpismi centrálné upravený na európskej úrovni, poskytuje však prostredníctvom systémov všeobecného nemocenského poistenia, ktoré prispievajú k HDP, solidárne a kolektívne záruky všetkým, aj osobám tretích krajín žijúcim na území EÚ. Podľa EHSV by EÚ mala zabezpečiť, aby sa tieto informácie dostali k americkej občianskej spoločnosti. Vhodným miestom na to by mohol byť dialóg občianskych spoločností.

8.4.2 Dôchodky

8.4.2.1 Tak ako v iných oblastiach systémov sociálnej ochrany aj tu existujú rozdiely v rámci EÚ, ich dosah na celkovú ekonomiku je značný. V rámci euroamerickej dialógu by sa na túto tému mali vypočuť aj zástupcovia občianskej spoločnosti, pretože obchodné dohody zamerané na integráciu obidvoch spoločností môžu viesť k ďalekosiahlym zmenám v ich životnej úrovni.

8.4.3 Nezamestnanosť

8.4.3.1 Všetky členské štáty EÚ majú verejné systémy finančnej kompenzácie v prípade nezamestnanosti. Integrácia atlantickej zóny prináša so sebou nebezpečenstvo, že

z dôvodov hospodárskej súťaže sa síce zvýši flexibilita, ale bez toho, aby sa zvýšila aj miera zabezpečenia. Európania sa môžu právom obávať, podobne ako Američania, že ich situácia sa zhorší⁽¹⁸⁾. Situácia pracujúcich v USA sa od roku 1970 zhoršila. S krízou sa na oboch stranách Atlantiku zvyšuje počet neistých pracovných miest ako aj počet chudobných pracujúcich („working poors“). Uprostred tejto nebyvalej hospodárskej krízy vznikajú na oboch stranách Atlantiku obavy, že sa situácia po zvýšení flexibility ešte zhorší. EHSV sa domnieva, že flexibilita môže v niektorých prípadoch zamestnancom pomôcť, pokiaľ sa im sľúbená istota naozaj poskytne, pričom však nič nedokáže nahradiť stabilné pracovné miesta so slušným platom a dôstojným dôchodkom. Európska únia má rozvinutú tradíciu sociálneho dialógu, ktorý dokáže zohľadniť záujmy jednotlivých aktérov. Sociálnym dialógom sa v EÚ zaoberajú mnohé dokumenty a inštitúcie. Na úspešné vedenie rokovaní sú potrebné reprezentatívne organizácie zamestnávateľov a zamestnancov, ktoré vedú efektívne vyjednávať.

9. Verejné služby⁽¹⁹⁾

9.1 Vzdelávanie

9.1.1 Univerzity v USA, za štúdium na ktorých treba platiť, sú považované za najlepšie na svete. Európania chcú na nich študovať, ale aj vyučovať. Tak Európania, ako aj Američania sa domnievajú, že pracovné miesta budúcnosti sú väčšmi otvorené pre *odborne dobre pripravených a vysoko kvalifikovaných pracovníkov*:

„Budú mať najlepšiu pozíciu na získanie dobre platených pracovných miest a tým prispievajú k americkej prosperite.

Počet pracovných miest vyžadujúcich vysokoškolské vzdelanie by sa mal zvýšiť oveľa rýchlejšie než počet pracovných miest vyžadujúcich nižšie vzdelanie. Najväčší nárast sa očakáva v oblasti pracovných miest vyžadujúcich univerzitné alebo odborné vysokoškolské vzdelanie.“

[Výkonné grémium prezidenta USA – Rada ekonomických poradcov (CEA), *Pracovné miesta budúcnosti*].

9.1.2 Vzdelanie je mostom do budúcnosti. V EÚ, kde vzdelanie je vo všeobecnosti bezplatné, viedlo zníženie počtu pracovných miest vo verejnej službe a zablokovanie rozpočtových politík členských štátov viedlo k nárastu prípadov nerovnosti príležitostí. V Lisabonskej stratégii EÚ svojím členským štátom odporúča nasmerovať najskôr univerzity (vysoké školy) a neskôr možno aj gymnázia (stredné školy) na potreby podnikov.

⁽¹⁸⁾ „Middle Class in America“.

⁽¹⁹⁾ EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97–102.

9.1.3 EHSV sa domnieva, že vzdelanie pre všetkých, z neho vyplývajúca rovnosť medzi mužmi a ženami, a zosúladenie rodiny a práce by mali byť pre všetkých občanov zárukou rovnosti príležitostí. Vzdelanie by mohlo byť predmetom výmen a dialógu medzi spoločnosťami na obidvoch brehoch Atlantiku (rovnako aj celoživotné vzdelávanie a spôsoby jeho financovania), aby hospodárstvo služieb založené na vedomostiach prinášalo úžitok obidvom spoločnostiam a pritom sa našli aj spôsoby ako zohľadniť tých, ktorí k nim nemajú prístup.

9.2 Všeobecná dohoda o obchode so službami (GATS)

9.2.1 Občania Európskej únie bojovali za záchranu svojho filmového priemyslu a zachovanie špecifického charakteru európskej kultúry vzhľadom na nebezpečenstvo, ktoré so sebou prináša celosvetová liberalizácia služieb. V záujme ochrany európskej identity je potrebné posilniť dialóg medzi kultúrami v záujme zachovania bohatstva, ktoré je výsledkom rozmanitosti: svoju úlohu tu zohrávajú rôzne aspekty ako napríklad pracovnú miesta, zachovanie dedičstva, rozvoj inovácie a tvorivosti.

9.2.2 Kultúra je viacej než len tovar. EHSV sa domnieva, že by mala byť súčasťou transatlantického dialógu organizovaných občianskych spoločností.

9.3 Špecifický prípad prisťahovalectva a integrácie

9.3.1 Starnúce spoločnosti na obidvoch stranách Atlantiku musia riadiť a zvládať prisťahovalectvo. Výzva spočíva v tom, že je potrebné zosúladiť starnutie populácie s potrebami pracovnej sily a pritom nájsť prah tolerancie pre sociálnu kohéziu. Tento prah závisí od prisťahovaleckých politík, ku ktorým sa musí pristupovať z dlhodobého hľadiska, globálne a obojstranne ako ku vzťahu medzi prisťahovalcami a hostujúcou spoločnosťou. Vnútorne a vonkajšie tlaky sú silné. EHSV považuje otázku prisťahovalcov za dôležitú pre demokraciu a domnieva sa, že by mala byť predmetom transatlantického sociálneho dialógu, na ktorom by sa v tejto otázke mohlo podieľať aj Európske fórum pre integráciu.

10. Sociálny dialóg

10.1 Je to jeden z bodov, v ktorom sa spoločnosti na protihľahých brehoch Atlantiku od seba najviac odlišujú. Sociálny dialóg, ktorý je výsledkom dejinného vývoja Európy, má v súčasnosti aj kultúrnu hodnotu. Americkým občanom chýba, a tak sa ich názorom nevenuje primeraná pozornosť. Bude toho potrebné ešte veľa vykonať, bude potrebné nájsť cesty medzi týmito dvoma spoločnosťami, hlavne v tomto kritickom období

po páde finančného systému v roku 2008, aby sa dostali k slovu pracujúci, aby sa rozvinuli informačné a konzultačné štruktúry, EHSV sa domnieva, že sú nevyhnutné spoločne stanovené normy na hodnotenie a porovnávanie situácie v sociálnej a pracovnej oblasti v týchto dvoch blokoch, hlavne pokiaľ ide o dĺžku pracovného času a sociálne výhody. Ide o vytvorenie jasnej predstavy o konkurencieschopnosti každého, keďže pri globalizácii obchodu sa stále používa mzda ako adaptačná premenná.

10.2 Európsky parlament vo svojom uznesení z roku 2009 navrhuje politickú koordináciu s americkým kongresom a úzku spoluprácu medzi centrálnymi bankami USA a EÚ. Dohovory Medzinárodnej organizácie práce neboli však v USA ratifikované. Jedna štúdia⁽²⁰⁾ vykresľuje americký svet práce, kde veľkému počtu pracujúcich sú odopierané základné práva na ochranu ako napríklad právo na minimálnu mzdu, na zaplatené nadčasy, právo na obedňajšiu prestávku, na odškodnenie v prípade úrazu alebo právo požadovať lepšie pracovné podmienky.

10.3 EHSV sa domnieva, že v rámci transatlantického sociálneho dialógu je v súčasnosti len malá pozornosť venovaná názorom zástupcov občianskej spoločnosti a zvlášť názorom zástupcov pracujúcich.

11. Životné prostredie

11.1 Americká politika životného prostredia by mala dosah na rozpočet a zamestnanosť. EHSV sa domnieva, že transatlantický dialóg môže urýchliť proces uvedomenia si potreby zvyšovania udržateľnosti a že občianska spoločnosť a spotrebiteľia by mohli zohrať určitú úlohu pri „ekologizovaní“ hospodárstva.

11.2 EÚ a USA by mali dokázať spoločne vyvinúť nové priemyselné odvetvia na krytie potreby obnoviteľných zdrojov energie. Kalifornia a Portugalsko sa rozhodli rovnako, pokiaľ ide o postavenie, ktoré bude prislúchať solárnej a veternej energii. EHSV sa domnieva, že by bolo katastrofou pre budúcnosť obidvoch mocností, keby síce vyvinuli nové riešenia, ale nakoniec predsa len používali čínske technológie (pozri prípad fotovoltaického priemyslu).

12. Inštitucionálna rovina

12.1 EHSV vo svojom predchádzajúcom stanovisku na tému transatlantických vzťahov načrtnol niekoľko možných smerov vývoja transatlantického dialógu o práci (TALD) a transatlantickej hospodárskej rady CET.

⁽²⁰⁾ Pod vedením Dr. **Annetty Bernhardt**, politickej spoluriaditeľky projektu National Employment Law Project NELP (návrh zákona o zamestnaní).

12.2 EHSV by chcel postupovať inovatívne a do transatlantického dialógu organizovaných občianskych spoločností by chcel začleniť aj zástupcov občianskej spoločnosti. Každý dialóg, každá správa, štúdia, dohoda v rámci transatlantických vzťahov by mala obsahovať okrem kapitoly o tvorbe pracovných miest aj kapitolu o sociálnych dôsledkoch plánovaných opatrení.

Členské štáty zatiaľ nedali Európskej únii integrovanú sociálnu politiku, hoci v praxi existuje skutočný spoločný model. V rámci dialógu s USA by EÚ teda svoje stanovisko mohla uplatniť. EÚ musí podporiť európsky sociálny model aj tým, že sa v USA viacej zviditeľní.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

PRÍLOHA

k stanovisku výboru

Tento pozmeňovací návrh získal viac než štvrtinu odovzdaných hlasov, ale bol v hlasovaní zamietnutý:

Bod 1.4

Zmeniť takto:

„EHSV odporúča, aby euroatlantická zóna okrem nových predpisov pre finančné trhy prijala aj spoločné predpisy o ratingových agentúrach a nové pravidlá o hospodárskej súťaži, ktoré budú lepšie hájiť zohľadnia očakávania spoločnosti záujmy občanov. Pokladá za nevyhnutné stanoviť konkurencieschopnosť za prioritný cieľ politického programu v snahe vytvoriť nové pracovné miesta a zaistiť, aby sa nielen zachovala, ale aj zvýšila životná úroveň občanov. Od Európskej únie očakáva, že bude neochvejne hájiť životnú úroveň svojich občanov, a od transatlantického dialógu, že zvýši váhu hlasu občianskej spoločnosti na oboch brehoch Atlantiku.“

Hlasy za: 66
Hlasy proti: 76
Hlasovania sa zdržali: 21

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Obnova metódy Spoločenstva (usmernenia)“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 51/05)

Hlavný spravodajca: **pán Henri MALOSSE**Pomocný spravodajca: **pán Georgios DASSIS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. decembra 2009 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Obnova metódy Spoločenstva (usmernenia)“.

Podvýbor pre obnovu metódy Spoločenstva poverený vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijal svoje stanovisko 19. mája 2010. Spravodajcom bol pán Henri MALOSSE a pomocným spravodajcom pán Georgios DASSIS.

Vzhľadom na končiace funkčné obdobie výboru bol pán MALOSSE rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 466. plenárnom zasadnutí 19., 20. a 21. októbra 2010 (schôdza z 21. októbra 2010) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 187 hlasmi za, 5 hlasmi proti, pričom 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Európska únia napriek výrazným úspechom a rastúcemu vplyvu neprestáva o sebe pochybovať a vyvolávať pochybnosti. Hoci sa hospodárska a menová únia honosí úspechom eura, v súčasnosti ňou prudko otriasa finančná kríza, a to viac než kdekoľvek inde vo svete. Lisabonská stratégia neumožnila Únii zaujať celosvetové vedúce postavenie v znalostnej ekonomike. Zoči-voči týmto ťažkostiam občania strácajú trpezlivosť a čoraz viac si ich kladie otázku, či bude EÚ schopná zvládnuť veľké výzvy našich čias: globalizáciu, klimatické zmeny, prekonanie hospodárskej a finančnej krízy.

1.2 V týchto chvíľach pochybností je vždy dobré vrátiť sa k „základom“ projektu spoločnej Európy. Metóda Spoločenstva, ktorej vďačíme za „zlaté časy“ Európskej únie, sa musí obnoviť.

1.3 EHSV odporúča uplatňovať metódu Spoločenstva na oblasti, ktoré v súčasnosti vyvolávajú očakávania občanov: oživenie európskeho hospodárstva, vnesenie nového impulzu do našich systémov vzdelávania, inovácie a výskumu, bezpečnosť dodávok energie, trvalo udržateľný rast a boj proti dôsledkom klimatických zmien, presadzovanie rovnosti príležitostí a podnikateľského ducha, voľný pohyb a mobilita osôb so zreteľom na dodržiavanie sociálnych práv, rozvoj služieb všeobecného záujmu na európskej úrovni, najmä v oblasti komunikácií, životného prostredia, zdravia, bezpečnosti a civilnej ochrany.

1.4 Táto obnova metódy Spoločenstva bude účinná, len ak budú zároveň poskytnuté primerané nástroje, ako napríklad zvýšenie európskeho rozpočtu, rozvoj verejno-súkromných partnerstiev, lepšia vzájomná koordinácia rozpočtov jednotlivých štátov a EÚ, vytvorenie európskeho menového fondu.

1.5 EHSV sa nazdáva, že metóda Spoločenstva nemôže mať v najbližšom desaťročí po roku 2010 tú istú podobu ako v 60.

či 80. rokoch. V súčasnosti treba zaangažovať a zapojiť občanov, a to najmä formou participatívnej demokracie a prostredníctvom aktérov občianskej spoločnosti. EHSV požaduje pre európsku občiansku spoločnosť stále dôležitejšiu úlohu pri iniciovaní európskych politických opatrení, ale aj na úrovni posudzovania ich vplyvu, s cieľom zaručiť ich efektívnu realizáciu alebo odstrániť ich negatívny dosah.

1.6 Ak sa metóda Spoločenstva primerane prispôbí výzvam súčasnosti a očakávaniam občanov, ak bude mať k dispozícii účinné realizačné nástroje a obnoví sa vďaka lepšiemu zapojeniu občianskej spoločnosti, môže a musí sa opätovne stať hnacou silou oživenia európskej integrácie.

2. Dôvody obnovy metódy Spoločenstva

2.1 Od začiatkov spoločného európskeho dobrodružstva bola metóda Spoločenstva jedinečným prvkom a strojkyňou úspechu európskej integrácie, ktorú priviedla k Európskej únii v súčasnej podobe. Sú pre ňu charakteristické tieto prvky:

- spoločné prostriedky poskytované na dosiahnutie spoločných cieľov,
- projekty sledujúce všeobecný záujem,
- otvorené a demokratické diskusie s účasťou občianskej spoločnosti,
- rozhodnutia prijímané väčšinou so zreteľom na rešpektovanie práva,
- účinná administratívna a súdna kontrola ich zavádzania do praxe,

— priamy vplyv a priame napojenie na hospodárstvo a spoločnosť.

Najväčšie pokroky v Európe sa podarilo dosiahnuť práve vďaka tejto metóde Spoločenstva.

2.2 Členské štáty si zachovali rozsiahle dominantné, ba až výsostné právomoci v oblastiach, ktoré nespádajú priamo do pôsobnosti zmlúv, počínajúc tradičnými vnútroštátnymi otázkami ako obrana a polícia, až po ďalšie oblasti so špecifickými politickými, kultúrnymi a historickými rysmi ako dane či sociálne vzťahy. Medzivládna spolupráca v týchto oblastiach je dôležitou črtou budovania spoločnej Európy, ktorá by si tiež zasluhovala bližšiu analýzu, aby sa zistil jej skutočný dosah v praxi a aby sa posúdilo, do akej miery sa dokázala prispôbiť realite a výzvam súčasnej Európskej únie.

2.3 Úspech prístupu Spoločenstva k hlavným spoločným cieľom je spätý s hospodárskym rozvojom a politickým prehĺbením procesu európskej integrácie. Vďaka dosiahnutým výsledkom sa Európska únia zároveň stala výrazne príťažlivým a na európskom kontinente bezkonkurenčným modelom, čo sa prejavilo pri nasledujúcich rozšíreniach, najprv smerom na západ, na sever i juh, a po páde železnej opony aj na východ.

2.4 Počas uplynulých rokov však metóda Spoločenstva prišla o svoju účinnosť a schopnosť pôsobiť stimulačne. Nezdalo sa, že by Európska komisia vždy mala prostriedky či ochotu vyvíjať iniciatívy, ktoré by boli primerané výzvam a očakávaniam. V súčasnosti však Európska únia čelí novým problémom v kontexte nepretržitej, čoraz neľútostnejšej globalizácie a finančnej a hospodárskej krízy, ktorá spôsobuje ťažkosti mnohým podnikom, najmä MSP, a prehľbuje sociálne rozdiely na úkor rastúceho počtu osôb, ktoré sú vylúčené zo spoločnosti alebo sa prinajmenšom nachádzajú vo veľmi zložitej situácii. Európski občania sa stavajú čoraz skeptickejšie k spoločnej Európe, z ktorej majú dojem, že im spôsobuje viac problémov, než prináša riešení.

2.5 Tento pocit nespokojnosti sa ešte viac prehĺbil a preniesol aj do finančných kruhov, keď sa ukázalo, že EÚ nie je schopná ovplyvniť rokovania na svetovom samite o klimatických zmenách, ktorý sa konal v roku 2009 v Kodani, ani samostatne zareagovať na finančné ťažkosti jedného z členských štátov eurozóny.

2.6 Zoči-voči stále rýchlejšiemu procesu globalizácie sa Európska únia javí dosť nepružná a spútaná svojimi protikladmi, komplexnými vzťahmi a zdĺhavými postupmi. Vzhľadom na nadobudnutie účinnosti Lisabonskej zmluvy EHSV odporúča obnoviť metódu Spoločenstva v snahe dosiahnuť nevyhnutné oživenie, aby Európa na medzinárodnej hospodárskej a politickej scéne zaujala miesto, ktoré jej prislúcha. Vo svojich odporúčaniach sa EHSV zameriava najmä na tieto hlavné otázky:

— posilnenie európskej identity a všeobecného európskeho záujmu,

— prispôsobenie cieľov a prostriedkov,

— zapojenie občianskej spoločnosti.

3. Posilniť európsku identitu a všeobecný európsky záujem

3.1 Metódu Spoločenstva sa nepodarí oživiť, ak sa najprv neposilní myšlienka spoločnej európskej identity, ktorá by mala presahovať záujmy štátov a preklenúť všetky rozdiely. Vypracúvanie ďalších právnych požiadaviek na otvorenie trhu v oblasti verejného obstarávania nemá zmysel, ak neexistuje žiaden riadny stimul pre členské štáty a ich administratívne štruktúry, aby nakupovali na európskom trhu, keďže musia brať ohľad na „svojich“ daňovníkov a nátlak „svojich“ podnikov, pretože všetko „európske“ sa naďalej vníma ako „cudzie“. V kontexte globalizácie však iba Európa, ktorá sa pevne zomkne okolo spoločných základných cieľov, ich dokáže aj realizovať.

3.2 To si najmä vyžaduje, aby sa stanovil všeobecný záujem Spoločenstva. Komisia by mala vo väčšej miere podnecovať diskusiu o tejto otázke a nedržať sa v úzadí, ako nedávno pri reakcii na finančnú krízu a na ťažkosti jedného z členských štátov eurozóny. Zdá sa, že príliš často berie ohľad na okamžité námiety členských štátov a ich administratívnych štruktúr, pričom by si spoločný záujem, ktorý by všetci chápali správne, často vyžadoval riešenia apelujúce na solidaritu a koncepciu komunity záujmov.

3.3 Zdá sa, že vymedziť a zastupovať tento všeobecný európsky záujem sa pre Európsku komisiu stáva čoraz zložitejším. Pritom je to jej úlohou. Mala by v sebe prebudiť elán, ako v 60. a 80. rokoch. V súčasnosti už nie je na to sama a vytvorenie nového inštitucionálneho trojuholníka, ktorý okrem nej tvorí EP s posilnenými právomocami i vymenovaný predseda Európskej rady, by ju malo povzbudiť, aby sa naplno ujala svojej funkcie legislatívneho iniciátora a kontrolného orgánu.

3.4 Keďže Európsky parlament zastupuje občanov, musí odteraz zohrávať rozhodujúcu úlohu pri vymedzovaní všeobecného európskeho záujmu. Po jeho boku by oba poradné výbory (EHSV a VR) mali mať možnosť naplno uplatňovať svoj vplyv s cieľom podnecovať a podporovať iniciatívy Európskej komisie, pričom sa nesmie prehliadať právo občanov na iniciatívu, ako aj všetky ostatné podnety občianskej spoločnosti.

3.5 Obnova metódy Spoločenstva nebude mať zmysel, ak ju nebude sprevádzať prehodnotenie koncepcie „subsidiarity“, ktorá bola doteraz chápaná jednosmerne, t. j. ako nástroj, ktorým sťažiť uplatňovanie metódy Spoločenstva a zavádzanie nových politických opatrení EÚ. Nový dynamickejší prístup k tejto otázke, ktorý by vychádzal zo zásady, že v záujme dosiahnutia vyššej účinnosti a úspor z rozsahu sa čoraz častejšie ukáže, že je výhodnejšie presunúť na európsku úroveň všetky otázky, ktoré si vyžadujú značné prostriedky, ako sú infraštruktúra, výskum a vývoj, priateľská politika, obrana, zahraničná politika, bezpečnosť, boj proti vážnym ochoreniam atď. Európski občania to dokážu pochopiť, ak im ich domáci politickí lídri prestanú zatajovať pravdu.

3.6 Únia by vzhľadom na prehĺbujúcu sa priepasť medzi občanmi a európskymi inštitúciami mala určiť nové oblasti uplatňovania metódy Spoločenstva v súlade s veľkými očakávaniami občanov.

3.6.1 Nastal čas rozvinúť európske služby všeobecného záujmu v oblastiach, v ktorých sú vzhľadom na vývoj situácie a nové výzvy nevyhnutné: civilná ochrana, medzinárodná núdzová pomoc, colné služby, doprava, výskumné strediská, vysokorychlostné siete atď. Na týchto nových základoch by sa dali pomocou verejno-súkromných partnerstiev podporovať európske koncesie na služby všeobecného záujmu v snahe rozvinúť transeurópske siete (dopravné, energetické a telekomunikačné), čím by sa zvýšila súdržnosť a konkurencieschopnosť Európskej únie.

3.6.2 Malo by sa bezodkladne prijať niekoľko iniciatív, ktorých verejnoprospešný charakter bol uznaný už dávnejšie, s cieľom uľahčiť život občanov a fungovanie podnikov a ukázať im, ako vyzerá jednotný trh. Sú to napríklad tieto iniciatívy: zosúladená európska priemyselná politika na zvládnutie výziev globalizácie, európsky štatút pre MSP, nadácie a združenia, princíp jediného kontaktného daňového miesta pre cezhraničné aktivity MSP, patent Spoločenstva. Rovnako bude treba vypracovať súbor legislatívnych nástrojov, aby sa zaručil voľný pohyb osôb a zároveň dodržiavali sociálne práva a kolektívne dohody. Na základe občianskych iniciatív usmerňovaných najmä Parlamentom a EHSV by mohli vzniknúť ďalšie iniciatívy, predovšetkým v oblasti bezpečnosti dodávok energie, trvalo udržateľného rozvoja a ochrany spotrebiteľov.

3.6.3 EHSV už pri viacerých príležitostiach zdôraznil, že rozhodnutie použiť smernice na reguláciu takej zásadnej oblasti, akou je verejný obstarávanie, malo za následok veľký neúspech, zrejme doteraz najväčší v histórii jednotného trhu. Viac než 30 rokov od zavedenia jednotného európskeho aktu sú trhy s verejným obstarávaním naďalej príliš rozdrobené. Bez pocitu spolunáležitosti k EÚ viedlo hromadenie príliš detailných európskych smerníc a doplnkových vnútroštátnych právnych predpisov, ako aj početné výnimky z nich, k zachovaniu roztrieštenosti v oblasti, ktorá predstavuje 15 % európskeho HDP. Európska komisia by v tejto a prípadne aj v iných oblastiach mala uprednostniť nariadenie, ktoré je priamo uplatniteľným nástrojom na rozdiel od smernice, ktorej implementácia si vyžaduje transponovanie do vnútroštátnych predpisov.

3.6.4 Európska únia by mala viac investovať do tzv. „vedomostného trojuholníka“: vzdelávania, výskumu a inovácie. Európska únia nemôže zanedbávať vzdelanie, ktoré je všeobecne uznávané za kľúčový prvok pri obnove Európy. Vďaka novému prístupu v duchu všeobecného záujmu by sa podľa vzoru úspešnej iniciatívy Erasmus mali na európskej úrovni zaviesť

ambicióznejšie programy na podporu mobility, výmenné pobyty s podporou siete európskych univerzít, konkrétne iniciatívy zamerané na rozvoj kľúčových spôsobilostí a podnikateľského ducha, ako aj opatrenia zamerané na konkrétne cieľové skupiny. V oblasti výskumu a inovácie sa 8. rámcový program musí stať symbolom novej Európy a zamerať sa na oblasti ako napr. nanotechnológie, pričom musia byť k dispozícii výskumné strediská Spoločenstva, skutočný európsky priemyselný plán a primerané ľudské a finančné zdroje.

3.6.5 Hospodárska a menová únia by sa mala presadiť ako ústredný prvok európskej identity a súdržnosti. V súčasnosti sme vzdialení od tohto cieľa, čo sa naplno prejavilo na nesúrodosti vnútroštátnych politických opatrení členských krajín EÚ a eurozóny v reakcii na hospodársku a finančnú krízu. Členské krajiny eurozóny by sa mali stať moderným laboratóriom hospodárskej a finančnej integrácie tým, že nadviažu užšiu vzájomnú spoluprácu, čo dodá nový impulz dynamickému rozvoju a účinnému fungovaniu celej Únie. EHSV podporuje návrh Komisie zaviesť „monitorovanie“ hospodárskej politiky členských štátov. Nazdáva sa, že táto úloha by mala presahovať čisto účtovnícku funkciu, ako je to v prípade OECD, a zohľadniť politické priority občanov Únie, najmä pokiaľ ide o sociálnu súdržnosť, boj proti sociálnemu vylúčeniu, vytváranie nových pracovných miest a rozvoj tvorivosti a podnikateľského ducha.

3.6.6 Európska únia, ktorej sila spočíva v jednotnej mene, by rovnako mala vystupovať ako jeden celok v medzinárodných rokovaniach o hospodárskych a finančných dohodách, najmä v rámci skupiny G20, a na európskej úrovni posilniť svoju účasť v MMF a Svetovej banke.

3.6.7 Posilnenie európskej vonkajšej politiky je kľúčovým prvkom Lisabonskej zmluvy. Spája sa hlavne s vytvorením diplomatickej služby, funkcie vysokého predstaviteľa (ktorý je zároveň podpredsedom Komisie) a s vytvorením delegácií Európskej únie v tretích krajinách, ktoré nahradia delegácie Európskej komisie. Treba pritom ambiciózne uplatňovať Lisabonskú zmluvu, aby Európa skutočne vystupovala ako jeden celok, navonok sa prejavovala ráznejšie a zomknutejšie, a zároveň aby sa zaviedla ozajstná štruktúra – po politickej, hospodárskej, kultúrnej, vedeckej a obchodnej stránke – a koordinácia vonkajších opatrení, ktoré by nahradili malicherné súperenia, ktoré len oslabujú postavenie Únie.

4. Zosúladiť ciele a prostriedky

4.1 Mnohé ciele Spoločenstva sa podarilo splniť len čiastočne veľakrát aj preto, že chýbalo odhodlanie úplne ich zrealizovať, ako aj preto, že na ne neboli vyčlenené potrebné spoločné prostriedky.

4.1.1 Pokiaľ ide o oživenie vnútorného trhu, Mario Monti vo svojej správe ⁽¹⁾ predkladá niekoľko veľmi podnetných návrhov s cieľom zaručiť konečne jeho skutočné dobudovanie: dynamickejšie využívanie siete SOLVIT, hodnotenie uplatňovania smerníc, zapojenie verejnej správy a parlamentov jednotlivých štátov a občianskej spoločnosti, odstránenie prekážok najmä v oblasti mobility osôb. EHSV preto odporúča, aby na túto správu po príslušnej konzultácii s aktérmi občianskej spoločnosti nadväzoval presný akčný plán s harmonogramom realizácie navrhnutých opatrení.

4.1.2 Bude potrebná podpora z rozpočtu EÚ v adekvátnej forme (rozpočtové dotácie, pôžičky, verejno-súkromné partnerstvá atď.), aby sa dali zvládnuť požiadavky v nových oblastiach, v ktorých sa má uplatňovať metóda Spoločenstva. Úspech ESUO v roku 1951 sa zakladal na prispôbení prostriedkov cieľom. Súčasný rozpočet Únie (menej než 1 % HDP) je príliš malý na dosiahnutie cieľov, ktoré občania očakávajú vo všetkých oblastiach, kde by mala EÚ zasiahnuť v záujme väčšej účinnosti. Progresívne zvyšovanie rozpočtu od roku 2013 do roku 2020 až po dosiahnutie 2 % podielu HDP sa zdá byť uskutočniteľným cieľom, ktorý vzhľadom na úspory z rozsahu vôbec nie je v rozpore s požiadavkou znížiť verejné zadĺženie členských štátov – pokiaľ vlády pochopia zásadu presunu rozpočtových prostriedkov zo štátnej na európsku úroveň a vysvetlia ju občanom. Umožnilo by to pokryť investičné potreby a financovať veľké siete, podporovať „vedomostný trojuholník“ (vzdelanie, výskum, inovácia), posilniť politiku súdržnosti a poskytnúť Únii ľudské a finančné zdroje v oblasti vonkajšej politiky.

4.1.3 Na financovanie tohto úsilia do roku 2020 bude EÚ potrebovať vlastné zdroje, ako aj lepšiu koordináciu rozpočtov jednotlivých štátov a Únie. Vzhľadom na narastajúce deficity verejných financií v dôsledku finančnej krízy v roku 2008 sa bude dať ľahko dokázať, že sa podarí rýchlejšie znížiť dlhy bez toho, aby sa ohrozil rast, ak sa budú spoločne využívať prostriedky na financovanie verejných výdavkov, napríklad v oblasti obrany, bezpečnosti hraníc, vonkajšej pomoci, výskumu, priemyselnej politiky atď. Členské štáty by mali prejavovať politickú vôľu a prijať záväzky v tomto zmysle.

4.1.4 Zoči-voči finančnej kríze malo byť prvým rozhodným krokom vytvorenie skutočného európskeho menového intervenčného a stabilizačného fondu pre eurozónu (európskej verzie americkej centrálnej banky), ktorý by umožnil solidarne zvládnuť ťažkosti, s ktorými by zápasil niektorý z jeho členov. Muselo dôjsť k pádu eura a prehĺbeniu krízy v jednom z členských štátov, aby sa štáty podujali položiť základy takéhoto fondu a rozhodli zareagovať, a to už nie na bilaterálnom základe, ale spoločne, pričom sa naďalej požadovala doplnková pomoc Medzinárodného menového fondu.

4.1.5 Okrem toho je zrejmé, že splnenie cieľov integrácie a súdržnosti by si vyžadovalo lepšie pridelovanie finančných prostriedkov, aby sa viac podporili cezhraničné programy, na ktoré je vyčlenené len 1 % rozpočtu, hoci sú spojovacím

článkom, ktorý je nevyhnutný pre dobré fungovanie jednotného trhu. Úspech stratégie 2020 závisí jednak od dostupných prostriedkov, jednak od toho, či sa občania dokážu stotožniť s jej cieľmi, k čomu v súčasnosti nedochádza.

4.2 Európu s 27 členmi nemožno riadiť ako Európu so 6 členmi. V rámci inštitucionálneho trojuholníka sa Európskemu parlamentu právom vyhradzuje dôležitejšie postavenie. Bolo by tiež potrebné, aby právo občanov na iniciatívu čo najrýchlejšie nadobudlo konkrétnejšiu podobu v inštitúciách a praxi, keďže sa musí stať skutočným nástrojom demokracie.

4.2.1 Rozšírenie právomocí EÚ sprevádzalo rozšírenie spolurozhodovacieho postupu medzi Parlamentom a Radou. Nasledujúce zmluvy, ktorými sa upravovali tieto nové pravidlá, však vôbec príslušne neprispôbili konzultačné postupy. Komisia v súčasnosti žiada EHSV o konzultáciu o návrhu súčasne so začatím spolurozhodovacieho postupu, pričom by k tomu malo dôjsť ešte pred ním.

4.2.2 EHSV by mohol efektívnejšie zohrávať svoju úlohu, ak by bol požiadaný o konzultáciu skôr ako účastníci spolurozhodovacieho postupu, teda hneď ako sa vypracuje predbežné posúdenie vplyvu. Prieskumné stanovisko ako nástroj by tak skutočne malo zmysel. Stanovisko výboru by tak mohlo byť priložené spolu s posúdením vplyvu k návrhu Komisie, ktorý sa predkladá účastníkom spolurozhodovacieho postupu. Spravodajca EHSV by mal mať tiež možnosť aktívne sa zúčastniť na verejnom vypočutí v príslušnom výbore Európskeho parlamentu.

4.2.3 Komisia by mala rovnako zaručiť primerané konzultácie, aj keď zamýšľa stiahnuť svoj predchádzajúci návrh, obzvlášť ak sa priamo týka aktérov občianskej spoločnosti. Komisia napríklad nemala stiahnuť bez konzultácií návrh európskeho štatútu združení.

4.2.4 Pokiaľ ide o riadenie, by Únia mala aktívnejšie zaručiť dodržiavanie zásady rovnoprávného postavenia mužov a žien a umožniť ženám rovnoprávny prístup k centrálnym rozhodovaniu a konzultáciám.

4.3 Lisabonskou zmluvou sa znovu rozšíril rozsah oblastí, kde sa rozhodnutia prijímajú kvalifikovanou väčšinou, čo sa tak stáva pravidlom fungovania Európy s 27 členmi. Jednomyseľné schválenie sa naďalej vyžaduje len v istých oblastiach, ktoré však úzko súvisia so záležitosťami Spoločenstva, ako napríklad dane. Skúsenosť jasne ukazuje, že takáto požiadavka môže ľahko zablokovať fungovanie Únie v oblastiach, kde sa ešte stále vyžaduje jednomyseľné rozhodnutie. Preto je prinajmenšom paradoxné, že sa Únii napriek opakovaným deklarovanejším zámerom Európskej rady nepodarilo prekonať patovú situáciu v súvislosti s prijatím patentu Spoločenstva, kde je naďalej povinné jednomyseľné vyjadrenie, hoci si vytýčila ambicióznym cieľom stať sa „najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou ekonomikou sveta založenou na vedomostiach“!

⁽¹⁾ „Nová stratégia pre jednotný trh – v službách európskeho hospodárstva a európskej spoločnosti“, správa pre predsedu Európskej komisie Josého Manuela Barossa, ktorú 9. mája 2010 predložil Mario Monti.

4.3.1 Viaceré precedensy však poukazujú na to, že sa vďaka metóde Spoločenstva často podarilo nájsť spôsob, ako sa v prípade potreby vyhnúť prekážke, ktorú predstavuje jednomyseľné prijímanie rozhodnutí. Sociálny protokol a charta základných sociálnych práv teda mohli byť prijaté 11 členmi, keďže Spojené kráľovstvo sa k týmto záväzkom prihlásilo až neskôr. Nedala by sa táto pružnosť brať za príklad v ostatných oblastiach, kde sa v súčasnosti naráža na problém ustrnutia postupu, ako napríklad v prípade patentu Spoločenstva alebo zosúladenia výmeru daňového základu podnikov?

4.3.2 HMÚ je nepochybne dobrým príkladom úspešnej posilenej spolupráce, ktorá začala medzi malou skupinou krajín, pričom ostala otvorená pre všetky ostatné štáty, ktoré sa do nej dokázali začleniť. Ale euroskupina vzhľadom na existenciu Európskej centrálnej banky s federálnou štruktúrou nedokázala rozvinúť spoločné hospodárske riadenie, ktoré by bolo na úrovni menovej únie. V súčasnosti zaostávanie, ktoré sa nahromadilo za uplynulých desať rokov, vyvoláva obavy. Ak sa ho nepodarí postupne vyrovnáť v nasledujúcom desaťročí, ohrozí súdržnosť, konkurencieschopnosť a zamestnanosť v eurozóne, pričom netreba spúšťať zo zreteľa samozrejme aj ohrozenie samotnej existencie eura. Aby sa tomu zabránilo, je nevyhnutné prehodnotiť fungovanie eurosкупiny, pokiaľ ide o jej efektívnosť a transparentnosť, najmä zavedením pravidelných stretnutí hláv štátov alebo predsedov vlád krajín eurozóny (a nielen v prípade krízových situácií) a rozšírením účastníkov týchto stretnutí aj o ministrov, ktorých sa týka menová stabilita eura: ministrov sociálnych vecí, priemyslu atď.

4.4 V Európe s 27 členskými štátmi samozrejme nadobúda otázka správneho transponovania smerníc do vnútroštátnej legislatívy a euro-kompatibilita vnútroštátnych politických opatrení zásadný význam. Nemá zmysel uľahčovať prijatie smerníc, ak sa členské štáty zdráhajú zaviesť ich do praxe v stanovených lehotách alebo ich sprevádzajú zbytočnými vnútroštátnymi predpismi.

4.4.1 Komisia by mala vypracovať tabuľky s údajmi o transponovaní smerníc, ktoré by umožnili vyvíjať – často účinný – tlak na členské štáty, ktoré nespĺnili požiadavky. O takýchto prípadoch by mali prebehnúť konzultácie s rôznymi zložkami organizovanej občianskej spoločnosti.

4.4.2 Pomoc Spoločenstva by sa mala v prípade potreby zamerať najmä na zlepšenie podmienok transponovania a uplatňovania spoločných predpisov a odstránenie bariér a prekážok hladkého priebehu, ktoré stále existujú v týchto oblastiach.

5. Podporovať zapojenie občianskej spoločnosti

5.1 Príliš často sa zabúda na cieľ, ktorý pre projekt zjednotenej Európy vytýčil Jean Monnet: „Netvoríme koalíciu štátov, ale zjednocujeme ľudí.“ Nedôvera, ktorú voliči prejavili

v uplynulých rokoch počas hlasovania o osude Európy, by mala viesť k zamysleniu nad spôsobmi zapojenia občianskej spoločnosti, ktoré sú v súčasnosti zjavne nepostačujúce.

5.2 Právne predpisy Spoločenstva sa naďalej vypracúvajú príliš ďaleko od občanov. Ich oprávnené očakávania v súvislosti so slobodami, bezpečnosťou a zjednodušením predpisov a postupov sú príliš často sklamané v dôsledku zablokovania rozhodnutí alebo kompromisov, ktoré štáty a ich verejná správa príliš často prijímajú na najnižšom spoločnom menovateľi. Preto by sa mala presadiť účasť zástupcov občianskej spoločnosti, najmä spotrebiteľov, vo výboroch stanovujúcich predpisy po vzore odskúšaných metód projektov na zjednodušenie legislatívy v rámci iniciatívy SLIM, ale tentoraz v počiatkových fázach vypracúvania právnych predpisov, a nie až dodatočne po ich prijatí v snahe odstrániť aspoň tie nedostatky, ktoré užívatelia legislatívy pokladajú za najhoršie.

5.3 Rovnako je nevyhnutné priznať aktérom občianskej spoločnosti európske priestory slobody a zodpovednosti, ktoré by im umožnili pomocou samostatných sebaregulačných postupov stanoviť spoločné pravidlá, ktoré sa na nich vzťahujú, alebo upresniť niektoré aspekty verejných predpisov v oblasti, kde pôsobia, vyzvaním tvorcov legislatívy, aby vypracovali koregulačné opatrenia. Európskym sociálnym partnerom bolo na ich výslovnú žiadosť v Maastrichtskej zmluve priznané právo na samostatné uzatváranie dohôd. Bez toho, aby to bolo zakotvené v zmluve, sa podobný prístup ujal aj v iných oblastiach: technická normalizácia, uznávanie odbornej spôsobilosti, poskytovanie služieb, obchod a najmä elektronický obchod, bezpečnosť dodávok a platieb, práva spotrebiteľov, energetika, životné prostredie. Výbor ho zhodnotil a podporil v informačnej správe. V medziinštitucionálnej európskej dohode z roku 2003 sa stanovili príslušné vykonávacie ustanovenia. V súčasnosti je potrebné, aby tvorcovia európskych právnych predpisov vytvorili v legislatíve voľný priestor, a tým stimulovali tento postup, ktorý by mal prebiehať pod ich kontrolou a vhodne ich dopĺňať. Tento prístup by sa mal týkať aj spôsobov alternatívneho riešenia sporov, ako je zmierovací postup a mediácia.

5.4 Ak sa nepodarí oduševniť občanov, aby sa cítili a konali ako Európania, nepodarí sa dosiahnuť pokrok EÚ. To predpokladá poskytnutie spoločných nástrojov, ktoré občanom doteraz chýbali: jasnejšie vymedzené hospodárske a sociálne práva, jednoduchšie postupy, nezávislejšie právne nástroje, skutočné spoločné štatúty (ako združenia, spoločnosti, nadácie). Predovšetkým na miestnej úrovni (občania, združenia, miestni volení zástupcovia) sa Európa musí vnímať ako potreba a musí sa stať spoločným cieľom a dôvodom na hrdosť.

5.5 Preto teba zaviesť viacročný program s presným harmonogramom na celé desaťročie od roku 2010, aby Európania získali prostriedok, vďaka ktorému by sa oni sami stali hnacou silou, bez ktorej nebude možné obnoviť metódu Spoločenstva.

5.6 EHSV, VR a veľké európske organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sú zapojené do troch skupín výboru („Zamestnávateľia“, „Zamestnanci“ a „Iné záujmy“) by s nevyhnutnou podporou Európskeho parlamentu mohli zvážiť

spustenie rozsiahlych konzultácií o hlavných otázkach, ktoré majú charakter všeobecného záujmu pre nasledujúce desaťročie a ktorým by prospela obnova metódy Spoločenstva, alebo inými slovami nové spoločné politické opatrenia.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

466. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 19., 20. A 21. OKTÓBRA 2010

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 54 zmluvy, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností, udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení“

(kodifikované znenie)

[KOM(2010) 388 v konečnom znení – 2008/0173 (COD)]

(2011/C 51/06)

Európsky parlament sa 9. septembra 2010 rozhodol podľa článku 50, odsekov 1 a 2 písm. g) a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmenený a doplnený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 54 zmluvy, pokiaľ ide o zakladanie akciových spoločností, udržiavanie a zmenu ich základného imania, s cieľom dosiahnuť rovnocennosť týchto opatrení“

KOM(2010) 388 v konečnom znení – 2008/0173 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 rozhodol 123 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlúčení a splynutí akciových spoločností“

(kodifikované znenie)

[KOM(2010) 391 v konečnom znení – 2008/0009 (COD)]

(2011/C 51/07)

Európsky parlament sa 16. septembra 2010 rozhodol podľa článku 50 ods. 1 a ods. 2 písm. g) a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmenený a doplnený návrh Smernica Európskeho parlamentu a Rady o zlúčení a splynutí akciových spoločností“

KOM(2010) 391 v konečnom znení – 2008/0009 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, rozhodol sa na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 114 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 4 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Európska stratégia pre čisté a energeticky úsporné vozidlá“

[KOM(2010)186 v konečnom znení]

(2011/C 51/08)

Hlavný spravodajca: **pán MORGAN**

Komisia sa 28. apríla 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru - Európska stratégia pre čisté a energeticky úsporné vozidlá“

KOM(2010) 186 v konečnom znení.

Vzhľadom na to, že sa začalo nové funkčné obdobie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, plenárne zhromaždenie rozhodlo, že o tomto stanovisku bude hlasovať na svojom októbrovom plenárnom zasadnutí a za hlavného spravodajcu vymenovalo podľa článku 20 rokovacieho poriadku pána Morgana.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal 183 hlasmi za, pričom 14 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje vypracovanie európskej stratégie pre ekologické a energeticky úsporné vozidlá, ktorá je odpoveďou na obavy EHSV týkajúce sa vyčerpania zásob uhlíkovdík, emisií CO₂ a znečistenia ovzdušia. Je nevyhnutné, aby táto stratégia bola ucelená. Nič sa nedosiahne tým, že sa znečisťovanie a emisie jednoducho presunú do výroby elektrickej energie a vozidiel, alebo ak bio stratégie povedú k biologickým škodám, napr. odlesňovaniu. Cestná doprava skomplikovala Európskej únii dosiahnutie cieľov stanovených v Kjóte, táto stratégia už teda na seba nemôže dlhšie nechať čakať.

1.2 Vozidlá poháňané spaľovacími motormi budú aj v nasledujúcich dvoch desaťročiach najvýznamnejším spôsobom dopravy. EHSV by preto očakával, že stratégia bude podnecovať prelomové technológie v oblasti spaľovacích motorov a inovatívnejšie formy pohonu. Zatiaľ je príliš skoro na definitívnu voľbu technológie. V tomto štádiu musíme rozvíjať všetky koncepcie.

1.3 Stratégia musí zvýšiť konkurencieschopnosť automobilového priemyslu EÚ v celosvetovom meradle. Predpisy by mali zabezpečiť, že autá budú čoraz ekologickejšie a úspornejšie, avšak konkurencieschopnosť bude v budúcnosti závisieť nielen od rozvoja elektrických vozidiel, ale aj od radikálnych inovácií spaľovacích motorov v autách, autobusoch a nákladných vozidlách.

1.4 Vývoj elektrických vozidiel je jedným z cieľov už viac ako storočie, avšak rôzne problémy, najmä pokiaľ ide o výdrž

batérie, spôsobili, že elektrické vozidlá sa zatiaľ nestali životaschopnou alternatívou vozidiel so spaľovacími motormi. Otázka ochrany životného prostredia však zmenila pravidlá hry. Čím viac elektrických vozidiel sa bude môcť uviesť do prevádzky, tým pozitívnejšie budú environmentálne výsledky jednak výrobcov, ako aj spotrebiteľov. Malé vozidlá so spaľovacími motormi môžu zatiaľ prispieť k zníženiu dopravného preťaženia v mestách.

1.5 EHSV schválil v júli stanovisko pána Osborna (CESE 429/2010 fin) na tému „Podporiť rozšírenie elektrických vozidiel“. Odporúčania uvedené v tomto stanovisku sú adekvátne zapracované v stratégii.

1.6 Hoci ide o stratégiu EÚ, jej úspech závisí od politiky verejnej správy a miestnych samospráv členských štátov, ich priemyselnej kapacity, kúpnej sily a prístupu spotrebiteľov. Keďže východiskové situácie jednotlivých členských štátov sú rôzne, je jasné, že ani uplatňovanie stratégie nebude prebiehať rovnako rýchlo. Je nevyhnutné, aby vyspelejšie mestá a krajiny dokázali konkurovať USA a Ázii.

1.7 Európska spoločnosť musí prispieť k realizácii stratégie. Smernica 2009/33/ES zapája verejný sektor. Podniky súkromného sektora sa musia zapojiť prostredníctvom predkladania správ o životnom prostredí. Súbor finančných stimulov a postihov by mal jednotlivcov pri rozhodovaní o kúpe vozidla, či už súkromného alebo firemného, nasmerovať k ekologickým a energeticky úsporným vozidlám.

1.8 Väčšina dopravy uskutočňovanej v rámci inštitúcie EÚ je na krátke vzdialenosti v Bruseli, Luxemburgu a Štrasburgu, EHSV sa preto domnieva, že je to príležitosť vypracovať ekologický a energeticky úsporný dopravný plán, ktorý by mohol slúžiť ako príklad pre ďalších.

1.9 EHSV by chcel zdôrazniť rozsah investícií potrebných na budúce distribučné siete a fyzické zariadenia, ktoré majú nahradiť miliardy dolárov investovaných do uhľovodíkového hospodárstva.

1.10 Z časti 5 tohto stanoviska vyberáme tieto odporúčania:

1.10.1 EÚ a členské štáty by mali podporovať výskum a vývoj v oblasti vozidiel so spaľovacími motormi zameraný na malé vozidlá a revolučné výrobné systémy, pričom by mali odstrániť prekážky, ktoré týmto vozidlám bránia vstúpiť na trh.

1.10.2 Na ťažké úžitkové vozidlá by sa mali vzťahovať cieľové hodnoty v podobnom rozsahu, v akom v súčasnosti platia pre výrobcov áut.

1.10.3 Dôsledne by sa mali uplatňovať programy pre ekologické a energeticky úsporné nákladné vozidlá a autobusy, až pokiaľ nebudú konkurencieschopné na svetových trhoch.

1.10.4 Keďže sa predpokladá, že do roku 2020 budú biologické palivá uspokojovať 7 % dopytu v EÚ, EHSV vyzýva Komisiu, aby tento cieľ potvrdila, alebo zmenila svoju politiku.

1.10.5 Členské štáty by mali motivovať výrobcov a potenciálnych užívateľov k inovácii pomocou plyných alternatívnych palív.

1.10.6 Okrem toho by mali stimulovať včasnú akceptáciu elektrických vozidiel, aby ich vstup na trh v EÚ nezaostával za inými regiónmi.

1.10.7 Hlavných automobilových výrobcov treba podnietiť k tomu, aby rozbehli a rozšírili výrobu batérií v Európe.

1.10.8 Komisia musí zaistiť rýchly postup normalizačných orgánov, pokiaľ ide o elektrické vozidlá.

1.10.9 Komisia a členské štáty musia spolupracovať pri zabezpečovaní budúcich dodávok zriedkavých vzácnych zemín a ušľachtilých kovov.

1.10.10 Dlhodobá stratégia pre vozidlá poháňané vodíkovými palivovými článkami by mala zahŕňať aj ďalšie možnosti pre prípad, že tieto vozidlá nebudú schodnou alternatívou.

1.10.11 Verejné orgány, podniky verejných služieb a veľké verejné i súkromné podniky by sa mali riadiť usmerneniami a cieľmi stanovenými pre spotrebu paliva a emisie.

1.10.12 Pre jednotlivé kritériá, ktoré sa budú uplatňovať pri obstarávaní podľa smernice 2009/33/ES, by sa mali stanoviť usmernenia.

1.10.13 Výkazníctvo verejných i súkromných spoločností o používaní uhľovodíkov a emisiách CO₂ by sa malo upraviť tak, aby preukazovalo podiel pripadajúci na dopravu.

1.10.14 Globálnemu akčnému plánu chýba väzba na Svetovú obchodnú organizáciu.

1.10.15 Zástupcovia občianskej spoločnosti, ktorí sa zaoberajú otázkami životného prostredia, by mali dostať priestor v novej skupine na vysokej úrovni CARS 21.

1.10.16 Automobilový priemysel by mal byť medzi prvými odvetviami, na ktoré by sa EÚ pri úprave svojho prístupu k priemyselnej stratégii mala zamerať. Únia musí vytvoriť silnú štruktúru riadenia s naliehavým poslaním poháňať nevyhnutné zmeny právnych predpisov a stimulačných opatrení a mobilizovať potrebné investície a vytváranie trhu.

1.10.17 EÚ by nemala zaostať. Príslušní členovia Komisie sa musia pustiť do práce a krajiny, podniky a výskumné zariadenia, ktoré majú k dispozícii nevyhnutné zdroje, musia bezodkladne konať. Akčný plán treba vnímať ako výzvu konať.

2. Úvod

2.1 Cieľom stratégie Komisie je poskytnúť vhodný a technologicky neutrálny politický rámec. Z krátkodobého hľadiska sleduje dve línie: vozidlá so spaľovacími motormi a elektrické vozidlá poháňané batériami.

2.2 Aj samotná stratégia pre vozidlá so spaľovacími motormi má dve línie. Požaduje ďalšie zlepšovanie konvenčných benzínových a naftových motorov, a zároveň aj zavedenie alternatívnych palív, vrátane kvapalných biopalív a plyných palív. Plyné palivá si vyžadujú modifikované vozidlá so spaľovacími motormi, špecifickú palivovú nádrž vo vozidle a príslušnú distribučnú sieť, čo v prípade biopalív nie je potrebné.

2.3 Stratégia pre elektrické vozidlá zahŕňa elektrické vozidlá poháňané batériami (napr. Nissan LEAF), hybridné elektrické vozidlá (napr. Toyota Prius) a hybridné vozidlá s dobíjateľnými batériami, tzv. plug-in hybrid (napr. Chevrolet Volt). Hybridné elektrické vozidlo nie je elektrickým vozidlom v pravom slova zmysle, pretože sa nedá pripojiť na zdroj elektrickej energie.

2.4 Ak bude výskum a vývoj v oblasti vodíkovej technológie úspešný, elektrické vozidlá budú napokon poháňané vodíkovými palivovými článkami.

3. Akčný plán Komisie pre ekologické vozidlá (akčný plán)

3.1 Regulačný rámec

- typové schvaľovanie dvojkoľosových a trojkoľosových vozidiel a štvorkoliek
- vykonávanie nariadenia o emisiách CO₂ z áut do roku 2011
- marketing „ekologického bonusu“ vozidiel
- regulácia spotreby paliva v mobilných klimatizačných zariadeniach
- dodatočné opatrenia, pokiaľ ide o emisie CO₂ a znečisťujúcich látok
- revízia skúšobného cyklu na meranie emisií
- súpis opatrení poskytujúcich environmentálne prínosy
- zmenená a doplnená smernica o emisiách hluku
- kritériá udržateľnosti pre biopalivá
- stratégia pre ekologické a energeticky účinné ťažké úžitkové vozidlá.

3.2 Výskum a inovácia

- zdokonaľovanie konvenčných motorov, elektrického pohonu, batériových technológií a vodíkových technológií
- zjednodušené pravidlá na získavanie výskumných grantov
- stratégia dlhodobého výskumu
- podpora Európskej investičnej banky.

3.3 Presadenie na trhu

- usmernenia pre finančné stimuly členských štátov
- revízia smernice o zdaňovaní energií
- poradenstvo členským štátom v oblasti zdaňovania vozidiel
- monitorovanie uplatňovania smernice o ekologických a energeticky úsporných vozidlách
- výskum očakávania spotrebiteľov a ich nákupného správania
- zmenená a doplnená smernica o označovaní motorových vozidiel
- demonštračný projekt o elektromobilite.

3.4 Globálne aspekty

- medzinárodná spolupráca a najmä normalizácia

— regulácia zosúladená s EHK OSN

— iniciatíva v oblasti surovín pokiaľ ide o zriedkavé vzácne zeminy a ušľachtilé kovy.

3.5 Zamestnanosť

— Európska rada pre odvetvové zručnosti

— Európsky sociálny fond.

3.6 Strednodobé preskúvanie právnych predpisov týkajúcich sa emisií

- výkonové emisné normy pre nové osobné automobily do roku 2020 a dlhodobý výhľad do roku 2030
- zníženie emisií CO₂ z ľahkých úžitkových vozidiel do roku 2013 a výhľad do roku 2020.

4. Osobitné opatrenia pre elektrické vozidlá

4.1 Bezpečnosť

- požiadavky na bezpečnosť elektrických zariadení
- požiadavky na bezpečnosť pri zrážke.

4.2 Normalizované nabíjacie rozhranie

- vývoj a uplatňovanie normy
- súčinnosť s vytváraním noriem na celom svete.

4.3 Infraštruktúra

- napájacia infraštruktúra
- investície do infraštruktúry a služieb.

4.4 Výroba a rozvod energie

- prístup z hľadiska životného cyklu
- zdroje energie s nízkymi emisiami CO₂
- riadenie záťaže.

4.5 Batérie

- vozidlá s ukončenou životnosťou/recyklácia batérií
- výskum v oblasti batérií
- preprava batérií.

4.6 Riadenie

- opätovné zaangažovanie skupiny na vysokej úrovni CARS 21 s cieľom odstraňovať prekážky pre prijatie alternatívnych technológií na trhu
- Európsky program boja proti zmene klímy (ECCP) – uplatňovanie stratégie na znižovanie emisií CO₂
- biela kniha o európskej dopravnej politike
- vnútorný trh – predísť fragmentácii a zabezpečiť kritický objem.

5. Postoj EHSV k akčnému plánu

5.1 Zlepšenie konvenčných vozidiel so spaľovacími motormi

5.1.1 EHSV podporuje zdokonalenie vozidiel so spaľovacím motorom, a najmä opatrenia týkajúce sa emisií CO₂ a znečisťujúcich látok, revíziu skúšobného cyklu na meranie emisií, výskum a vývoj v oblasti zdokonaľovania konvenčných motorov, začlenenie dodávkových vozidiel do rozsahu pôsobnosti právnych predpisov a strednodobé preskúmanie právnych predpisov týkajúcich sa emisií.

5.1.2 Moderné materiály ponúkajú značný priestor na inováciu dizajnu a výroby malých áut. Na základe ich využitia vznikajú nové, revolučné výrobné procesy. Podporuje sa vznik nových podnikov v automobilovom odvetví, ktoré sú výzvou pre zaužívané značky. Takéto inovácie si zaslúžia podporu výskumu a vývoja a subjektom vstupujúcim na trh v automobilovom odvetví treba napomôcť dôsledným uplatňovaním právnych predpisov o hospodárskej súťaži.

5.1.3 EHSV s potešením konštatuje, že akčný plán sa zameriava na spotrebu paliva a emisie CO₂ z ťažkých úžitkových vozidiel. Každý plán sa musí zamerať na tento trhový segment, počínajúc autobusmi, ťažkými nákladnými vozidlami a vozidlami na osobitné účely, ako sú vozidlá na odvoz odpadu. Na ťažké úžitkové vozidlá by sa mali vzťahovať požiadavky v podobnom rozsahu, v akom platia v súčasnosti pre výrobcov áut, a podobne ako je to prípade áut, mali by sa rozšíriť na užívateľov.

5.1.4 Keďže mnoho výrobcov nákladných vozidiel má svoje sídlo v Európe, ponúka sa príležitosť na konštruktívnu spoluprácu medzi užívateľmi a výrobcami pri vyvíjaní nových a inovatívnych vozidiel. Príklady priekopníckych projektov, ako sú autobusy s nízkymi emisiami CO₂, ktoré spotrebujú o 30 % menej paliva a vytvoria o 35 % menej CO₂, nájdeme už v Ázii, Amerike i Európe. Hydraulické hybridné vozidlá, ktoré pri brzdení získavajú energiu na pohon, môžu byť o 30 % účinnejšie a výborne sa môžu uplatniť v situáciách s častým zastavovaním, ako je odvoz mestského odpadu. Existuje mnoho projektov zameraných na hybridnú elektrickú

energii. Niektoré členské štáty využívajú na podporu tohto druhu iniciatív počiatočný kapitál (tzv. seed capital), pričom často dotujú pokusné vozidlá. Takéto programy by sa mali naďalej podporovať, až kým z výrobných liniek nebudú schádzať konkurencieschopné vozidlá a európski výrobcovia nebudú získavať objednávky na vývoz.

5.2 Alternatívne pohonné látky pre vozidlá so spaľovacími motormi

5.2.1 Program Komisie pre biopalivá je chaotický. Súčasný stav ktosi charakterizoval ako vojnu, v ktorej stoja odborníci Európskej komisie na poľnohospodárstvo proti odborníkom na klimatické zmeny a európska automobilová a poľnohospodárska loby proti ochrancom životného prostredia. Predmetom diskusie je nová koncepcia „nepriamej zmeny vo využívaní pôdy“. Zameriava sa na zmenu vo využívaní pôdy na pestovanie plodín potrebných na splnenie cieľov EÚ v oblasti biopalív a jej možný dosah na životné prostredie na celom svete. Keďže biopalivá majú do roku 2020 pokrývať 7 % dopytu v EÚ, EHSV vyzýva Komisiu, aby potvrdila alebo zmenila svoju politiku. Táto politika môže byť plne realizovateľná iba vtedy, keď technológia prinesie druhú generáciu biopalív.

5.2.2 Oznámenie zdôrazňuje obmedzenia, ktoré sa týkajú plyných alternatívnych palív ako LPG, CNG a bioplyn. Je nutné upraviť motory vozidiel a palivové nádrže a vybudovať dostupné čerpacie stanice. Tieto požiadavky však možno splniť iba vtedy, ak je v okolí stanice dostatok vozidiel, ktoré by ju využívali. Tieto požiadavky môžu splniť niektoré súkromné spoločnosti a mnohé verejné orgány a podniky verejných služieb. Členské štáty by popri požiadavke, aby verejné orgány a spoločnosti zavádzali programy pre ekologické a energeticky úsporné vozidlá, mali podnecovať výrobcov a potenciálnych užívateľov v tejto oblasti k dosiahnutiu cieľov, ktoré stanovili.

5.3 Elektrické vozidlá, hybridné elektrické vozidlá a hybridné vozidlá s dobíjateľnými batériami

5.3.1 Pán Osborn vypracoval vizionárske stanovisko, v ktorom na trhu so súkromnými autami definoval predpoklady zásadného presunu od vozidiel so spaľovacími motormi k elektrickým vozidlám. Realita je však taká, že k tomuto presunu nedôjde v krátkom časovom horizonte, preto je potrebné rozšíriť kampaň za ekologické vozidlá.

5.3.2 Ako uviedla spoločnosť Bain & Company, elektrické vozidlá sú niečo ako iPhone automobilového priemyslu. Užívateľia sa predtým, ako prišiel iPhone na trh, zaoberali životnosťou batérie. Keďže však aplikácie pre iPhone spôsobili revolúciu, užívateľia akceptovali, že si mobilný telefón budú musieť nabíjať každý deň. Používanie elektrického vozidla sa natoľko líši od používania vozidla so spaľovacím motorom, že sa neočakáva, že by sa prví používatelia nových produktov, tzv. early adopters, museli znepokojovať kvôli obmedzenému dojazdu elektrických a hybridných vozidiel s dobíjateľnými batériami, ktoré budú prichádzať na trh v roku 2011 a 2012.

5.3.3 Prví používatelia budú elektrické vozidlá kupovať ako druhé auto. Budú ich používať na cestu do práce, k vlakovému prípoju a na krátke vzdialenosti v okolí svojho bydliska. Dojazd vozidla bude postačovať na takéto každodenné jazdy. Majiteľ bude môcť napojiť svoje elektrické vozidlo cez noc na sieť vo svojej garáži, a dobiť tak jeho batériu.

5.3.4 Nabíjanie batérie na pracovisku môže predĺžiť denný dojazd. Nie je na to potrebná zložitá nabíjacia infraštruktúra. Vzhľadom na momentálne obmedzený dojazd nie je potrebná medzinárodná normalizácia. Nabíjanie cez noc by malo obmedziť zaťaženie elektrickej siete a využije elektrickú energiu, ktorá by sa v noci inak nespotrebovala.

5.3.5 Mnohé členské štáty, vrátane Spojeného kráľovstva, Francúzska a Nemecka, budú záujemcom o elektrické autá ponúkať štedré prémie. Hoci je cena elektrických vozidiel stále vyššia ako cena vozidiel so spaľovacím motorom, a to aj po odpočítaní dotácie, prítlačivosť technológie a vyjadrenia životného štýlu majiteľa by mali postačovať na to, aby trh absorboval počiatočný objem výroby. Motiváciu majiteľov posilní aj možnosť parkovania zadarmo, oslobodenie od poplatkov za vjazd do miest a ďalšie stimuly poskytované v mestskom prostredí.

5.3.6 EHSV schvaľuje návrh poskytnúť členským štátom usmernenia pre finančné stimuly a vyzýva ich podnecovať rýchly prechod na elektrické vozidlá, aby ich prenikanie na trh v EÚ nezaostávalo za inými regiónmi, kde je tiež stimulované.

5.3.7 Hlavnou nákladovou položkou elektrického vozidla je batéria. Z hľadiska využitia automobilu je kľúčovou otázkou rozmer, hmotnosť, kapacita, bezpečnosť, účinnosť, spoľahlivosť a životnosť.

5.3.8 Strategickým problémom EÚ je, že nemá žiadnych významných výrobcov batérií, hoci Nissan plánuje výrobu v Spojenom kráľovstve a v Portugalsku. Technológia batérií bude mimoriadne sofistikovaná a jej význam bude narastať, pretože bude hlavným faktorom, ktorý bude vplývať na výkonnosť a konkurencieschopnosť vozidla. Európa musí byť v tomto odvetví zastúpená. EHSV odporúča hlavným automobilovým výrobcom, aby spolu rozbehli a rozšírili výrobu batérií v Európe. Nová skupina CARS 21 by to mala zohľadniť.

5.3.9 Pokiaľ ide o batérie, existuje mnoho aspektov, ktorými sa bude nutné zaoberať: záruky, nahrádzanie, výmeny a lízing, ako aj nakladanie s batériami po skončení ich životnosti, recyklácia, likvidácia odpadu a opätovné použitie. Európske spoločnosti nesmú na tomto trhu chýbať.

5.3.10 Z dlhodobého hľadiska budú vodiči elektrických vozidiel potrebovať prístup k dobíjacím sieťam. Prvé mestské systémy, ktoré vznikajú napríklad v Londýne a Paríži, ako aj

národné systémy rozvíjajúce sa v Dánsku a Izraeli, by mali významne prispieť k plánom načrtnutým v bode 4.2 a 4.3. Vzhľadom na snahu Číny elektrifikovať päť miest je nevyhnutné, aby EÚ urýchlene konala, najmä pokiaľ ide o normy.

5.3.11 Akčný plán sa zaoberá aj dodávkou surovín. Japonsko a Južná Kórea rokujú o koncesiách a spoločných podnikoch v Južnej Amerike. Južná Kórea prepojila pomoc Bolíviu s investíciou vo výške 12 miliárd USD. Nič nenasvedčuje tomu, že EÚ má rovnako dobrú pozíciu. Komisia a členské štáty by mali v záujme zabezpečenia dodávok v budúcnosti spolupracovať s ťažobnými spoločnosťami so sídlom v EÚ.

5.4 Vozidlá poháňané vodíkovými palivovými článkami

5.4.1 EÚ financuje výskum vodíkového hospodárstva budúcnosti a vývoj vozidiel poháňaných palivovými článkami. Predchádzajúce stanovisko EHSV schválilo vodíkovú stratégiu Komisie. Podľa názoru niektorých pozorovateľov však koncepcia vodíkového hospodárstva nebude fungovať. Upozorňujú, že neexistuje praktický zdroj vodíka a ani vhodný spôsob na jeho uskladňovanie alebo distribúciu. Mnohé z problémov spojených s vodíkom pramenia z jeho fyzikálnych a chemických vlastností a je možné, že technológia ich nevyrieši. Stratégia EÚ by preto mala zahŕňať aj iné alternatívy pre prípad, že sa vozidlá poháňané palivovými článkami z dlhodobého hľadiska neukážu ako životaschopné. Zatiaľ je priskoro na voľbu technológie. V tomto štádiu musíme rozvíjať všetky koncepcie.

5.5 Verejný sektor, súkromný sektor a účasť jednotlivcov

5.5.1 Výrobcovia motorov majú ciele týkajúce sa úspory paliva a emisií, ktoré sa vzťahujú na ich celý sortiment vozidiel. EHSV odporúča verejným orgánom, podnikom verejných služieb a veľkým súkromným spoločnostiam, aby sa takisto pridržali usmernení a cieľov týkajúcich sa spotreby paliva a emisií. Je to jeden zo spôsobov, ako podporiť využívanie plyných alternatívnych palív, avšak existuje ešte oveľa viac možností.

5.5.2 EHSV potešila skutočnosť, že smernica 2009/33/ES o podpore ekologických a energeticky úsporných vozidiel cestnej dopravy nadobudne účinnosť koncom roka 2010. Výbor by však bol uvítal, keby boli stanovené usmernenia pre rôzne kritériá, ktoré sa budú uplatňovať pri obstarávaní, a tiež aj proces, v rámci ktorého by sa tieto kritériá postupne sprísňovali. Takéto kritériá by sa mali čo najskôr začleniť a EHSV by ocenil, keby nadobudli účinnosť pred plánovaným preskúmaním o dva roky.

5.5.3 Podľa vzoru verejného sektora by EHSV uvítal úpravu výkazníctva podnikov o používaní uhľovodíkov a emisiách CO₂ so zámerom určiť podiel pripadajúci na dopravu, aby bolo možné merať postupné zlepšovanie.

5.6 Medzinárodná konkurencieschopnosť

5.6.1 Medzinárodná situácia je zložitá. Vlády v Amerike, Číne, Japonsku a Južnej Kórei sú jednoznačne odhodlané využiť príležitosť na ekologickú a energeticky úspornú dopravu. V Európskej únii je 27 vlád s rôznymi názormi, pričom každá má iné priemyselné a finančné kapacity a úplne odlišnú úroveň blahobytu spoločnosti. Keďže ekologická doprava sa radikálne líši od všetkého, čo tu bolo predtým, akýkoľvek priemyselný predstih je tak prakticky vynulovaný, čo umožňuje Číne predbehnúť Japonsko, a to najmä vďaka tomu, že čínsky priemysel je chránený dovoznými clami. EÚ nesmie zaostať. Príslušní členovia Komisie sa musia pustiť do práce a krajiny, podniky a výskumné zariadenia, ktoré majú k dispozícii nevyhnutné zdroje, musia bezodkladne konať. Akčný plán treba vnímať ako výzvu konať.

5.6.2 Bod 2.4 s názvom Globálne aspekty má kľúčový význam, avšak chýba mu väzba na Svetovú obchodnú organizáciu. Európske podnikanie potrebuje v týchto nových revolučných okolnostiach prístup na trh bez protekcionistických bariér.

5.7 Riadenie

5.7.1 Komisia opäť zaangažuje skupinu na vysokej úrovni CARS 21. Automobilový priemysel schválil správu pôvodnej skupiny, avšak kritizovali ju združenia ochrancov životného prostredia, ktorí mali dojem, že nedokázala ponúknuť ekologickú a úspornú stratégiu pre nové autá. V rámci nového zloženia skupiny na vysokej úrovni by mali ako protiváha priemyselných záujmov dostať miesto zástupcovia občianskej spoločnosti, ktorí sa zaoberajú otázkami životného prostredia.

5.7.2 Čína, Kórea a USA postupujú vpred vďaka inovácii, vývoju a investíciám do tejto oblasti. Európe hrozí, že zaostane ako obeť krátkozrakého konzervativizmu a váhavosti zavedených priemyselných subjektov a chýbajúcej politickej vízie a vodcovstva na strane vlády. Ak chce európsky priemysel uniknúť tomuto osudu, EÚ musí vytvoriť silnú štruktúru riadenia, do ktorej zapojí progresívnych vedúcich podnikov a lídrov v politickej sfére a občianskej spoločnosti s rovnakým zmyslaním, s naliehavým poslaním poháňať nevyhnutné zmeny právnych predpisov a stimulačných opatrení a mobilizovať potrebné investície a vytváranie trhu.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu“

[KOM(2010) 183 v konečnom znení]

(2011/C 51/09)

Spravodajca: **pán CAPPELLINI**Pomocný spravodajca: **pán LENNARDT**

Európska komisia sa 27. apríla 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument

„Zelená kniha – Uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho priemyslu“

KOM(2010) 183 v konečnom znení.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. septembra 2010.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo prerokovať toto stanovisko na svojom októbrovom zasadnutí, na ktorom bol pán Joost VAN IERSEL podľa článku 20 rokovacieho poriadku vymenovaný za hlavného spravodajcu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal 71 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania a návrhy

Vychádzajúc z otázok, ktoré nastolila Komisia vo svojej zelenej knihe (KOM(2010)183 v konečnom znení z 27. apríla 2010) a na základe odporúčaní platformy pre potenciál kultúrneho a kreatívneho priemyslu ako aj dialógu, ktorý výbor inicioval vo svojich radoch – a to aj počas verejných diskusií zorganizovaných *ad hoc* – EHSV predkladá svoje odporúčania a konkrétne návrhy na podporu európskeho kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP).

1.1 Odporúčania

EHSV:

a) Vyzýva Komisiu, aby pokračovala v úsilí o lepšie vymedzenie sektora a jeho primeranejšie štatistické zachytenie, pričom treba osobitne prihliadať na sociálnu a ekonomickú situáciu umeleckých pracovníkov. Neexistuje jednoznačná a všeobecne uznávaná definícia „kultúrneho a kreatívneho priemyslu“, ktorá je základným predpokladom

i. podpory uznania špecifik KKP;

ii. analýzy vplyvu KKP na dlhodobý rast, konkurencieschopnosť na medzinárodnej scéne, regionálny rozvoj a územnú súdržnosť;

iii. podpory prijatia opatrení zohľadňujúcich kultúrne špecifiká tohto sektora, a to účinným uplatňovaním článku 151 ods. 4 Zmluvy o ES (teraz článok 167 ods. 4 Zmluvy o fungovaní EÚ).

b) Odporúča Komisii znásobiť úsilie o vytvorenie „európskeho priestoru tvorivosti“ uprednostňujúc európsky regulačný rámec opierajúci sa o rovnoprávny prístup na trh, slobodnú hospodársku súťaž, boj proti zneužívaniu dominantného postavenia, podporu a rozvoj MSP a remesiel, podporu kultúrnej rozmanitosti, ochranu práv duševného vlastníctva a boj proti pirátstvu, pričom osobitná pozornosť by sa mala venovať digitálnemu potenciálu sektora.

c) Uvítal by prijatie zvýhodnených daňových predpisov a nových modelov a nástrojov na podporu financovania plánovania sektora, ako aj vytvorenie verejno-súkromných partnerstiev s účasťou občanov (Participatory Public-Private Partnerships – PPP), t. j. v tejto oblasti by tradičné modely verejno-súkromných partnerstiev mali byť doplnené o partnerstvá, do ktorých sú priamo zapojení občania ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Pozri v inej súvislosti stanovisko na tému „Zlepšenie modelov participatívneho verejno-súkromného partnerstva v EÚ-27 využívaním elektronických služieb pre všetkých“ (TEN/402, ktoré EHSV prijal na svojom plenárnom zasadnutí v septembri 2010, dosiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

- d) Zdôrazňuje prínos KKP k realizácii strategických cieľov „európskej súdržnosti“ a odporúča, aby miestne orgány (obce, regióny atď.) v spolupráci s ďalšími územnými inštitúciami (univerzitami, bankami, združeniami, poskytovateľmi verejných resp. súkromných obsahov atď.) podporovali presadzovanie KKP a jeho integráciu do regionálneho rozvoja.
- e) Konštatuje, že je potrebné zaviesť primerané opatrenia na odstránenie zraniteľnosti podnikov sektora, najmä MSP, a neistého postavenia umeleckých pracovníkov, a zároveň že je nevyhnutné presadzovať „kritickú masu“ investícií v sektore, využitím tzv. „aglomeračných úspor“, s cieľom zabrániť prenikaniu takých kultúrnych produktov na európsky trh, ktoré zavádzajú modely správania a hodnoty, ktoré škodia európskej kultúre, alebo ktoré sa môžu zmeniť na skutočnú kultúrnu kolonizáciu.
- f) Vyzdvihuje úlohu IKT (napr. iniciatívy EÚ týkajúce sa internetu v budúcnosti), ktoré ponúkajú nové príležitosti (širokopásmové pripojenie na internet alebo podpora tvorivosti najmä v oblastiach so znevýhodnením alebo nízkymi príjmami), a to tak z hľadiska realizácie kreatívnych produktov a služieb, ako aj v oblasti ich šírenia a využívania zo strany konečných užívateľov.
- g) Zdôrazňuje, že je potrebné presadzovať lepšie poznanie kreatívneho priemyslu v priebehu základného vzdelávania a odbornej prípravy, na už bolo na európskej úrovni poukávané v Medzinárodnej charte umeleckých remesiel.
- h) Potvrďuje, že treba skúmať najvhodnejšie nástroje na podporu prístupu podnikov alebo odborných pracovníkov kreatívneho priemyslu k úverom a snažiť sa na jednej strane, aby podniky venovali väčšiu pozornosť aspektom hospodárskej a finančnej udržateľnosti projektov/diel a na strane druhej podporovať rozvoj schopnosti úverových inštitúcií posúdiť hospodársky a finančný potenciál kultúrnych a kreatívnych projektov.
- i) Na záver opakovane zdôrazňuje potrebu presadzovať v rámci inštitúcií EÚ hlbšie zamyslenie sa nad sociálnym dosahom rozvoja zoskupení v oblasti kreativity a nad otázkou zlepšenia pracovných podmienok osôb pôsobiacich v tomto sektore.
- ciami EÚ, a dať k dispozícii svoje odborné schopnosti a svoju sieť vzťahov.
- b) Vytvoriť na základe pilotných projektov, ktoré boli spustené na niektorých územiach Únie, fyzické priestory stretnutí a experimentovania neformálnej povahy (podľa vzoru *science shops*, *future centers*, *multimedia parks* atď.), ktoré by dokázali podporiť priamu účasť cieľových skupín zložených z občanov/užívateľov/združení a organizovanej občianskej spoločnosti. Cieľom je na celom území EÚ podporiť účasť na potenciáli kreatívneho priemyslu, nielen vo veľkých mestských centrách, ktoré sú často pokladané za jediných propagátorov procesov kreatívneho rastu. V tejto oblasti môžu miestne a regionálne spoločenstvá, združenia MSP a remeselníkov zohrať kľúčovú úlohu pri podpore integrácie KKP do regionálneho rozvoja (uplatnením princípu „najskôr myslieť v malom“, ktorý obsahuje európsky *Small Business Act*).
- c) Presadzovať vybudovanie „vnútorného trhu v oblasti kreativity“ podporovaním
- i. pohybu;
 - ii. plného uplatnenia práva usadiť sa;
 - iii. vzájomného uznávania odbornosti, kvalifikácie a zručností, ktoré môžu byť osvedčené;
 - iv. rozvoja skutočného zvýhodňujúceho sektorového systému (harmonizované daňové predpisy na ochranu tvorivej činnosti, kreatívneho dedičstva, dohody, ktorými by sa zabránilo dvojitému zdaneniu atď.);
 - v. výmeny osvedčených postupov a rozvoja koprodukcí a spoločných projektov a medzinárodných ako aj verejno-súkromných partnerstiev (napr. viacnásobné dohovory medzi užívateľmi a poskytovateľmi obsahov) aj prostredníctvom nových modelov účasti (PPPP) na regionálnej a miestnej úrovni.
- d) Zintenzívniť dialóg vysokoškolských inštitúcií s MSP a remeselnými podnikmi, ako aj s príslušnými zastupiteľskými združeniami, zlepšiť informatické a technologické znalosti študentov, spustiť iniciatívy na zakladanie nových podnikov v sektore, a to aj pomocou „kolegiálnych konzultácií“ (*peer-coaching*).
- e) Na jednej strane podporovať financovanie tvorivosti prostredníctvom vypracovania „usmernení“ podnikateľských plánov pre projekty/služby/diela v kultúrnom a kreatívnom sektore, ako aj špecifické ukazovatele efektívnosti, ktoré by uľahčili hodnotenie investícií v sektore po technickej a ekonomickej stránke, na druhej strane rozvinúť formy zvýhodnených úverov prostredníctvom zmiešaných verejno-súkromných záručných a rotačných fondov pre MSP, a nové formy združovania a partnerstva medzi rôznymi aktérmi v zainteresovaných sektoroch (napr. IKT, hudba, vydavateľstvá atď.).

1.2 Návrhy

Vzhľadom na uvedené súvislosti dáva EHSV do pozornosti európskych inštitúcií a Komisie ako celku (nielen príslušných špecializovaných oddelení) súbor konštruktívnych návrhov na podporu KKP:

- a) Nadviazať štruktúrovaný dialóg so všetkými zainteresovanými stranami a v spolupráci s príslušnými inštitúciami EÚ podniknúť k úvahám a spustiť osvetovú kampaň o úlohe KKP na „európskom území“, s osobitným dôrazom na znevýhodnené oblasti a územia spadajúce do pôsobnosti kohéznej politiky. EHSV je ochotný a pripravený podporovať tento štruktúrovaný dialóg a spolupracovať s ostatnými inštitú-

2. Čo je kultúrny a kreatívny priemysel (KKP)?

2.1 Európsky kultúrny a kreatívny priemysel (KKP) zohráva kľúčovú úlohu, ktorú mu priznáva aj stratégia EÚ 2020, z hľadiska rastu, konkurencieschopnosti a budúcnosti Európskej únie a jej občanov. Je svojou podstatou nositeľom inovácie, tvorcom pracovných miest a zohráva úlohu styčného rozhrania medzi rôznymi druhmi priemyselnej činnosti. Zároveň je hnacou silou porovnateľných výhod, ktoré sa v iných podmienkach nedajú zopakovať, činiteľom miestneho rozvoja a motorom priemyselných zmien.

2.2 EHSV zdôrazňuje aj úlohu, ktorú KKP zohráva v rámci „európskej spoločnosti“ v záujme podpory pluralizmu a kultúrnej rozmanitosti, a ako nástroj propagácie „európskej identity“. Tieto odvetvia okrem toho prispievajú k zlepšovaniu kvality života, k tolerancii a predchádzaniu správania, ktoré by nerešpektovalo ľudskú dôstojnosť, integráciu a pohostinnosť.

2.3 Toto stanovisko si vytyčuje ambicióznym cieľ odhaliť plný potenciál kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ktorý je nosným prvkom novej stratégie Európa 2020, ako to zdôraznila aj Európska rada, a kľúčovým aktérom európskych priemyselných zmien. To v prvom rade predpokladá primeranú znalosť skúmaných javov, pričom treba rozlišovať medzi konceptualizáciou, analýzou výrobných procesov a spotreby, a riadením.

2.4 Hoci sa vo všeobecnosti používa označenie KKP, treba zachovať rozdiel medzi „kultúrou“ a „kreativitou“. Zatiaľ čo sa pod „kultúrou“ vo všeobecnosti rozumie súhrn poznatkov, zvyklostí a úrovne umeleckého a vedeckého rozvoja v rámci určitej konkrétnej epochy alebo určitej sociálnej skupiny⁽²⁾, „kreativita“ či „tvorivosť“ sa vníma konkrétne ako schopnosť myslieť novátorským spôsobom, t. j. prichádzať s novými nápadmi, ktoré kombinujú prvky reality (a to postupy, predmety, poznatky atď.) dosiaľ nevídaným spôsobom. To sa však nesmie zamieňať s pojmom „inovácia“, ktorým sa všeobecnejšie odkazuje na postupy a produkty rozvíjajúce poznatky, techniky a nástroje⁽³⁾.

Toto rozlišovanie má zásadný význam, pretože na jednej strane umožňuje oddeliť pojmy, ktoré sa v bežnej reči často zamieňajú, na strane druhej poukazuje na silné väzby medzi kultúrou, kreativitou a inováciou (pozri aj závery Rady EÚ z 29. apríla 2010 o prínose kultúry k regionálnemu a miestnemu rozvoju).

2.5 Mnohorozmerný charakter kultúry a kreativity sťažuje možnosť nájsť jediný spôsob analytického prístupu: niekto tvorivosť ohraničuje výlučne v rámci kultúrnej činnosti, na opačnom konci prevláda názor, že všetky priemyselné odvetvia sú svojou podstatou kreatívne. Preto pri vymedzovaní tzv.

„sektorov tvorivej činnosti“ hrozí istý stupeň ľubovoľnosti, ktorý by mohol ovplyvniť i účinnosť politických opatrení na podporu stratégie Európa 2020.

2.6 Problém s vymedzením hraníc sektora sa spája aj s problémom „vnímania“, a to tak „zvnútra“ (aktéri sektora, ktorí sa nevnímajú ako súčasť toho istého konkrétneho „priemyselného odvetvia“), ako aj „zvonku“ (spoločnosti, ktoré neuznávajú špecifický odvetvový charakter aktérov pôsobiacich v kultúrnom a kreatívnom priemysle).

3. Celkový rámec KKP v Európe

3.1 Podľa definície Európskej komisie sa KKP celkovo podieľa 2,6 percentami na tvorbe HDP EÚ-27 a poskytuje zamestnanie približne 5 miliónom osôb (zdroj: KOM(2010)183 v konečnom znení). Podľa iných zdrojov je význam KKP ešte väčší. Rozdiely v štatistikách sú prirodzeným odrazom rozmanitosti posudzovania odvetvových zoskupení zahrnutých v definícii KKP – pozri odporúčanie v bode 1.1 písm. a).

3.2 Obchodná bilancia EÚ-27 zaznamenala v hlavných sektoroch súvisiacich s „kreativitou“ plus vo výške 3 miliárd EUR (údaje z roku 2007). Podľa Konferencie OSN pre rozvoj a obchod UNCTAD (*Creative economy report*, 2008) je kreatívny priemysel z hľadiska rastu naďalej jedným z najvýznamnejších sektorov svetového obchodu. V období 2000 – 2005 vzrástol obchod s tovarom a službami súvisiacimi s tvorivosťou na svetovej úrovni takmer o 9 %, čím sa potvrdili jeho priaznivé vyhliadky na dlhodobý rozvoj.

3.3 Typickými predstaviteľmi profesií v sektore sú na jednej strane umelci, tvorcovia nových ideí, producenti, vydavatelia, interpreti, ale svoj význam nestrácajú ani tradičné postavy, tak technického ako aj podnikateľského rázu, ako napr. remeselníci. Treba však konštatovať, že neexistujú zodpovedajúce sektorové predpisy, ani špecifické uznávanie odvetvových odborných profilov a súvisiaca cieľená sociálna ochrana (napr. na ochranu v prípade zmlúv s veľmi krátkym trvaním, v súvislosti s dôchodkovým zabezpečením alebo na podporu medzinárodnej mobility).

3.4 KKP však predstavuje značný potenciál v oblasti rastu a zamestnanosti EÚ. Tvorivosť je všeobecne považovaná za hnaciu silu trvalo udržateľného, inteligentného a inkluzívneho rastu, a podobne i kultúra zohráva kľúčovú úlohu pri rozvíjaní informačnej a spoločnosti a spoločnosti založenej na poznatkoch. Obe zložky sú okrem toho nielen nástrojmi konkurencieschopnejšej a štruktúrovanejšej ponuky, ale podnecujú aj dopyt po obsahoch, vychovávajú ku kultúrnej rozmanitosti a zároveň pomáhajú v boji proti vylúčeniu a diskriminácii.

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV o kreatívnych priemyselných odvetviach v Európe (Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004, s. 68) [neexistuje v slovenskom znení].

⁽³⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Uvoľnenie a posilnenie potenciálu Európy v oblasti výskumu, rozvoja a inovácií“ (Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006, s. 16), najmä bod 4.12 a poznámku pod čiarou 55.

3.5 Tvorivosť navyše zohráva kľúčovú úlohu z hľadiska konkurencieschopnosti na medzinárodnej scéne, keďže dodáva „produktom“ „nemateriálnu hodnotu“ a mení ich na zvláštnu formu „skúseností“. V súčasnosti čoraz viac hospodárskych subjektov, ktoré síce nie sú súčasťou kreatívneho priemyslu v užšom zmysle, vyčleňuje stále väčšie zdroje na tvorivú činnosť ako vstup pre svoje produkty. Sektor tvorivej činnosti má tak okrem zásadného významu pre medzinárodnú konkurencieschopnosť podnikov aj pozitívny vplyv na zvyšok hospodárstva⁽⁴⁾.

3.6 Ďalším prvkom, ktorý netreba podceňovať, je prínos rozvoja tohto sektora ku „kvalite života“ príslušného územia: vplyv na vzdelávací systém, modely správania mládeže, zvýšený záujem o kultúru, ktorá je šírená vďaka činnosti KKP, čo prispieva k vyvolaniu určitej „dynamiky“ v zainteresovaných mestách a na zainteresovaných územiach.

3.7 Napokon treba zdôrazniť i potenciál, ktorý ponúka uplatnenie nových technológií v sektore: stačí uviesť prípad „sociálnych médií“, kde dochádza k spoločnému využívaniu a výmene obsahov, obrazových materiálov, videových a zvukových záznamov medzi užívateľmi. Ide o sektor, ktorý môže byť zdrojom zaujímavých nápadov, konštruktívnych dialógov a plodných diskusií (ako napr. v prípade *Wikinomics*), ale ktorý zároveň poukazuje na ťažkosti v oblasti ich spravovania, napr. pokiaľ ide o práva duševného vlastníctva vymieňaných obsahov. Nové technológie môžu prispieť aj k boju proti digitálnemu pirátstvu.

3.8 Toto odvetvie však naďalej ostáva zraniteľným. Na jednej strane v ňom prevládajú MSP, na strane druhej v ňom vznikajú oligopolné systémy, ktoré ničia hospodársku súťaž (tzv. „bestsellerový efekt“), ako príklad stačí uviesť multimediálne spoločnosti alebo reklamy pôsobiace na celosvetovej úrovni.

3.9 MSP naďalej zohrávajú zásadnú úlohu. Nevyhnutné sú podniky, ktoré preberajú na seba riziko spojené s netechnologickou inováciou, investovaním do nových talentov a nových estetických foriem a so snahou zabezpečiť pestrú a rôznorodú ponuku spotrebiteľom. Vystáva však problém „kritickej masy“ investícií, čo môže stať v ceste prenikaniu takých produktov na európsky trh, ktoré zavádzajú modely správania a hodnoty cudzie európskej kultúre. V tomto zmysle by bolo prínosné prijať špecifické opatrenia na podporu a pomoc pri presadzovaní „miestnych systémov MSP“, pri rozvoji „regionálnych zoskupení“ a „aglomeračných úspor“.

(4) V štúdiu vypracovanej spoločnosťou KEA na žiadosť Európskej komisie (<http://www.keanet.eu/report/BISScreativeindustries.pdf>) sa v tejto súvislosti zdôrazňujú tri hlavné smery pôsobenia: prepojenie s regionálnym/miestnym rozvojom, vzťahy v rámci sektora (napr. medzi kreatívnym obsahom a IKT alebo medzi kultúrou a cestovným ruchom), vzájomné väzby medzi „kreatívnymi“ a „nekreatívnymi“ sektormi. Táto správa vznikla pri príležitosti seminára, ktorý v Amsterdame zorganizovalo GR pre podnikanie a priemysel a na ktorom bolo vypracované aj „Amsterdamské vyhlásenie“ (<http://www.europe-innova.eu/creative-industries>).

3.10 Politické opatrenia v prospech kultúrneho a kreatívneho priemyslu sú naďalej nesúrodé. Niektoré členské štáty na tento sektor vyčleňujú značné verejné prostriedky, zatiaľ čo v iných štátoch ide hlavne o súkromné investície⁽⁵⁾. Odhliadnuc od hodnotenia účinnosti týchto opatrení je nepopierateľné, že rozdrobenosť právnych predpisov a vnútroštátnych trhov v tejto oblasti predstavuje *de facto* rušivý prvok hospodárskej súťaže v rámci európskeho trhu. Aj v samotnej zelenej knihe sa zdôrazňuje, že je dôležité znásobiť úsilie v záujme posilnenia európskej hospodárskej súťaže v tomto sektore, čo by prospelo kultúrnej rozmanitosti. Primeraná snaha o referenčné porovnanie (*benchmarking*) okrem toho zostáva naďalej zásadným faktorom podpory európskych politických krokov v tomto sektore.

3.11 Na úrovni EÚ si Komisia (oznámenie z 10. mája 2007 o *európskej stratégii pre kultúru v globalizovanom svete*), Rada (Pracovný plán pre kultúru na roky 2008 – 2010 z 10. júna 2008) ako aj Parlament (pozri *Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. apríla 2008 o kultúrnom priemysle v Európe*) kladú za cieľ optimalizáciu potenciálu KKP, najmä MSP. Medzi plánovanými aktivitami treba vyzdvihnúť *European Creative Industries Alliance*, ktorá bude spustená v roku 2011 v rámci Programu pre podnikanie a inovácie (EIP) rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu⁽⁶⁾. Ďalšie iniciatívy zahŕňajú vytvorenie pracovnej skupiny pre KKP, do ktorej by mali patriť experti z členských štátov, uskutočnenie štúdií o príspevku kultúry k tvorivosti, podnikateľskom rozmere kultúrneho a kreatívneho priemyslu, prínose kultúry k hospodárskemu rozvoju na miestnej a regionálnej úrovni, ako aj realizáciu zelenej knihy o KKP.

4. Diskusné témy a priority, ktoré vyplývajú z konzultácií so zainteresovanými aktérmi

4.1 Komisia zverejnením zelenej knihy 27. apríla 2010 otvorila diskusiu o potenciáli rastu KKP, pričom zdôraznila úlohu kultúrnej rozmanitosti, globalizácie a digitalizácie ako hnacích síl tohto procesu, ako aj potrebu poskytnúť podnikom v tomto sektore zodpovedajúce nástroje – ako napr. možnosť experimentovať a investovať, zabezpečením ľahšieho prístupu k úverom – a podporovať ich rozvoj prispôbením zamerania územných politických opatrení.

4.2 Činnosť Komisie sa sústreďuje do troch hlavných politických línií: v rámci „Digitálnej agendy pre Európu“, jednej zo siedmich kľúčových iniciatív stratégie Európa 2020, Komisia plánuje okrem iného vytvoriť jednotný trh pre on-line obsah a služby; v rámci kľúčovej iniciatívy „Inovácia v Únii“ sa zavedú osobitné opatrenia na posilnenie úlohy KKP ako katalyzátora inovácie a štrukturálnej zmeny; a cieľom stratégie EÚ v oblasti práv duševného vlastníctva je dosiahnuť vyváženosť medzi ochranou a šírením nových modelov podnikania.

(5) Podrobný rozbor modelov priemyselnej politiky uplatňovaných v jednotlivých členských štátoch by si prirodzene opäť vyžadoval spoločné uznanie jednoznačnej definície KKP. Verejné investície sú však vo všeobecnosti zamerané na podporu odvetvia kultúry (divadlo, kino, umenie, nadácie atď.) s výrazným vplyvom na celý sektor, vzhľadom na existujúce vzájomné prepojenie medzi investíciami do kultúry a rozvojom kreatívneho priemyslu.

(6) Táto iniciatíva bude disponovať rozpočtom vo výške 7,5 milióna EUR a očakáva sa, že bude mať výrazný finančný pákový efekt (okolo 100 miliónov EUR ročne).

4.3 Zelená kniha však nastoľuje aj otvorené otázky s cieľom rozprúdiť rozsiahlu diskusiu so všetkými európskymi zainteresovanými aktérmi v sektore kreatívnych činností (v širšom zmysle slova). Týmto stanoviskom sa chce EHSV zapojiť do diskusie začatej na podnet Komisie, pričom predkladá konkrétne podnety a konštruktívne návrhy. V tejto oblasti sú pre EHSV hlavným oporným bodom odporúčania Platformy pre potenciál kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Ďalšie prvky však vyplynuli z dialógu medzi zainteresovanými stranami a počas verejných diskusií zorganizovaných *ad hoc* vo výbore.

4.4 „Fyzický priestor“ tvorivosti, zoskupenia a ich úloha v rámci územného rozvoja

4.4.1 Prvým aspektom diskusie, na ktorý sa poukazuje v zelenej knihe, je téma „priestoru na experimentovanie, inovácie a podnikanie v kultúrnom a kreatívnom sektore“ a úloha, ktorú zohrávajú nové informačné technológie. To v praxi znamená vytvoriť priestory a príležitosti na stretnutia v záujme interdisciplinárnej spolupráce, vhodné aj na experimentovanie novátorských riešení kreatívneho priemyslu, kde by sa dali spolu s občanmi/užívateľmi skúmať nové výrazové prostriedky a formy, ako napr. multisenzorické využívanie digitálnych umeleckých obsahov (vývojové resp. obchodné strediská produktov a služieb kreatívneho priemyslu, virtuálna realita a elektronické multimediálne parky – *Future/Business Centres, Virtual Reality eMultimedia Parks*).

4.4.2 Tieto fyzické priestory, pre ktoré je príznačný „nápor na zmenu“, môžu pôsobiť aj ako stimul, ktorým sa zabráni odsúvaniu niektorých území do úzadia v porovnaní s veľkými mestskými strediskami kultúrneho priemyslu (vo všeobecnosti sa za hlavné zoskupenia európskej kreativity pokladajú najdôležitejšie mestské oblasti, ako napr. Île-de-France, Vnútrotný Londýn, provincia Miláno, Amsterdam, Madrid atď. (7)). (Pozri správu Európskeho strediska pre monitorovanie klastrov *Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries*, European Cluster Observatory, 2010.)

4.4.3 Existuje mnoho dôvodov, ktoré vedú k vytváraniu priemyselných zoskupení „kreatívneho“ charakteru, ako napr.: hospodársky rozvoj miest a regiónov, rozvoj znalostnej ekonomiky, kreatívny cestovný ruch, účinnosť výrobných reťazcov, imitačný vplyv z hľadiska inovácie atď. Na základe týchto poznatkov by sa mali spustiť špecifické projekty na rozšírenie týchto zoskupení, ich väčšie zastúpenie na celom území Únie a vytvorenie príslušnej siete na európskej úrovni.

4.4.4 To opätovne poukazuje na ústrednú úlohu kreatívneho priemyslu – jeho sietí a zoskupení – ako hnacej sily regionálneho rozvoja (pozri závery Rady EÚ z 29. apríla 2010). V správe Európskeho strediska pre monitorovanie klastrov *Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries* sa empiricky dokazuje priama spojitost medzi umiestnením kreatívneho priemyslu a územným rozvojom. Problém sa týka výberu najvhodnejších foriem spolupráce na podporu integrácie KKP do strategického regionálneho rozvoja.

4.4.5 Najvýraznejšou črtou zoskupení kultúrnej a kreatívnej činnosti je závislosť, najmä v počiatočných fázach podnikania,

od verejných príspevkov a potreba pozitívnych integračných opatrení schopných zapojiť všetkých aktérov príslušného územia: verejnú správu, podnikateľskú sféru, systém vzdelávania a univerzity, kultúrnych pracovníkov, duševne pracujúce osoby a občiansku spoločnosť. Nesmie sa podceňovať väzba medzi zoskupeniami a pôvodným spoločenstvom na príslušnom území. Tieto zoskupenia vychádzajú z miestnych „spoločných znalostí“ a prelínajú sa s priaznivým neopakovateľným prostredím, čím sa podporuje inovácia a zmena (pozri skúmané prípady ako Bilbao, Valencia, Amsterdam, Porúrie atď.).

4.4.6 Miestne orgány (obce, regióny atď.) v spolupráci s ďalšími územnými inštitúciami (univerzity, banky, združenia, poskytovatelia verejných resp. súkromných obsahov atď.) preto zohrávajú zásadnú úlohu pri integrácii KKP do miestneho rozvoja, s cieľom realizovať strategické ciele sektora. V rámci politiky súdržnosti EÚ sa napríklad uznáva mnohoraký prínos KKP k jej strategickým cieľom (konvergencia; konkurencieschopnosť, zamestnanosť, územná spolupráca a začlenenie najzraniteľnejších vrstiev spoločnosti), i keď má špecifický vplyv, ktorý sa dá ťažko odhadnúť.

4.4.7 Medzi konkrétnymi príkladmi miest kultúrneho a tvorivého združovania a dialógu mimo veľkých mestských centier, často v znevýhodnených resp. cezhraničných oblastiach, by EHSV okrem osvedčenej reality Valencie rád poukázal na nedávne skúsenosti s „mestskými laboratóriami“ regiónu Puglia, kde sa vyradené nehnuteľnosti, nepoužívané školské budovy, opustené historické budovy, bývalé kláštory, bitúnky, trhoviská a kasárne v celom regióne reštaurujú a vybavujú zariadením a nástrojmi tak, aby sa s podporou regiónu stali ozajstnými zdrojom kultúry a kreativity pre mladých.

4.5 Európsky priestor tvorivosti: regulačný rámec

4.5.1 Ďalšou kľúčovou témou v boji proti zatlačaniu do úzadia je mobilita umelcov a pracovníkov kreatívneho priemyslu. Výmena osvedčených postupov je naďalej potrebná, aby sa otvorili nové horizonty a aby sa európski občania podnikteli vzájomne spoznávali svoje kultúry a lepšie im porozumeli.

4.5.2 Mobilita však naráža na mnohé prekážky, spojené zväčša s vízovými povinnosťami, daňovými systémami a inými administratívnymi prekážkami súvisiacimi s rozdielmi v predpisoch jednotlivých európskych krajín a často aj jednotlivých regionálnych orgánov v tomto sektore.

4.5.3 Konštruktívne návrhy na podporu mobility: podporovať európske koprodukcie a spoločné projekty a/alebo výmenu skúseností a zručností, tak vo fáze produkcie ako aj koncipovania, v rámci sektora i medzi rôznymi sektormi navzájom; zabezpečiť prostriedky na preklady do menej rozšírených a mimoeurópskych jazykov; podporovať špecifické opatrenia na vzájomné uznávanie činnosti, odbornosti a zručností, ktoré môžu byť osvedčené; podpísať dohody, ktorými by sa zabránilo dvojitému zdaneniu. Na kultúrnom a kreatívnom hospodárstve sa podieľajú duševne pracujúce osoby, ktoré môžu prispieť k pilotnému projektu v sieti, ktorý by dokázal prilákať kreatívne príspevky aj z krajín mimo Európskej únie.

(7) Takéto „územné koncentrácie“ sa týkajú najmä špecifických podsektorov, ako sú napr. počítačové médiá, zvukové a obrazové nahrávanie (*computer media, sound recording e video recording*).

4.5.4 V tejto oblasti ponúkajú IKT nové príležitosti, a to tak z hľadiska realizácie kreatívnych produktov, ako aj v oblasti ich šírenia a využívania zo strany konečných užívateľov. Európska komisia v máji 2010 predložila ambicióznou „Digitálnu agendu pre Európu“ (prvú zo siedmich hlavných iniciatív stratégie Európa 2020). Medzi siedmimi cieľmi, na ktoré sa člení, obsahuje plán vytvoriť nový jednotný trh na využitie príležitostí, ktoré ponúka digitálna éra, podstatne zvýšiť možnosti prístupu európskych občanov k rýchlemu a ultrarýchlemu internetu ako aj zámer zabezpečiť, aby všetci európski občania boli digitálne gramotní a mali prístup k on-line službám.

4.5.5 Hlavnou prekážkou rozvoja digitálneho potenciálu sektora je však chýbajúci regulačný rámec na ochranu duševného vlastníctva kultúrnych a kreatívnych obsahov v digitálnej podobe (súčasná pravidlá sú často zamerané na uspokojenie požiadaviek výlučne veľkých hospodárskych subjektov), ako aj právo na prístup k obsahom zo strany všetkých užívateľov/občanov a MSP, najmä so sídlom v znevýhodnených oblastiach (ktoré musia často akceptovať obmedzujúce a znevýhodňujúce prístupové podmienky).

4.5.6 Otázku práv duševného vlastníctva treba zaradiť do širšieho kontextu v súvislosti s problémom pirátstva a falšovania, ktorého vplyv na kreatívny priemysel (kino, televízne seriály, hudobná produkcia a softvér) sa len za rok 2008 odhaduje na 10 miliárd eur v podobe straty zisku a straty 185 000 pracovných miest (pozri štúdiu TERA *Building a Digital Economy: The Importance of Saving Jobs in the EU's Creative Industries*). Digitálne pirátstvo je trestný čin, ktorý ťažko dolieha na malé i veľké podniky a vyžaduje si prísnejšie a koordinovanejšie opatrenia na európskej úrovni, a to aj v záujme ochrany spotrebiteľov a na boj proti nelegálnym produkciám vo veľkom.

4.5.7 V tejto súvislosti treba posúdiť potenciál, ktorý ponúka filozofia *open source* a *wikinomics*, vzhľadom na ich špecifickú schopnosť efektívne využiť a zveľadiť prácu malých subjektov, pre ktoré je príznačná roztrieštenosť výrobných procesov, výrazný individuálny ráz kreatívnych príspevkov, premenlivé výrobné cykly a obmedzené ekonomické zdroje.

4.5.8 V správe *CREATE project* ⁽⁸⁾ *report on ICT and CI* sa poukazuje na štyri hlavné trendy, prostredníctvom ktorých sa IKT budú môcť stať hnacou silou hospodárskeho rozvoja KKP: digitálna distribúcia na uľahčenie spoločného využívania on-line obsahov, rozvoj vizuálnych zážitkov, zníženie vplyvu prekážok a trvalý rozvoj nových foriem podnikania najmä v znevýhodnených oblastiach EÚ, schopnosť prispôsobiť organizáciu práce zdrojom rozloženým na území a prepojeným jednoducho technológiou a poskytovateľmi obsahov v rámci PPP s účasťou občanov.

4.5.9 Ďalšia otázka, ktorú nastolila Komisia, sa týka podpory spolupráce medzi umeleckými a dizajnérskymi školami a podnikmi, najmä remeselnými, ako aj rozvoj elektronických zručností najmä tam, kde chýbajú, alebo sú chabé. Už v manifeste tvorivosti EÚ na rok 2009 sa zdôraznila potreba „vymyslieť novú podobu vyučovania“, ktoré by dokázalo pripraviť na nástup „spoločnosti založenej na poznatkoch“. Existuje však špecifický problém chýbajúcej integrácie medzi vzdelávaním a podnikateľskou sférou, s osobitným dôrazom na rozvoj tvorivosti, tzv. *e-skills* a všeobecnejšie, schopnosti prispôsobiť ľudské zdroje mimoriadnemu vývoju sektora.

4.5.10 Konštruktívne návrhy v tejto oblasti:

- a) presadzovať lepšie poznanie kreatívneho priemyslu v priebehu základného vzdelávania, presadzovať výraznejšie „kreatívne podnikanie“, aj vytváraním viacerých príležitostí na spoluprácu medzi základným vzdelaním a umeleckými a dizajnérskymi školami (napr. stáže a semináre);
- b) zaviesť súťaže a odmeny pre mladé talenty a tie inštitúty, ktoré pomáhajú rozvíjať ich zručnosti;
- c) propagovať umeleckú a kultúrnu výchovu a všeobecnejšie záujem o prácu a produkty kreatívneho priemyslu v cykloch základného a stredoškolského vzdelávania;
- d) zaviesť podporné opatrenia pre čerstvých absolventov vysokých škôl v sektore pomocou ekonomických zvýhodnení určených priamo im alebo podnikom, ktoré ich zamestnávajú;
- e) podporovať „zamestnateľnosť“ pomocou foriem celoživotného vzdelávania a celoeurópskeho uznávania získanej odbornosti;
- f) rozvíjať informačné a technologické znalosti študentov umeleckých a dizajnérskych škôl;
- g) nadviazať partnerstvá so združeniami MSP a remeselníkov v EÚ s cieľom účinne prispieť k procesu odovzdávania vedomostí, podnikateľského ducha a všetkých „nemateriálnych“ hodnôt, ktoré sú základom kreatívneho rozvoja.

4.6 Financovanie tvorivosti

4.6.1 Tretia otázka Komisie sa týka financovania tvorivosti, t. j. ako stimulovať súkromné investície a verejno-súkromné partnerstvá s účasťou občanov (PPPP) a zlepšiť prístup KKP k úverom. V tejto súvislosti treba na jednej strane zdôrazniť, že väčšia pozornosť venovaná aspektom hospodárskej a finančnej udržateľnosti projektov/diel zo strany podnikov by nepochybne zlepšila ich prístup k úverom, a na strane druhej, že úverové inštitúcie preukazujú slabé schopnosti posúdiť hospodársky a finančný dosah „nevídanych nápadov“.

⁽⁸⁾ Viac informácií o projekte *CreAte* je k dispozícii na <http://www.lets-create.eu/>.

4.6.2 Konkrétne návrhy v tejto oblasti:

- a) vypracovať „usmernenia“ podnikateľských plánov pre projekty/služby/diela v kultúrnom a kreatívnom sektore, ako aj špecifické ukazovatele kvality postupov a hospodársko-finančnej efektívnosti, ktoré by uľahčili hodnotenie investícií v sektore po technickej a ekonomickej stránke, čím by sa predišlo zbytočnému hospodárskemu a administratívne zaťaženiu MSP;
- b) zaviesť primeranú odbornú prípravu posudzovateľov, rozvinúť politické opatrenia a programy zamerané na podporu KKP a zvoliť pri tom holistický prístup;
- c) zaručiť využitím obmedzených zdrojov zvýhodnené financovanie koncipovania a počiatočnej fázy podnikania alebo predbežného hodnotenia uskutočniteľnosti a udržateľnosti projektov (napríklad osvedčenie uskutočniteľnosti), čo by umožnilo prilákať dodatočné investície pre výrobnú fázu a šírenie výsledkov rozsiahlejšej skupine zainteresovaných podnikov;
- d) zaviesť systémy zdaňovania, ktorý by nepoškodzoval KKP, najmä MSP v samostatnej alebo združenej forme, v podobe daňových úverov a/alebo daňových úľav (napr. znížená sadzba DPH pre produkty „off-line“ a „on-line“ sektora, podľa vzoru USA);
- e) rozvinúť formy zvýhodnených úverov prostredníctvom zmiešaných verejno-súkromných záručných (európska sieť záručných družstiev MSP) a rotačných fondov pre MSP;
- f) presadzovať nové formy združovania a partnerstva medzi rôznymi aktérmi v zainteresovaných sektoroch (napr. IKT, hudba, vydavateľstvá atď.).

4.6.3 Súvisiacou témou je otázka európskej podpory investícií v sektore. Európske politické opatrenia na usmerňovanie a podporu by mali prispieť k dosiahnutiu harmonizácie vnútroštátnych a regionálnych predpisov a sektorových podporných opatrení v oblasti verejnej pomoci a prístupu k súkromným a zvýhodneným úverom, s cieľom vytvárať partnerstvá a projekty medzi územiaми s rôznou úrovňou rozvoja (pozri správu KEA *Business Innovation Support Services for Creative Industries*)⁽⁹⁾.

4.7 Sociálny rozmer tvorivosti

4.7.1 Na záver treba zdôrazniť sociálny dosah rozvoja zoskupení v oblasti kreativity. Neoddeliteľnou súčasťou rozvoja KKP je aj úzke prepojenie medzi hospodárskym a sociálnym rastom príslušných spoločností. Sektor totiž ostáva neoddeliteľne spätý s príslušným prostredím: zoskupenia čerpajú z neopakovateľných miestnych sociálno-ekonomických vzťahov, pracovníci sektora sú zakorenení na danom území a medzi sektorom vzdelávania a odbornej prípravou existuje úzke prepojenie. To si vyžaduje zaviesť štruktúrovaný dialóg medzi KKP a miestnymi orgánmi verejnej správy, pričom treba prispôsobiť inštitucionálne/administratívne schopnosti cieľovým školením a aktívnym zapojením miestnych spoločností.

4.7.2 EHSV preto opakovane zdôrazňuje potrebu presadzovať v rámci inštitúcií EÚ štruktúrovaný dialóg o otázkach sociálneho dosahu rozvoja zoskupení v oblasti kreativity a otázke zlepšenia pracovných podmienok osôb pôsobiacich v tomto sektore. Tento sektor si vyžaduje cieľové opatrenia v oblasti sociálnej ochrany vzhľadom na skutočnosť, že sú preň charakteristické špecifické osobitosti, ako napríklad rozšírený výskyt nestálych pracovných miest, veľký počet pracovných zmlúv s krátkym a veľmi krátkym trvaním, chýbajúca primeraná ochrana práv duševného vlastníctva, chýbajúce predpisy na podporu mobility pracovníkov, príslušníkov slobodných povolání a umelcov.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 4.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o predchádzaní obchodovaniu s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2002/629/SVV“

[KOM(2010) 95 v konečnom znení – 2010/0065 (COD)]

(2011/C 51/10)

Spravodajca: **pán SIBIAN**

Rada sa 22. júla 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o predchádzaní obchodovaniu s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2002/629/SVV“

KOM(2010) 95 v konečnom znení – 2010/0065 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. septembra 2010.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na svojom plenárnom zasadnutí v októbri a v súlade s článkom 20 rokovacieho poriadku vymenovať pána SIBIANA za hlavného spravodajcu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje záväzok EÚ predchádzať obchodovaniu s ľuďmi, bojovať proti nemu a chrániť práva ľudí, ktorí sa stali obeťami takéhoto obchodovania a víta holistický, integrovaný prístup tejto smernice.

1.2 Obchodovanie s ľuďmi predstavuje závažné porušovanie ľudských práv, zločin s mnohorakými aspektmi, ktoré sa musia brať do úvahy. Definícia obchodovania s ľuďmi navrhovaná v smernici zahŕňa rôzne kategórie obetí a rôzne formy vykoisťovania vrátane žobrania a využívania na trestnú činnosť, čo sú dve nové oblasti zahrnuté do návrhu smernice. Táto definícia zahŕňa aj obchodovanie na účely odberu orgánov, ktoré predstavuje veľmi závažné porušenie fyzickej integrity a ľudských práv. EHSV dôrazne podporuje túto rozsiahlu definíciu trestných činov týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi.

1.3 EHSV súhlasí s názorom, že trestné sankcie za trestný čin obchodovania s ľuďmi musia byť primerané jeho mimoriadnej závažnosti. Odporúča preto prijať tvrdšie tresty a sankcie spolu so zabavením majetku získaného z nelegálnej činnosti. Súčasťou vyšetrovania obchodovania s ľuďmi musí byť finančné vyšetrovanie. Harmonizácia trestných sadzieb a sankcií medzi členskými štátmi je nevyhnutná.

1.4 Ďalším nadmieru dôležitým aspektom v boji proti tomuto závažnému porušeniu ľudských práv je okrem stano-

venia sankcií pre páchatelov zabezpečiť, aby sa výkon trestu po vynesení rozsudku aj uskutočnil. EHSV odporúča, aby v prípade obchodovania s ľuďmi neexistovala možnosť zmiernenia trestu alebo prepustenia z väzenia pred ukončením doby stanovenej v rozsudku.

1.5 EHSV zastáva názor, že obeť obchodovania s ľuďmi sa nachádzajú v zraniteľnej situácii a mali by byť chránené pred sekundárnou viktimizáciou a ďalšou traumou počas trestného konania. V tejto súvislosti EHSV odporúča, aby článok 7 smernice, v ktorom sa uvádza, že „členské štáty (...) ustanovia možnosť nestíhať alebo neukladať tresty v prípade obetí ...“, bol preformulovaný tak, že slovo „možnosť“ bude nahradené dôraznejším pojmom, aby sa nestíhanie a neukladanie trestov stalo skôr pravidlom než výnimkou.

1.6 Vzhľadom na osobitnú situáciu obetí obchodovania s ľuďmi EHSV navrhuje, aby im bola poskytovaná bezplatná a kvalitná právna pomoc, a to od chvíle, keď bola daná osoba identifikovaná ako obeť obchodovania s ľuďmi.

1.7 V prípade maloletých osôb by pomoc a podpora mohla v prvom rade pozostávať zo zlúčenia detí s ich rodinami, ak tieto neboli do obchodovania zapojené.

1.8 Na dosiahnutie celkového úspechu v oblasti začleňovania obetí obchodovania s ľuďmi a s cieľom zabrániť opätovnému obchodovaniu s nimi po návrate by sa obetiam obchodovania mala poskytnúť lehota na zváženie⁽¹⁾, počas ktorej by sa im okrem lekárskej pomoci malo poskytnúť aj vzdelávanie a/alebo odborná príprava.

1.9 EHSV považuje za nevyhnutné znovu poukázať na zásadu nenavracania, čím sa zabezpečí, že obeť nebudú poslané späť do krajiny pôvodu, ak by ich život alebo slobody mohli byť ohrozené.

1.10 EHSV súhlasí s názorom, že ďalšie opatrenia a rozhodnutia týkajúce sa obchodovania s ľuďmi by mali zahŕňať prevenciu. V tejto súvislosti je potrebná dôkladná znalosť a analýza prvotných príčin obchodovania s ľuďmi, aby sa proti týmto faktorom mohlo účinne bojovať, a tak znížiť početnosť trestného činu obchodovania s ľuďmi.

1.11 Obchodovanie s ľuďmi je celosvetová otázka a zároveň miestny problém. EHSV sa domnieva, že presadzovanie práva a politika trestného stíhania môžu byť účinné len vtedy, keď bude existovať rozsiahle partnerstvo zahŕňajúce mimovládne organizácie, združenia zamestnávateľov, súkromný sektor, odbory a všetky úrovne riadenia. Pre páchatelov trestného činu obchodovania s ľuďmi sa musí vytvoriť nepriaznivé prostredie.

1.12 V úsilí bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi hrá kľúčovú úlohu aj občianska spoločnosť. EHSV víta skutočnosť, že sa v smernici uvažuje o spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti. Je dôležité, aby boli tieto orgány zapojené do každej fázy tohto procesu, a to od identifikácie obetí až po poskytnutie pomoci. Organizácie občianskej spoločnosti by mohli zohrávať významnú úlohu pri opätovnom začleňovaní potenciálnych obetí do spoločnosti, a z tohto dôvodu by mohli mať nepriamy preventívny vplyv a prispievať k zabráneniu ďalšej viktimizácie a ďalšieho zapájania do obchodovania s ľuďmi.

1.13 EHSV podporuje myšlienku, že v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi neexistuje dostatok porovnateľných údajov. Z tohto dôvodu je potrebné v členských štátoch EÚ zhromažďovať kvalitné údaje o tomto jave harmonizovaným spôsobom, a to prostredníctvom ustanovenia národných spravodajcov.

1.14 Vymenovanie štátnych spravodajských orgánov v tejto veci by sa malo stať pravidlom, a mala by sa jasne špecifikovať ich zodpovednosť. V súlade so smernicou sú členské štáty oprávnené vymenovať štátne spravodajské orgány alebo zaviesť rovnocenné mechanizmy. EHSV sa nazdáva, že by mal byť uvedený iba jeden typ inštitúcie a tento štátny orgán v každom členskom štáte by mal koordinovať opatrenia a činnosť na regionálnej úrovni a v spolupráci s ostatnými členskými štátmi, aby sa zabránilo nezrovnalostiam medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ.

⁽¹⁾ Táto lehota na zváženie by mala byť minimálne šesť mesiacov, ako je to v Nórsku.

1.15 EHSV so záujmom očakáva dôsledné, uspokojivé a rozhodné kroky ako výsledok dohody medzi členskými štátmi týkajúcej sa vymenovania európskeho koordinátora pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi na úrovni EÚ.

2. Návrh Komisie

Návrh smernice sa opiera o dohovor Rady Európy a preberá rovnaký holistický prístup vrátane prevencie, trestného stíhania, ochrany obetí a monitorovania. Návrh okrem toho obsahuje tieto hlavné prvky predstavujúce pridanú hodnotu:

- opatrenia zamerané na to, aby tresty zodpovedali závažnosti trestných činov,
- širšie poňaté a záväznejšie pravidlo exteritoriálnej súdnej právomoci, ktorá zaväzuje členské štáty trestne stíhať vlastných štátnych príslušníkov a osoby s obvyklým pobytom v danom štáte, ktoré sa dopustili trestného činu obchodovania s ľuďmi mimo územia daného členského štátu,
- širší rozsah pôsobnosti ustanovenia o neuplatňovaní postihov voči obetiam za ich zapojenie do trestnej činnosti v prípade akýchkoľvek nezákonných prostriedkov použitých páchatelmi trestného činu obchodovania s ľuďmi podľa Palermského protokolu,
- lepšia pomoc obetiam, najmä v súvislosti s liečbou, a lepšie ochranné opatrenia,
- zabezpečenie ochrany obetiam v krajine pôvodu v prípade, že sa tam vrátia,
- osobitné ochranné opatrenia pre deti, ženy a iné zraniteľné skupiny osôb, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi,
- začlenenie ustanovení s podobným obsahom do súboru právnych predpisov EÚ ukazuje okrem toho aj výhody spojené so silnejšou väzbou vytváranou právnym poriadkom EÚ, konkrétne okamžité nadobudnutie účinnosti a monitorovanie uplatňovania.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 EHSV podporuje záväzok EÚ predchádzať obchodovaniu s ľuďmi, bojovať proti nemu a chrániť práva ľudí, ktorí sa stali obeťami takéhoto obchodovania. Cieľom návrhu smernice je stanoviť minimálne pravidlá pre sankcie uplatňované na trestné činy obchodovania s ľuďmi, zvýšiť úsilie zamerané na predchádzanie tomuto javu a chrániť jeho obeť.

3.2 EHSV víta holistický, integrovaný prístup tejto smernice. Keďže obchodovanie s ľuďmi predstavuje modernú formu otroctva a mimoriadne výnosné podnikanie pre organizovaný zločin, a v Európe je zároveň na vzostupe (podľa hodnotenia Europolu za rok 2009), je dôležité, aby bol prístup EÚ v tejto oblasti holistický a zameraný na ľudské práva a aby sa sústredil na vonkajšie vzťahy, politiku návratu a opätovného začlenenia, sociálne veci, sociálne začlenenie, migráciu a azyl.

3.3 EHSV poznamenáva, že táto smernica reaguje na najnovšie trendy vývoja v obchodovaní s ľuďmi, a preto je definícia obchodovania s ľuďmi v súlade s medzinárodne schválenými normami, ako sú normy uvedené v Protokole Organizácie Spojených národov o predchádzaní obchodovaniu s ľuďmi, najmä so ženami a deťmi, jeho potláčaní a trestaní, ktorým sa dopĺňa Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, a v Dohovore Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

3.4 Preambula smernice obsahuje jasné špecifikácie, ktoré sa týkajú toho, čo zahŕňa pojem obzvlášť zraniteľné osoby. Keďže deti sú zraniteľnejšie a vystavené väčšiemu riziku, že sa stanú obeťami obchodovania s ľuďmi, tejto kategórii obetí by sa mala venovať osobitná pozornosť. EHSV sa domnieva, že je potrebné osobitne zohľadniť najlepší záujem dieťaťa tak, ako to stanovuje Dohovor Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa a Charta základných práv Európskej únie.

3.5 Napriek tomu je dôležité, aby definícia obchodovania s ľuďmi zahŕňala všetky kategórie obetí, ženy aj mužov, a uznávala možnosť byť v stave zraniteľnosti.

3.6 Do úvahy sa berú všetky aspekty tohto trestného činu. Definícia obchodovania s ľuďmi zahŕňa rôzne kategórie obetí a rôzne formy vykorisťovania vrátane žobrania a využívania na trestnú činnosť, čo sú dve nové oblasti zahrnuté do návrhu smernice. Táto definícia zahŕňa aj obchodovanie na účely odberu orgánov, ktoré predstavuje veľmi závažné porušenie fyzickej integrity a ľudských práv. EHSV dôrazne podporuje túto rozsiahlu definíciu trestných činov týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi.

3.7 EHSV sa domnieva, že členské štáty by mali do svojich právnych prepisov začleniť širšiu definíciu obchodovania s ľuďmi (a tiež rozsiahlejšiu terminológiu týkajúcu sa boja proti obchodovaniu s ľuďmi) s cieľom poskytnúť rámec na riešenie tohto zložitého a stále sa vyvíjajúceho javu v jeho rôznych formách. Napríklad by sa mali brať do úvahy aj také možné formy tohto trestného činu, pri ktorých sa využíva internet a informačné technológie.

3.8 Smernica predstavuje stanovením jasnej výšky trestných sadzieb a sankcií veľký krok vpred. Cieľom tohto dokumentu je zabezpečiť harmonizáciu výšky trestných sadzieb medzi členskými štátmi.

3.9 EHSV si uvedomuje ťažkosti, ktoré vznikli počas prípravy návrhu tejto smernice pri stanovovaní jednotnej maximálnej výšky trestu. Je dôležité tieto trestné sadzby zharmonizovať, pretože v rôznych členských štátoch sa vyskytujú výrazné odchýlky: od troch do dvadsať rokov odňatia slobody za základnú skutkovú podstatu a od desať rokov po doživotie za pritažujúce okolnosti. Napriek rozdielom medzi rôznymi trestnoprávnymi systémami a politikami sa EHSV domnieva, že politika prísnych a nekompromisných trestných sadzieb s dôsledným obvinením je odpoveďou na stúpajúcu početnosť týchto trestných činov.

3.10 Na základe dostupných údajov možno predpokladať, že sa každoročne niekoľko stotisíc ľudí stáva predmetom obchodovania s ľuďmi smerom do EÚ alebo vnútri EÚ. Okrem toho, v roku 2008 sa množstvo prípadov obchodovania s ľuďmi, pri ktorých začal konať Eurojust, zvýšilo v porovnaní s rokom 2007 o viac ako 10 %. V súčasnosti takéto obchodovanie existuje v takej či onakej podobe vo všetkých 27 členských štátoch a početnosť tohto trestného činu narastá.

3.11 Výška trestov a sankcií pre osoby, ktoré majú z obchodovania s ľuďmi zisky, by mala odrážať závažnosť trestného činu a mala by mať účinný odradzujúci účinok. Navrhované tresty by sa preto mohli upraviť smerom nahor, keďže EHSV sa domnieva, že trest odňatia slobody na päť rokov skutočne neodráža závažnosť tohto trestného činu. Vyššie sankcie by lepšie zodpovedali záujmom tejto smernice. Zodpovedajúco by sa mali upraviť tresty súvisiace s pritažujúcimi okolnosťami. Praktiky zmiernovania trestov odňatia slobody za dobré správanie alebo pri príležitosti národných sviatkov atď. by sa pri trestných činoch tejto kategórie nemali uplatňovať.

3.12 Zabezpečenie výkonu trestov je ďalší aspekt, ktorý musia členské štáty prednostne zvážiť. Vzhľadom na závažnosť tohto trestného činu by sa praktiky zmiernovania trestov odňatia slobody a prepúšťania z väzenia pred ukončením doby stanovenej v rozsudku nemali akceptovať.

3.13 Okrem trestných sadzieb stanovených v tejto smernici by členské štáty mali zahrnúť sankcie vo forme zhabania majetku, čo by malo vplyv na podstatu hospodárskych dôvodov tejto trestnej činnosti⁽²⁾, zákazu opustenia krajiny a obmedzenia niektorých občianskych a politických práv. Vyšetrenie obchodovania s ľuďmi by malo zahŕňať aj finančné vyšetrovanie.

3.14 EHSV zastáva názor, že obeť obchodovania s ľuďmi sa nachádzajú v zraniteľnej situácii a mali by byť chránené pred sekundárnou viktimizáciou a ďalšou traumou počas trestného konania. Mali by byť v takej pozícii, aby mohli účinne uplatňovať svoje práva a získať potrebnú pomoc a podporu.

3.15 EHSV plne súhlasí s tým, že obeť obchodovania s ľuďmi by mali byť chránené pred trestným stíhaním a trestom za trestnú činnosť za predpokladu, že boli predmetom obchodovania (napr. používanie falošných dokumentov, prostitúcia, nelegálne prisťahovalectvo atď.). Táto ochrana je potrebná s cieľom zabrániť ďalšej viktimizácii a motivovať ich, aby vystupovali ako svedkovia v trestnom konaní. V článku 7 sa uvádza: „Členské štáty (...) ustanovia možnosť nestíhať alebo neukladať tresty v prípade obetí ...“. EHSV odporúča nahradiť slovo „možnosť“ nahradené dôraznejším pojmom tak, aby sa nestíhanie a neukladanie trestov stalo skôr pravidlom než výnimkou.

⁽²⁾ Zo správy Europolu za rok 2009 o obchodovaní s ľuďmi v Európskej únii vyplýva, že táto trestná činnosť prináša niekoľko miliónov eur ročne.

3.16 Obete obchodovania s ľuďmi by mali byť chránené pred sekundárnou viktimizáciou a ďalšou traumou počas trestného konania. Z tohto dôvodu by všetky obete obchodovania s ľuďmi mali mať možnosť svedčiť za stenou alebo v oddelenej miestnosti tak, aby nemuseli byť priamo konfrontované s páchateľmi, čo u nich môže vyvolať stres alebo strach.

3.17 EHSV sa domnieva, že obete obchodovania s ľuďmi by mali dostať bezplatnú a kvalitnú právnu pomoc, a to od chvíle, keď bola daná osoba identifikovaná ako obeť obchodovania s ľuďmi. Táto pomoc je aj v záujme štátu, pretože tým obeť získa čo najskôr potrebnú ochranu a zabezpečí sa dobrovoľná účasť na trestnom vyšetrení a konaní.

3.18 EHSV považuje za nevyhnutné znovu poukázať na zásadu nenavracania, čím sa zabezpečí, že obeť nebudú poslané späť do krajiny pôvodu, ak by ich život alebo slobody mohli byť ohrozené.

3.19 EHSV sa domnieva, že pravidlo exteritoriálnej súdnej právomoci, ktoré navrhuje smernica, by mohlo vytvárať konflikty pri výkone právomoci v trestných veciach.

3.20 Pomoc a podpora pre obeť obchodovania s ľuďmi v detskom veku by mohla v prvom rade pozostávať zo zlúčenia detí s ich rodinami, ak tieto neboli do obchodovania zapojené.

3.21 Na dosiahnutie celkového úspechu v oblasti začleňovania obetí obchodovania s ľuďmi a s cieľom zabrániť opätovnému obchodovaniu s nimi po návrate by sa obetiam obchodovania mala poskytnúť lehota na zváženie⁽³⁾, počas ktorej by sa im okrem lekárskej pomoci malo poskytnúť aj vzdelávanie a/alebo odborná príprava. Lehota na zváženie by sa mala poskytovať bez ohľadu na to, či obeť svedčila proti páchateľom a bez ohľadu na jej dobrovoľný návrat do krajiny pôvodu.

3.22 EHSV súhlasí s názorom, že ďalšie opatrenia a rozhodnutia týkajúce sa obchodovania s ľuďmi by mali zahŕňať prevenciu, ako aj ochranu a pomoc pre obeť a užšiu spoluprácu všetkých zúčastnených strán.

3.23 Členské štáty by mali zohľadniť hlavné príčiny obchodovania s ľuďmi, ako sú chudoba a rozdiely v otázke právneho štátu vo svete. Nevyvážené rozdelenie bohatstva, nedostatok vzdelania, diskriminácia, zlá správa vecí verejných, vysoká miera nezamestnanosti, slabé presadzovanie práva, ozbrojené konflikty a korupcia vytvárajú priaznivé prostredie na obchodovanie s ľuďmi. Boj proti týmto faktorom by mal viesť aj k zníženiu početnosti trestného činu obchodovania s ľuďmi.

⁽³⁾ Táto lehota na zváženie by mala byť v trvaní minimálne šesť mesiacov, ako je to v Nórsku.

3.24 Aj keď definícia smernice týkajúca sa právnickej osoby, ktorá môže byť súdne stíhaná za trestné činy v oblasti obchodovania s ľuďmi, vylučuje štáty alebo verejné subjekty vykonávajúce štátnu moc, je dôležité, aby štáty vynaložili všetko úsilie potrebné na vyšetrenie a odstránenie zapojenia alebo spoluúčasti verejného sektora do obchodovania s ľuďmi. Verejní činitelia zapojení do takýchto nezákonných alebo trestných činností by mali byť trestne stíhaní a bez výnimky odsúdení.

3.25 Členské štáty musia zohľadniť skutočnosť, že obchodovanie s ľuďmi sa riadi aj ponukou a dopytom. V tejto súvislosti by sa mali prijať opatrenia zamerané na zníženie dopytu, čo by pomohlo zredukovať súčasnú mieru obchodovania s ľuďmi. Ak členské štáty prijímajú riadne opatrenia odradzujúce od dopytu, ktorý stimuluje všetky formy vykorisťovania, a prijímajú opatrenia na minimalizáciu rizika, že sa ľudia stanú obeťami takéhoto obchodovania, bude to veľký krok smerom k zníženiu početnosti tohto trestného činu.

3.26 Obchodovanie s ľuďmi je celosvetová otázka a zároveň miestny problém. EHSV sa domnieva, že presadzovanie práva a politika trestného stíhania môžu byť účinné len vtedy, keď bude existovať rozsiahle partnerstvo zahŕňajúce mimovládne organizácie, združenia zamestnávateľov, súkromný sektor, odbory a všetky úrovne riadenia. Pre páchateľov trestného činu obchodovania s ľuďmi sa musí vytvoriť nepriaznivé prostredie.

3.27 Podľa smernice musí opatrenie, ktoré by mali členské štáty prijať, pozostávať z informačných kampaní zameraných na zvýšenie povedomia, programov pre výskum a vzdelávanie, v prípade potreby v spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré budú zamerané na zníženie rizika, že sa ľudia, a najmä deti, stanú obeťami obchodovania. EHSV sa domnieva, že jednorazové kampane nepostačujú a navrhuje priebežné osvetové kampane na európskej úrovni.

3.28 EHSV víta skutočnosť, že sa v smernici uvažuje o spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti. Je dôležité, aby boli tieto orgány zapojené do každej fázy tohto procesu, a to od identifikácie obetí až po poskytnutie pomoci.

3.29 Organizácie občianskej spoločnosti by mohli zohrávať významnú úlohu pri opätovnom začleňovaní potenciálnych obetí do spoločnosti, a z tohto dôvodu by mohli mať nepriamy preventívny vplyv a prispievať k zabráneniu ďalšej viktimizácii a zapojeniu do obchodovania s ľuďmi. Členské štáty by mali pri poskytovaní pomoci úzko spolupracovať s mimovládnymi organizáciami. V spolupráci s mimovládnymi organizáciami by mohli podporiť vytvorenie informačných liniek a iných zdrojov informácií pre ohrozené skupiny, osoby, ktoré sú obeťami obchodovania s ľuďmi a ich rodiny.

3.30 EHSV zdôrazňuje, že Európska komisia⁽⁴⁾ uverejnila cieľnú výzvu na predkladanie návrhov v rámci špecifického programu s názvom „Prevenencia a boj proti trestnej činnosti“ ako súčasť všeobecného programu na tému „Bezpečnosť a ochrana slobôd“. Cieľom je urýchliť politiku EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, čo by malo viesť k zlepšeniu nelegislatívnych opatrení zameraných na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. V tejto súvislosti medzi priority stanovené na rok 2010 patria: prevencia, ochrana obetí, trestné stíhanie a vyšetrovanie páchatel'ov, mechanizmy koordinácie a spolupráce, ako aj zhromažďovanie spoľahlivých údajov. Na tento program boli vyčlenené 4 milióny EUR na predpokladané financovanie 12 projektov. To je dobrý začiatok, avšak mimovládny organizáciám, ktoré bojujú proti obchodovaniu s ľuďmi, je potrebné poskytnúť väčšiu podporu a členské štáty by sa mali zaviazat podporovat v tejto súvislosti organizácie občianskej spoločnosti.

3.31 EHSV sa domnieva, že samoregulácia (napr. kódexy správania), korektné obchodné praktiky a riadenie dodávateľského reťazca, ktoré by sa zaviedli v priemysle, by mohli zabezpečiť, aby osoby, ktoré sú obeťami obchodovania s ľuďmi, neboli nútené pracovať a tým by sa nezapájali do výroby produktov a služieb danej spoločnosti. Usmernenia o osvedčených postupoch v oblasti nábora zamestnancov z radov prisťahovalcov a bilaterálna spolupráca vysielajúcich a prijímajúcich krajín pri monitorovaní nábora a pracovných podmienok zamestnancov z radov prisťahovalcov sú takisto vítané spôsoby, ako predchádzať tomuto javu.

3.32 Keďže opatrenia na boj proti obchodovaniu s ľuďmi nie je možné obmedziť na prijatie legislatívnych nástrojov, musia sa zaviesť ďalšie – nelegislatívne – opatrenia, ako je zhromažďovanie a prenos údajov, spolupráca, rozvoj partnerstva a výmena osvedčených postupov, a EHSV zdôrazňuje, že na európskej úrovni je potrebné zaviesť jednotný, konzistentný prístup.

3.33 EHSV podporuje myšlienku, že v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi neexistuje dostatok porovnateľných údajov. Z tohto dôvodu je potrebné v členských štátoch EÚ zhromažďovať kvalitné údaje o tomto jave harmonizovaným spôsobom, a to prostredníctvom ustanovenia národných spravodajcov.

3.34 Vymenovanie štátnych spravodajských orgánov v tejto veci by sa malo stať pravidlom, a mala by sa jasne špecifikovať ich zodpovednosť. V súlade so smernicou sú členské štáty oprávnené vymenovať štátne spravodajské orgány alebo zaviesť rovnocenné mechanizmy. EHSV sa nazdáva, že by mal byť uvedený iba jeden typ inštitúcie a tento štátny orgán v každom členskom štáte by mal koordinovať opatrenia a činnosť na regionálnej úrovni a v spolupráci s ostatnými členskými štátmi, aby sa zabránilo nezrovnalostiam medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ.

3.35 Hoci je problematika obchodovania s ľuďmi zahrnutá do mnohých dohôd medzi Európskou úniou a tretími krajinami (napríklad do strategického partnerstva medzi Afrikou a Európskou úniou a do Východného partnerstva, a je aj jednou z priorit dohôd o stabilizácii a pridružení, ktoré boli uzavreté medzi Európskou úniou a krajinami západného Balkánu), EHSV sa domnieva, že boj proti obchodovaniu s ľuďmi by mal byť jednou z prioritných úloh týchto dohôd. Malo by sa aktívne začať pracovať na uzatváraní podobných dohôd medzi EÚ a ostatnými krajinami.

3.36 EHSV so záujmom očakáva dôsledné, uspokojivé a rozhodné kroky ako výsledok dohody medzi členskými štátmi týkajúcej sa vymenovania európskeho koordinátora pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi na úrovni EÚ.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Generálne riaditeľstvo pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť, riaditeľstvo F: Bezpečnosť, oddelenie F4: Finančná podpora – bezpečnosť.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku aktívneho starnutia (2012)“

[KOM(2010) 462 v konečnom znení]

(2011/C 51/11)

Spravodajkyňa: **Renate HEINISCH**

Pomocný spravodajca: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Rada a Európsky parlament sa 7. septembra 2010 rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku aktívneho starnutia (2012)“

KOM(2010) 462 v konečnom znení.

Predsedníctvo výboru poverilo 14. septembra 2010 odbornú sekciu pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo vypracovaním tohto stanoviska.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bola pani Renate HEINISCH rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 vymenovaná za hlavnú spravodajkyňu a pán José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO za pomocného spravodajcu. Výbor prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 EHSV víta návrh vyhlásiť rok 2012 za „Európsky rok aktívneho starnutia“. Tento názov ani súvisiaca koncepcia neodzrkadľujú to, o čo by v tomto roku podľa názoru EHSV malo ísť: starnúť by sa malo dať aktívne, ale tiež **v zdraví, dôstojne a s radosťou zo života**. Preto by sa pod „aktívnym“ starnutím nemala rozumieť iba možnosť predĺžiť obdobie zárobkovej činnosti alebo účasti na spoločenskom živote. Vyzývame preto Komisiu, aby sformulovala názov, ktorý bude menej reštriktívny a zohľadní tieto ďalšie aspekty kvality života.

1.2 Priebeh a obsah doterajších európskych rokov nemôžu byť v ich doterajšej forme celkom uspokojivé. Uskutočňované činnosti je nutné ešte viac zviditeľniť a obsahovo zefektívniť.

1.3 V súčasnom návrhu Komisie nie je stanovená žiadna jasná koordinácia na úrovni EÚ. Koordinácia prostredníctvom centrálného a zodpovedného orgánu je však nevyhnutná, ak sa má tejto iniciatíve dodať väčšia váha a trvalá účinnosť.

1.4 Centralizovaná koordinácia je potrebná aj s ohľadom na tvorbu rozpočtu a rozdelenie finančných prostriedkov. Výboru tu chýba konkrétny rozpočtový rámec.

1.5 Aby mal Európsky rok aktívneho starnutia 2012 priaznivé účinky, je potrebná celoeurópska harmonizácia pojmov

„starnutie“, „aktívne“, „zdravo“ a „dôstojne“. Až zhodné chápanie týchto základných pojmov povedie k porovnateľným opatreniam.

1.6 EHSV víta zapojenie Európskeho parlamentu, členských štátov, Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Výboru regiónov, ktoré sa uvádza v článku 5. EHSV sa považuje za obzvlášť vhodného na to, aby prevzal úlohu priekopníka v súvislosti s informačnými aktivitami a vedením konštruktívnych diskusií medzi sociálnymi partnermi a organizovanou občianskou spoločnosťou a aby informoval o obsahu týchto diskusií. Myslí sa tu najmä na vytvorenie monitorovacieho strediska na hodnotenie diania na európskej a vnútroštátnej úrovni, a tým na podporu takisto navrhovanej „Európskej aliancie pre aktívne starnutie“, ktorá by bola poverená koordinovaním opatrení na úrovni EÚ. EHSV by ďalej mohol prevziať úlohu „veľvyslancu európskeho roka“. Okrem toho by bolo vhodné usporiadať konferenciu o najdôležitejších aspektoch roka a jej závery by sa mali zaradiť do stanoviska z vlastnej iniciatívy, ktoré by malo vypracovať monitorovacie stredisko.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Výzvy vyplývajúce z demografických zmien, ktorým členské štáty čelia, sú už niekoľko rokov predmetom diskusií tak v Európskej komisii, ako aj v EHSV. Témami boli okrem iného solidarita medzi generáciami, starší pracovníci, zdravotná starostlivosť, starostlivosť o starých ľudí a dlhodobá starostlivosť, násilie voči starším ľuďom, celoživotné vzdelávanie, potreby starších ľudí a dôsledky starnutia obyvateľstva na zdravotné a sociálne systémy⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Pozri zoznam stanovísk na stránke: http://www.eesc.europa.eu/sections/soc/index_en.asp

2.2 V nadväznosti na ciele posledných predsedníctiev Rady EÚ, stratégie Európa 2020 a na európske roky 2010 (boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu) a 2011 (podpora dobrovoľníckej práce) prišiel návrh na vyhlásenie roka 2012 za Európsky rok aktívneho starnutia. EHSV súhlasí s názorom, že názov roka „aktívne starnutie“ je ako skrátenejší názov výstižný a že zásadu „solidarity medzi generáciami“ v sebe zahŕňa aj bez uvedenia v názve. Napriek tomu tento skrátenejší názov nezodpovedá mnohostrannosti tém, ktoré je potrebné riešiť.

2.3 Svetová zdravotnícka organizácia definuje „aktívne starnutie“ ako proces, v ktorom sa optimalizujú možnosti zdravia, účasti a bezpečnosti s cieľom zvýšiť kvalitu života starnúcich ľudí⁽²⁾. Z tejto definície vyplýva, že aktívne starnutie musí byť v prvom rade podopreté dobrým zdravím a samostatnosťou. Možnosti účasti starších ľudí sa potom môžu zlepšiť jednak na trhu práce prostredníctvom lepších pracovných podmienok a jednak v spoločnosti odstránením sociálneho vylúčeného a dobrovoľníckou činnosťou. O aktívnom starnutí je možné hovoriť len vtedy, ak existuje minimálna miera istoty. EHSV je preto presvedčený, že názov „Európsky rok aktívneho, zdravého a dôstojného starnutia“ by bol oveľa výstižnejší.

2.4 Počas prípravy uvedených stanovísk⁽³⁾ EHSV neustále zapájal do svojich diskusií príslušné generálne riaditeľstvá. Výbor preto víta, že Komisia plánuje aj v roku 2012 zapojiť všetky príslušné generálne riaditeľstvá s ich zodpovedajúcimi štruktúrnymi a finančnými zdrojmi, pričom považuje za dôležité, aby sa tak udialo koordinovaným spôsobom.

2.5 V tejto súvislosti EHSV víta, že o téme Európskeho roka 2012 sa bude ďalej diskutovať tak v rámci seminára na tému „Zdravé starnutie: pripraviť spotrebiteľov na aktívne starnutie“⁽⁴⁾, ako aj počas „Tretieho demografického fóra“⁽⁵⁾.

2.6 EHSV takisto víta plánovaný časový rámec troch rokov (2011-začiatok roka 2014). Toto dlhšie obdobie prispeje k tomu, aby sa táto téma dostala do všetkých dôležitých oblastí politiky.

2.7 Ďalej víta tematické priority uvedené v návrhu. Nevyhnutné doplnenia obsahu sú uvedené v bode 3.3 „Obsah opatrení“.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Článok 1 „Predmet“

3.1.1 Vo verejnej diskusii o demografických zmenách sa na starnutie obyvateľstva nazeralo ako na záťaž všeobecne pre spoločnosť a osobitne pre systémy sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti. Tento negatívny postoj sa postupne

začína meniť. Čoraz viac sa do popredia dostáva potenciál starých ľudí a zdôrazňujú sa možnosti, ktoré starnúca spoločnosť ponúka.

3.1.2 Kľúčovým predpokladom uplatnenia pozitívnych aspektov, ktoré demografické zmeny so sebou prinášajú tak pre starnúcich ľudí, ako aj pre spoločnosť ako celok, je to, aby mali ľudia možnosť starnúť v zdraví a istote. Len tak môžu svoj potenciál aj aktívne využívať a uplatniť v zmysle solidarity medzi generáciami. Týmto nevyhnutným predpokladom by zodpovedal len taký názov, aký je navrhovaný v bode 2.3.

3.1.3 Aby mal Európsky rok aktívneho starnutia 2012 priaznivé účinky, je potrebná celoeurópska harmonizácia pojmov „starnutie“, „aktívne“, „zdravo“ a „dôstojne“. Až zhodné chápanie týchto základných pojmov povedie k porovnateľným opatreniam.

3.2 Článok 2 „Ciele“

3.2.1 Pod „aktívnym“ starnutím by sa nemala rozumieť iba možnosť predĺžiť obdobie zárobkovej činnosti alebo účasti na spoločenskom živote prostredníctvom dobrovoľnej činnosti. Skôr je potrebné uznať a oceniť, akým rôznorodým spôsobom starší ľudia prispievajú do spoločnosti ako celku a zabrániť sociálnemu vylúčeniu. Patrí sem okrem iného finančná a/alebo sociálna podpora mladších členov rodiny, opatrovanie partnera a priateľov, duševná a umelecká tvorivosť a schopnosť inovácie, odovzdávanie skúseností a hodnôt a mnohé iné. Všetky tieto činnosti je do určitej miery možné vykonávať aj pri zdravotnom a inom obmedzení. Keď sa vykonávajú za takýchto sťažených podmienok, musia sa o to viac ceniť.

3.2.2 V tomto zmysle výbor víta a podporuje ciele, ktoré uvádza Komisia, a to: i) vytvárať priaznivejšie pracovné podmienky pre starších pracovníkov, ii) podporovať aktívne zapojenie do spoločnosti a iii) podporovať zdravé starnutie. Zastáva však názor, že starnutie v istote a dôstojnosti by malo byť ďalším cieľom.

3.2.3 Plánované opatrenia na dosiahnutie uvedených cieľov považuje EHSV takisto za vhodné. Žiaduca je táto cieleňá časová postupnosť:

— „zvýšenie všeobecného povedomia“,

— „podporovanie spolupráce a súčinnosti medzi členskými štátmi“ a

— „ponúknutie rámca pre záväzky a konkrétne opatrenia“.

⁽²⁾ „(...) as the process of optimizing opportunities for health, participation and security in order to enhance quality of life as people age“, World Health Organisation (2002) *Active Ageing - A Policy Framework*, p. 12.

⁽³⁾ Pozri bod 2.1 a poznámku pod čiarou 1.

⁽⁴⁾ „Healthy Ageing: Consumer empowerment for active ageing“, 18. 10. 2010.

⁽⁵⁾ „Third Demography Forum“, 22. – 23. 11. 2010.

3.3 Článok 3 „Obsah opatrení“

3.3.1 Opatrenia uvedené v článku 3 návrhu sa považujú za zmysluplné. Sú však formulované príliš všeobecne, sú podobné ako formulácie z predchádzajúcich európskych rokov a hodia sa na všetky možné kampane. Mali by nadobudnúť občiansky rozmer a nezostať iba vecou odborníkov. Niektoré návrhy predložené počas predchádzajúcich konzultácií by mohli mať väčší dosah na verejnosť. Okrem toho EHSV navrhuje zahrnúť na základe skorších stanovísk do ďalšej diskusie tieto témy:

3.3.1.1 Na to, aby sa umožnilo starším ľuďom **dlhšie zostať v pracovnom procese**, sú potrebné ďalekosiahle opatrenia a zlepšenia ⁽⁶⁾.

3.3.1.2 Na uľahčenie a súčasne ocenenie rôznorodého prínosu starších ľudí pre celú spoločnosť a pre mladšie generácie v podobe dobrovoľnej činnosti a čestných funkcií: vytvorenie štatútu **dobrovoľnej činnosti** v rámci EÚ, harmonizácia tejto koncepcie, uznanie a kvalifikácia dobrovoľníkov ⁽⁷⁾, rámcové podmienky pre túto „prácu“, aby nemala negatívny vplyv na príležitosti na trhu práce pre mladších ľudí.

3.3.1.3 Na zachovanie potenciálu aktivity starších ľudí: posilnenie **prevencie, podpora zdravia a zdravotnej výchovy** vo všetkých vekových skupinách ⁽⁸⁾.

3.3.1.4 Treba sa snažiť o **otvorenie formálneho systému vzdelávania** pre starších ľudí s cieľom podporiť ich ďalšie vzdelávanie a sociálne začlenenie. To by malo zahŕňať aj prístup starších ľudí zo všetkých sociálnych skupín k **novým informačným a komunikačným technológiám** (napr. prostredníctvom programu EÚ „Dôstojné starnutie v informačnej spoločnosti“) ⁽⁹⁾.

3.3.1.5 Treba mať na zreteli, že demografické zmeny prinášajú tiež príležitosti. Týka sa to napr. nových **profesií a pracovných miest** v oblasti opatrovatelstva, koordinácie rôznych remesiel, politického poradenstva atď. Nová **spotrebiteľská skupina** starších ľudí vytvára pre hospodárstvo ďalšie

príležitosti, napr. v oblasti „dizajnu pre všetkých“, bývania s podporou okolia (Ambient Assisted Living – AAL), ako aj pri poradenstve v spotrebiteľských otázkach. Okrem toho je potrebné posilniť postavenie spotrebiteľov a ich práva ⁽¹⁰⁾.

3.3.1.6 Pri opatreniach vo všetkých uvedených tematických oblastiach je potrebné uplatňovať **prístup podľa zásady rovnosti**, ktorý rovnakou mierou osloví všetky časti obyvateľstva: ženy aj muži, zdravých aj zdravotne postihnutých, prisťahovalcov aj domáce obyvateľstvo. Zvláštna pozornosť sa musí venovať ľuďom, ktorí žijú v chudobe ⁽¹¹⁾.

3.3.2 Na uskutočnenie cieľov v navrhovaných oblastiach sú potrebné rôzne stratégie a činnosti:

3.3.2.1 Prieběžné **kampane na zvýšenie povedomia** o potenciáli starších ľudí, na ich lepšie ocenenie a motiváciu k aktívnej občianskej účasti na miestnej, regionálnej a národnej úrovni. Sem patria aj mediálne kampane na vytvorenie širšieho náhľadu na nový spôsob starnutia.

3.3.2.2 Podpora **európskych projektov**, ako napr. „Transage“, európska sieť „LILL“ („Learning in Later Life“) s cieľom umožniť stretnutia a výmenu skúseností medzi staršími ľuďmi z rôznych európskych krajín a zvýšiť informovanosť o celoživotnom vzdelávaní (vrátane „Learning for a long life“).

3.3.2.3 Podpora projektov zameraných na **spolunažívanie generácií**, napr. budovanie viacgeneračných sietí a stredísk, „diskusné kaviarne“, európsky filmový festival generácií atď., s cieľom rozšíriť možnosti učiť sa jeden od druhého a bojovať proti izolácii starších ľudí.

3.3.2.4 Osobitný význam má v tejto súvislosti rešpektovanie regionálnych a miestnych rozdielov. Ako obzvlášť účinné sa ukázali byť aktivity na miestnej úrovni.

3.4 Článok 4 „Koordinácia s členskými štátmi“

3.4.1 Na zabezpečenie primeranej koordinácie vnútroštátnych aktivít je bezpodmienečne nutné, aby boli včas vymenovaní vnútroštátni koordinátori. Každý členský štát musí zabezpečiť, aby vnútroštátny koordináčny orgán zapojil široké spektrum zainteresovaných strán na národnej, regionálnej a miestnej úrovni a tiež menšie organizácie a aktérov a informoval ich o spôsobe podania žiadostí a postupoch, ako aj o existujúcich možnostiach podpory.

⁽⁶⁾ Pozri napr. stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy z 25.3.2009 na tému „Situácia starších pracovníkov v kontexte priemyselných zmien – zabezpečenie podpory a systematická diverzifikácia vekovej štruktúry v odvetviach a podnikoch“. Spravodajca: pán KRZAKLEWSKI (Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009).

⁽⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV z 13.12.2006 na tému „Dobrovoľná činnosť, jej úloha v európskej spoločnosti a jej vplyv“, spravodajkyňa: pani KOLLER, pomocná spravodajkyňa: Gräfin zu EULENBURG (Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006).

⁽⁸⁾ Pozri napr. prieskumné stanovisko EHSV z 15.7.2010 na tému „Dôsledky starnutia obyvateľstva na zdravotné a sociálne systémy“, spravodajkyňa: pani HEINISCH (Ú. v. EÚ...).

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV z 13.3.2006 na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Akčný plán pre vzdelávanie dospelých – Vždy je čas začať sa učiť“, spravodajkyňa: pani HEINISCH, pomocná spravodajkyňa: pani LE NOUAIL MARLIÈRE, pomocný spravodajca: pán RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO (Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008).

⁽¹⁰⁾ Pozri stanovisko uvedené v poznámke pod čiarou 8.

⁽¹¹⁾ V roku 2008 predstavoval podiel starších ľudí ohrozených chudobou (vo veku 65 a viac rokov) 19 % v EÚ27. Pozri: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/database

3.5 Článok 5 „Kordinácia na úrovni EÚ“

3.5.1 EHSV uznáva aktivity Komisie uvedené v tomto článku týkajúce sa kordinácie na úrovni EÚ. Je však znepokojený skutočnosťou, že v súčasnom návrhu Komisie chýba jasná kordinácia rôznych generálnych riaditeľstiev na úrovni EÚ. Kordinácia prostredníctvom centrálného a zodpovedného orgánu je však nevyhnutná, ak sa má celej iniciatíve dodať väčšia váha a trvalá účinnosť.

3.5.2 Okrem toho sa za nevyhnutné považujú tieto opatrenia:

3.5.2.1 Vytvorenie „**Európskej aliancie pre aktívne starnutie**“⁽¹²⁾, ktorú EHSV navrhlo podľa vzoru „Európskej aliancie pre rodiny“, s cieľom zabezpečiť zakotvenie tematiky „aktívneho, zdravého a dôstojného starnutia“ do všetkých oblastí politiky a tiež kordináciu opatrení po roku 2012.

3.5.2.2 Naplánovanie rozpočtových prostriedkov na podporu uvedených opatrení, keďže EHSV považuje financovanie v rámci existujúcich fondov a programov za problematické a možno nepostačujúce. Na Európsky rok dobrovoľníckej práce (2011) bolo vyčlenených 6 miliónov EUR a na Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu (2010) 17 miliónov EUR. Na rok 2012 sa tiež požaduje dostatok rozpočtových prostriedkov. Vzhľadom na hospodársku krízu EHSV súhlasí s tým, že finančné prostriedky existujúcich programov by sa mali plne využiť. V takom prípade sa však musí jasne stanoviť, v akom objeme a na aké projekty sa z navrhovaných fondov

a programov vyčlenia finančné prostriedky a ako budú kordinované.

3.5.2.3 EHSV ako „most medzi európskymi inštitúciami a organizovanou občianskou spoločnosťou“ je pripravený zohrať v roku 2012 dôležitú úlohu. Myslí sa tu najmä na vytvorenie monitorovacieho strediska na hodnotenie diania na európskej a vnútroštátnej úrovni, a tým na podporu navrhovanej „Európskej aliancie pre aktívne starnutie“. EHV by ďalej mohol prevziať úlohu „veľvyslanca európskeho roka“. Okrem toho by bolo vhodné usporiadať konferenciu o najdôležitejších aspektoch roka, ktorej závery by sa mali zaradiť do stanoviska z vlastnej iniciatívy.

3.6 Článok 6 „Súlud a komplementárnosť“

3.6.1 Tematika „aktívneho, zdravého a dôstojného starnutia“ musí nadväzovať na predchádzajúce roky 2010 a 2011 a musí sa na ňu nazerať v tejto väčšej súvislosti, pretože boj proti chudobe, ako aj podpora dobrovoľníckej práce je priamo spojená s aktívnym, zdravým a dôstojným starnutím.

3.7 Článok 7 „Hodnotenie“

3.7.1 Vypracovanie hodnotiacej správy o Európskom roku plánovanej najneskôr na začiatok roka 2014 je výslovné vítané. Na to je potrebné – tak ako aj pre ostatné programy – vypracovať postupy ukončenia opatrení, ktoré sa ukázali byť neúčinnými.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Pozri stanovisko uvedené v poznámke pod čiarou 8.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Mobilizovanie súkromných a verejných investícií na zotavenie a dlhodobú štrukturálnu zmenu: rozvíjanie verejno-súkromných partnerstiev“

[KOM(2009) 615 v konečnom znení]

(2011/C 51/12)

Spravodajca: **pán Bernard HUVELIN**

Európska komisia sa 19. novembra 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov - Mobilizovanie súkromných a verejných investícií na zotavenie a dlhodobú štrukturálnu zmenu: rozvíjanie verejno-súkromných partnerstiev“

KOM(2009) 615 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 7. septembra 2010.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na svojom októbrovom plenárnom zasadnutí a v súlade s článkom 20 rokovacieho poriadku vymenovalo pána HUVELINA za hlavného spravodajcu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal 151 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Komisia vydala 19. novembra 2009 oznámenie s názvom „Mobilizovanie súkromných a verejných investícií na zotavenie a dlhodobú štrukturálnu zmenu: rozvíjanie verejno-súkromných partnerstiev“, v ktorom načrtáva, ako plánuje postupovať v budúcnosti.

Tento dokument je chvályhodnou iniciatívou a možno ho vnímať ako zaujímavý základ pre úvahy o verejno-súkromných partnerstvách (PPP – *Public Private Partnerships*). Ide o aktuálnu tému, ktorá sa rieši v situácii, keď je potrebné získať verejných aj súkromných investorov, predovšetkým v čase finančnej krízy a navyše po tom, ako sme v roku 2009 zaznamenali veľký pokles počtu a objemu týchto partnerstiev. Na jednej strane tento dokument poskytuje prehľad ich výhod a osobitostí a na druhej strane analyzuje možné dôvody, prečo sa tieto partnerstvá v poslednom čase využívajú menej často. Zároveň treba však prihliadať aj na niektoré možné nevýhody vyplývajúce z PPP a na skúsenosti z niektorých predchádzajúcich operácií (náklady na transakcie, nebezpečenstvo ďalších vyjednávaní, krátko-/dlhodobé zníženie intenzity hospodárskej súťaže, možno očakávať zvyšovanie nákladov často z dlhodobého hľadiska, dlhodobé nevýhody pre verejný sektor vyplývajúce z klauzúl (skrytých) v zložitých súboroch zmlúv, strata demokratickej kontroly), ako aj na problémy vyplývajúce z metodiky EUROSTAT-u, ktorá umožňuje povinnosť ohlasovať rozpočtový deficit, čo má za následok nesprávne stimuly (a s tým spojené zvyšovanie nákladov).

Komisia vo svojom dokumente napríklad uvádza, že má v úmysle „hľadať nové cesty, ako podporiť rozvoj PPP“. Do

svojho oznámenia by mala doplniť návrhy na ďalšie rozvíjanie inštitucionálneho rámca, ktorým by sa obmedzili problémy a nevýhody súvisiace s PPP.

V oznámení sa uvádzajú tieto argumenty v prospech PPP:

- znížiť náklady na infraštruktúru využívaním efektívnosti a inovačného potenciálu konkurencieschopného súkromného sektora,
- rozložiť náklady na financovanie infraštruktúry na celú dobu jej životnosti,
- zlepšiť rozdelenie rizika medzi verejnými a súkromnými stranami,
- podporovať snahy o trvalú udržateľnosť, inovácie a výskum a rozvoj,
- prisúdiť súkromnému sektoru centrálnu úlohu v rozvoji a realizácii dlhodobých stratégií pre veľké priemyselné, komerčné a infraštruktúrne programy,

— rozšíriť trhové podiely spoločností Európskej únie v oblasti verejného obstarávania na trhoch tretích krajín.

Pripomeňme napokon, že pojem verejno-súkromného partnerstva zahŕňa podľa Komisie nielen prvky súvisiace s koncesnými zmluvami (platí užívateľ diela), ale aj všetko, čo sa týka zmlúv o verejno-súkromných partnerstvách, pri ktorých náklady hradí plne alebo čiastočne verejný orgán.

1.2 Päť cieľov Komisie do roku 2010

Komisia vo svojom oznámení navrhuje:

- zriadiť skupinu PPP, v ktorej budú môcť zainteresované strany diskutovať o svojich obavách, stanoviť usmernenia, ktoré pomôžu členským štátom znížiť administratívne zaťaženia a meškania pri implementácii PPP,
- v spolupráci s EIB zvýšiť finančné prostriedky dostupné pre PPP a vytvoriť alebo zlepšiť finančné nástroje pre PPP v kľúčových oblastiach politiky,
- zabezpečiť, aby pri pridelovaní verejných finančných prostriedkov, ktoré zahŕňajú prostriedky Spoločenstva, neexistovala diskriminácia medzi verejnou alebo súkromnou správou projektu,
- navrhnuť účinnejší rámec pre inovácie, ktorý bude zahŕňať možnosť, aby Európska únia mohla participovať v súkromnoprávných subjektoch a priamo investovať do špecifických projektov,
- uvažovať o navrhnutí osobitných legislatívnych nástrojov pre koncesie na základe prebiehajúceho posúdenia vplyvu.

1.3 Po preskúmaní textu Komisie však musíme skonštatovať, že o niektorých menej pozitívnych aspektoch zistených v prípade niektorých krajín alebo niektorých zmlúv sa v ňom mlčí. Ide napríklad o niektoré operácie, ktoré neprebehli úspešne. Tieto neúspechy by sa mali uviesť, najmä preto, aby z nich mohol EHSV vyvodiť vo svojich návrhoch dôsledky. Hlavné príčiny zaznamenaných neúspechov spočívajú najmä v tom:

- že v niektorých krajinách alebo v prípade niektorých zmlúv, analýz hospodárnosti či správ o účinnosti atď. medzi verejnými a súkromnými partnermi, vrátane subdodávateľských zmlúv s ďalšími podnikmi, nie je dostatočná transparentnosť, čo obmedzuje demokratickú kontrolu,
- že sa na politikov môže vyvíjať tlak, aby realizovali určité PPP spojené so zvyšovaním nákladov, pretože pri PPP, v ktorých sa stavebné investície financujú na začiatku

plnenia zmluvy predovšetkým prostredníctvom súkromného kapitálu, možno na základe platných rozpočtových predpisov EUROSTAT-u projekty (v oblasti infraštruktúry) realizovať s predstihom – v porovnaní s tradičnou realizáciou financovanou z verejného rozpočtu. Avšak pri PPP, v ktorých je poskytovateľ vyplácaný z rozpočtu, súkromné financovanie nepriamo zvyšuje zadlženosť štátu. Pri súkromnom financovaní totiž rovnako ako pri štátnych úveroch vznikajú do budúcnosti platobné záväzky, ktoré obmedzia flexibilitu zákonodarcov pri príprave nasledujúceho rozpočtu,

- že sa v niektorých situáciách na úvod nevykonáva skutočné hodnotenie, na základe ktorého by sa mohol objektívne zvoliť postup PPP a zmluvný partner,
- že za určitých okolností sa riziká nedelia medzi verejný a súkromný sektor na základe zásady skutočného partnerstva medzi aktérmi,
- že v niektorých prípadoch existujú rôzne nedostatky v oblasti kontroly zo strany príslušných verejných orgánov.

EHSV vo svojich návrhoch zohľadnil všetky uvedené body.

1.3.1 Návrh EHSV sa preto uberá tromi smermi:

1.3.2 Predovšetkým treba mať na zreteli, že ak bude EHSV k tejto problematike pristupovať zodpovedne, môže získať skutočný vplyv v oblasti, ktorá je dôležitá pre budúcnosť infraštruktúry vo všeobecnosti (t. j. v oblasti hospodárskeho rastu a verejnej správy), pričom netreba zabúdať, že hlavné je pomôcť vytvoriť nástroj pre zadávateľov verejných zákaziek, ktorí sa samozrejme vždy môžu slobodne rozhodnúť, či ho využijú alebo nie. V tejto súvislosti si však treba zachovať kritický pohľad.

EHSV by chcel viesť snahy v tejto oblasti, pričom by chcel prispieť k rozvoju a podpore existujúcich osvedčených postupov a dohliadať na to, aby sa obmedzili nesprávne stimuly, odhalili a vyriešili problémy týkajúce sa demokratickej a spoločenskej kontroly a primeraným spôsobom zohľadnili dlhodobé dôsledky PPP. Cesta k vytvoreniu čo najlepšieho nástroja je ešte veľmi dlhá.

1.3.3 Ďalej by sme mali vziať do úvahy existujúce osvedčené postupy aj neúspechy, ktoré sa v niektorých prípadoch vyskytli, a navrhnuť doplnenia do dokumentu Komisie, aby sa nástroj PPP stal prijateľným základom vo všetkých členských štátoch, ako aj preto, aby sa zohľadnili pozitívne výsledky a zároveň aj problémy zaznamenané pri jeho využívaní a navrhli spôsoby, ako im v budúcnosti predísť.

1.3.4 EHSV žiada, aby sa zmluvné ustanovenia PPP uplatňovali v súlade so všetkými zákonmi a sociálnymi predpismi platnými pre príslušné činnosti (plánovanie, výstavba, údržba). Zodpovedným orgánom musí byť umožnené, aby mohli trvať na prevzatí stálych zamestnancov za pôvodných podmienok. EHSV v tejto súvislosti odporúča, aby orgány, ktorých sa zmluvy PPP týkajú, zaradili tieto sociálne požiadavky do svojich zadávacích podmienok a zohľadnili aj reakcie, ktoré získali počas rokovaní s úspešnými účastníkmi. To isté platí pre všetky aspekty súvisiace s dostupnosťou objektov realizovaných v rámci PPP pre postihnuté osoby, v súlade so zákonmi a pravidlami platnými v celej Európskej únii.

1.3.5 Keďže sa pri projektoch PPP využívajú verejné finančné prostriedky a zadávateľom verejných zákaziek musí byť zaručená možnosť slobodného rozhodovania, EHSV požaduje:

- aby sa zmluvy týkajúce sa projektov PPP zverejňovali,
- aby sa uvažovalo o úprave pravidiel EUROSTAT-u, ktorá by prípadne zabezpečila, že sa pri kontrole dodržania rozpočtových pravidiel použitý cudzí kapitál bude zohľadňovať rovnakým spôsobom ako verejný kapitál v prípade tradične realizovaných projektov financovaných z rozpočtu.

2. Hospodárske miesto PPP a argumenty v prospech PPP v Európe

Podľa organizácie „Business Europe“ sa dnes menej než 4 % projektov v oblasti infraštruktúry realizuje prostredníctvom PPP. Najviac zmlúv o verejno-súkromnom partnerstve sa v súčasnosti podpisuje v Spojenom kráľovstve (58 % zmlúv v celej Európe); ďalšími krajinami, kde sa hojne využívajú PPP, sú Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko a Portugalsko.

Keďže OECD odhaduje, že v roku 2030 dosiahnu náklady na stavbu ciest, železníc a elektrickej a vodohospodárskej infraštruktúry 2,5 % svetového HDP ročne, verejné orgány budú musieť nutne využívať všetky dostupné formy zmlúv, na základe ktorých dokážu splniť očakávania a potreby v oblasti verejných služieb a infraštruktúry. Neodškriepiteľnou realitou v súvislosti s týmto problémom je historický vplyv koncesných zmlúv a zmlúv o PPP, keďže dokazuje, že ak sa zmobilizujú kompetencie, energia a kapitál, PPP môžu do veľkej miery prospieť hospodárskemu rastu. Najmä ak si uvedomíme, že v dôsledku obmedzovania verejných výdavkov v takmer všetkých európskych krajinách sa pravdepodobne znížia prostriedky na investície.

2.1 Argumentom v prospech PPP venuje Komisia v dokumente značný priestor. Nepoukazuje sa tu však na neúspechy projektov PPP. Príčinami týchto zlyhaní sú nasledujúce skutočnosti:

- Niektoré projekty sa realizujú v rámci PPP, hoci na to nie sú vhodné. V tejto súvislosti treba poukázať na to, že prenos

rôznych úrovní vytvárania hodnôt a tiež rizika (nákladov), ktoré sa s tým spája, na súkromné podniky sa nemusí vždy prejavíť vyššou účinnosťou. Zvyšiť účinnosť by bolo možné najmä za určitých predpokladov (nízke riziko pre životné prostredie, vysoký potenciál optimalizácie medzi stupňami vytvárania pridanej hodnoty, vysoká intenzita hospodárskej súťaže, know-how verejného sektora v oblasti prípravy zákaziek, ich udeľovania a kontroly atď.).

- Boli realizované niektoré PPP spojené so zvýšením nákladov, pretože pri PPP, v ktorých sa stavebné investície financujú na začiatku plnenia zmluvy predovšetkým prostredníctvom súkromného kapitálu, možno na základe platných rozpočtových predpisov EUROSTAT-u projekty (v oblasti infraštruktúry) realizovať s predstihom – v porovnaní s tradičnou realizáciou financovanou z verejného rozpočtu – na základe platných rozpočtových predpisov EUROSTAT-u s predstihom. Avšak pri PPP, v ktorých je poskytovateľ vyplácaný z rozpočtu, môže nepriamo dôjsť k zvýšeniu zadĺženosti štátu. Pri niektorých PPP totiž rovnako ako pri štátnych úveroch vznikajú do budúcnosti platobné záväzky, ktoré obmedzia flexibilitu zákonodarcu pri príprave nasledujúceho rozpočtu. Realizácia PPP, ktorá obchádza základnú myšlienku rozpočtového obmedzenia verejných úverov, by sa mala zamietnuť z hospodárskych dôvodov. Politici a ďalší aktéri navyše strácajú záujem o objektívnu kontrolu rentability týchto projektov.
- Niektoré zmluvy uzavreté medzi verejnými a súkromnými partnermi, vrátane subdodávateľských zmlúv s ďalšími podnikmi, nie sú dostatočne transparentné.
- Nedostatky týkajúce sa transparentnosti zmlúv, kontrol rentability, správ o výsledkoch atď. vedú k tomu, že rôzne problémy, ktoré vznikajú v súvislosti s oportunistickým správaním pri dlhodobých a zložitých zmluvách, ako aj pri zmluvách umožňujúcich predfinancovanie, nemožno dostatočne „ustrážiť“ a podrobiť demokratickej kontrole.
- V niektorých prípadoch chýbajú predbežné analýzy, ktoré by umožnili objektívny výber postupov PPP, ako aj výber zmluvných partnerov.
- V niektorých prípadoch rozdelenie rizík medzi verejný a súkromný sektor nefunguje na základe skutočného partnerstva medzi jednotlivými aktérmi.
- Napokon v niektorých prípadoch sú kontroly, ktoré vykonávajú príslušné orgány, nedostatočné, najmä pokiaľ ide o vplyv na verejný rozpočet a kvalitu služieb.

Keďže EHSV by chcel navrhované doplnenia vo svojom stanovisku predstaviť čo najjasnejšie, pristupuje k téme mierne odlišne a pridáva sa hierarchie, ktorá realistickejšie odráža výhody a nevýhody využívania PPP.

2.1.1 Príliš často máme tendenciu domnievať sa, že hlavným argumentom pre prípadnú voľbu zmluvy o PPP je rozpočet: hoci nechceme rozpočtové hľadisko úplne odsunúť (vrátime sa k nemu neskôr), na základe hlbšieho preskúmania a doterajších skúseností treba povedať, že vzhľadom na celkovú hospodársku bilanciu to nie je najdôležitejší prvok.

Prvým argumentom, ktorým je možné zdôvodniť použitie PPP, je optimalizácia časového faktora. Všetci nestranní a pozorní pozorovatelia projektov v rámci PPP konštatujú tieto skutočnosti:

- využitie PPP umožňuje vybudovať objekt verejnej infraštruktúry oveľa rýchlejšie než keď sa využijú klasické postupy. S touto časovou výhodou sa spája „spoločenský prospech“, ktorý zatiaľ nevieme presne odmerať, ale všetko nasvedčuje tomu, že je značný. Tento spoločenský prospech sa väčšinou prejavuje zvýšením hospodárskej aktivity, ktorá vytvára daňové príjmy, ktoré zasa znižujú finančné zaťaženie orgánov,
- príprava a štúdie trvajú v porovnaní s klasickým verejným obstarávaním často kratšie, pretože o všetkom v rámci svojich právomocí rozhoduje klient z verejnej sféry,
- termíny na realizáciu sa dodržiavajú dôslednejšie, keďže subjekty, ktoré práce realizujú, nesú väčšiu zodpovednosť.

Tieto možnosti skrátenia termínov by sa teda mali vnímať ako hlavná výhoda zmlúv o PPP, hoci niekedy sa môže zdať, že odporujú historickým zvyklostiam zadávateľov z verejného sektora a ich takmer rutinnému využívaniu klasických postupov.

PPP môžu, najmä v čase, keď vznikajú plány na oživenie hospodárstva a prekonanie krízy, byť vynikajúcim prostriedkom, ako rýchlejšie zrealizovať prijaté rozhodnutia, a zároveň dôležitým nástrojom, ktorý urýchli očakávaný efekt oživenia, a znásobí tak jeho účinky.

2.1.2 Druhým argumentom v prospech PPP je ich prirodzená schopnosť zvýšiť koherentnosť projektu, a tým aj maximálnu hospodársku efektívnosť pre verejný orgán.

Ako uvádza Komisia, je to preto, že všetky časti reťazca, od produkcie, cez plánovanie, údržbu a využívanie, ako aj samotná realizácia infraštruktúry sú plne integrované.

Zostavovateľ projektu si je v tejto situácii vedomý, že použité postupy a kvalita diela musia byť čo najlepšie, keďže ho bude musieť neskôr dlhodobo prevádzkovať, a že keď sa mu zmluva skončí, bude musieť spoločnosti zanechať dielo v dobrom

prevádzkovom stave, vybudované v súlade s normami a predpismi. Preto prirodzene prihliada na všetky aspekty, čo sa oveľa ťažšie dosahuje v prípade typických verejných zákaziek, kde sú jednotlivé úlohy a zodpovednosť, ktorá s nimi súvisí, oddelené.

2.1.3 Tretím hlavným argumentom v prospech využívania PPP je prirodzene finančné hľadisko.

Ľahko sa vžijeme do úlohy verejného činiteľa, ktorý má k dispozícii určitý – obmedzený – rozpočet a hľadá spôsob, ako vybudovať určité zariadenie, ktoré jeho obec potrebuje: zmluva PPP preň môže predstavovať finančné riešenie problému, ktorý, ako vie, nedokáže vyriešiť v rámci svojich rozpočtových postupov.

Skôr, než sa budeme obšírnejšie venovať návrhom na rozšírenie finančných riešení PPP vo všeobecnosti, môžeme si v tejto situácii položiť otázku o obmedzeniach (o ktorých už všetci dlho vedia, no nikto sa neodvažuje situáciu zmeniť) súvisiacich s pravidlami verejného účtovníctva, ktoré platia takmer vo všetkých európskych krajinách, najmä pokiaľ ide o skutočnosť, že z účtovného hľadiska je nemožné rozložiť zohľadnenie nákladov na verejnú investíciu na celé obdobie ich bežného využitia.

Na mieste je tu otázka, či financovanie prostredníctvom zmluvy o PPP, ktorá verejnému orgánu umožňuje rozložiť tieto náklady na bežnú dĺžku amortizácie, nie je prvým krokom k zmene (ktorú si mnohí želajú) pravidiel verejného účtovníctva, ktoré čoraz častejšia bránia prijať určité rozhodnutia a nikdy neodrážajú často očividnú majetkovú skutočnosť.

Ak by Európska únia prostredníctvom modelu PPP podporila politickú reflexiu na túto tému, preukázala by tým pragmatický prístup. Zavedenie PPP bolo okrem toho v niektorých krajinách prezentované aj ako prvý krok k potrebnej reforme verejného riadenia a jeho nástrojov.

2.2 EHSV žiada, aby sa skôr, než sa prijmú zásadné politické rozhodnutia, zrealizovala štúdia celkového vplyvu a uskutočnilo nezávislé hodnotenie výhod a nevýhod projektov PPP, a aby sa prekonzultovali a efektívne využili návrhy sociálnych partnerov, vrátane organizácií zastupujúcich MSP. V tejto súvislosti by sa mala preskúmať rýchlosť postupov, otázka nákladov, kvalita poskytovaných služieb a sociálne dôsledky pre zamestnancov a užívateľov. EHSV sa nazdáva, že je dôležité, aby sa pre malé i stredné podniky vytvorili lepšie možnosti podieľať sa na PPP.

3. Smery reflexie EHSV

Úvahy EHSV by mali zodpovedať trom uvedeným argumentom (termíny – koherentnosť projektu – finančné riešenia) ako aj návrhom Komisie a súčasnému legislatívnemu a regulačnému kontextu.

Tieto návrhy možno zhrnúť do dvoch kategórií:

- návrhy súvisiace s financovaním vo všeobecnosti,
- návrhy súvisiace s právnymi štruktúrami, pričom sa snažíme v rámci existujúcich štruktúr odlíšiť:
 - to, čo treba zachovať,
 - to, čo treba zmeniť,
 - to, čo treba rozvinúť.

Mali by takisto jasne prihliadať na tri základné požiadavky tohto osobitného postupu, ktoré platia pre všetky postupy verejného obstarávania:

- predbežné hodnotenie, na základe ktorého je možné zdôvodniť realizáciu zamýšľanej investície a výber postupu, ktorý si zadávateľ zvolil,
- transparentnosť pri konzultáciách a počiatočnom výbere, ako aj pri priebehu operácie,
- kontrola zo strany príslušných administratívnych orgánov a volených zhromaždení, ktoré nesú zodpovednosť za daný rozpočet.

3.1 Finančná oblasť

V tejto oblasti možno poukázať na štyri hlavné smerovania.

3.1.1 Definíciu PPP v postupoch EUROSTAT-u treba preformulovať tak, aby sa verejné výdavky súvisiace s projektmi PPP vykazovali podobne ako platobné záväzky v oblasti klasických verejných zákaziek v rámci verejného zadĺženia.

3.1.2 **Štrukturálne fondy** sa doteraz pri financovaní PPP využívali slabo, čo je určitý paradox, keďže PPP vo svojej podstate dokonale zodpovedajú ich cieľom a poslaniu.

Hoci v tejto rovine už existujú určité skúsenosti (v siedmich krajinách), je pravdepodobné, že je tu značný priestor na zlepšenie. To možno dosiahnuť, ak sa zintenzívni osveta v štátoch a verejných orgánoch, ktorých by sa táto otázka mohla týkať, aby nástroj PPP, ktorý je možné skombinovať s akýmkoľvek druhom verejného financovania, a prioritne samozrejme s prostriedkami z európskych orgánov, začali vnímať globálne.

3.1.3 Ako navrhuje Komisia, samozrejme by sa mala požiadať EIB, aby vďaka svojej kompetentnosti hrala hlavnú úlohu v politike financovania PPP v Európe, či už pri koordinácii a poradenstve pri aktivitách v tejto oblasti, ale aj ako poradca pri zložitých finančných štruktúrach, ktoré si v súčasnom krízovom období vyžadujú čoraz viac znalostí a skúseností.

EIB má v týchto oblastiach výhodu, pretože má odborné znalosti aj potrebnú politickú neutralitu. Mohla by vystupovať aj v úlohe stáleho sprostredkovateľa v dialógu s národnými alebo miestnymi kontrolnými orgánmi.

Preto by sme ju mali požiadať o osobitnú pomoc:

- pri rozšírení operačnej úlohy EPEC-u (orgán, ktorý bol vytvorený v rámci EIB na sledovanie operácií PPP v Európe), okolo ktorého by sa mala zriadiť európska verejná organizácia, ktorá je potrebná na sledovanie a riadenie spoločnej politiky v oblasti PPP a na poskytovanie praktickej pomoci členským štátom. Novými úlohami EPEC-u by mali byť aj organizácia a monitorovanie pomoci poskytovanej malým orgánom, ktoré nemajú primerané prostriedky,
- pri vytvorení a riadení skupiny expertov zo súkromného sektora (kde by boli spravodlivo zastúpení zástupcovia zamestnávateľov, odborov a občianskej spoločnosti, vrátane organizácií zastupujúcich MSP, finančníci, právnici atď.), ktorá by bola zaujímavým prostredníkom v kontaktoch s verejnými expertmi z EPEC-u v rámci konzultačného prístupu,
- pri systematickom sledovaní všetkých zmlúv o PPP na európskej úrovni,
- a napokon pri zriaďovaní mechanizmov na refinancovanie PPP po fáze výstavby, najmä prostredníctvom trhu s dlhopismi, ako sa navrhuje v bode 3.1.4 nižšie.

3.1.4 Z preskúmania PPP vyplýva, že vďaka svojim základným charakteristikám (dlhodobá povaha – spoľahliví verejní financovatelia) sú skvelým nástrojom, pomocou ktorého je možné získať na trhu úspory, vrátane úspor, ktoré sú spojené s dôchodkovými fondmi.

Niektoré krajiny už aktívne pracujú na zriadení jedného alebo viacerých špecializovaných fondov, ktoré by mali prístup na finančný trh a mali by za úlohu refinancovať operácie PPP po fáze výstavby (a teda mimo rizík z hľadiska termínov a nákladov spojených s touto fázou). Bolo by žiaduce vytvoriť takýto nástroj na európskej úrovni, pričom po odbornej stránke by ho, aspoň v počiatočnej fáze, mohla riadiť EIB.

EHSV však zároveň poukazuje na to, že mnoho projektov PPP zahŕňa služby všeobecného (hospodárskeho) záujmu. Kvalita, prístupnosť a cenová dostupnosť týchto služieb pritom musia mať prednosť pred čisto finančnými kritériami.

3.2 V právnej a regulačnej oblasti

EHSV by sa chcel trvalo zasadzovať o to, aby sa PPP realizovali len vtedy, ak budú – za určitých politicky daných rámcových podmienok (sociálne normy, kvalita služieb atď.) – z dlhodobého hľadiska a pri zohľadnení transakčných nákladov, problémov súvisiacich s dodatočným rokovaním a pod. viesť k zníženiu nákladov. Zároveň by sa mali odstrániť stimuly na predfinancovanie, čo poukazuje na naliehavosť reformy kritérií EUROSTAT-u. Z preskúmania PPP vyplýva, že komplexnosť, ktorá je pre ne príznačná a ktorá sa v niektorých krajinách alebo v prípade niektorých zmlúv spája s nedostatočnou transparentnosťou (pokiaľ ide o zmluvy, analýzy rentability atď.), znemožňuje demokratickú kontrolu niektorých z nich. V tejto súvislosti naliehavo vyzývame Európsku komisiu, aby upozornila členské štáty na problémy, ktoré to prináša.

Súčasný stav prezentujeme v troch rubrikách – v rámci jestvujúcich prvkov:

— čo treba zachovať?

— čo treba zmeniť?

— čo treba rozvinúť?

3.2.1 Ktoré prvky súčasných textov by sa mali zachovať?

Pokiaľ ide o texty a právne ustanovenia, nie je v nich vlastne možné nájsť presnú definíciu PPP vo vzťahu ku všetkým ustanoveniam, ktorými sa riadi verejný obstarávanie, koncesie a všetko, čo súvisí s realizáciou infraštruktúry.

Po bližšom preskúmaní a vzhľadom na skúsenosti z mnohých krajín, kde sa už PPP používajú, by sa mohlo javiť, že skutočnosť, že chýba užšia definícia na európskej úrovni, neprekáža rozvoju operácií, ani tomu, aby ich mohli európske úrady sledovať.

Ak z mlčania Komisie vyvodíme, že presnejšiu definíciu nepovažuje za potrebnú, zdá sa, že EHSV by mal a mohol súhlasiť s týmto názorom, ktorý dáva členským štátom priestor na vytvorenie definície, ktorá zodpovedá ich osobitným podmienkam a zvyklostiam.

Otázka, či treba meniť určité texty, ktoré sú momentálne platné, zostáva tak i naďalej otvorená, pričom treba pripomenúť, že

Európsky parlament v nedávnom hlasovaní odporučil, aby sa pri verejnom obstarávaní uprednostnilo využívanie existujúcich textov pred snahou o vypracúvanie nových.

Vzhľadom na tento kontext EHSV odporúča, aby sa zachovala smernica 2004/18, ktorá sa koncesiami na práce zaoberá len v rámci postupu ich zadávania, pričom by sa do nej nemala dopĺňať definícia PPP, ktorej stanovenie zostáva v právomoci orgánov verejnej správy každého členského štátu EÚ. Koncesie na práce sú tam definované takto: „Verejná koncesia na práce je zákazka rovnakého druhu ako verejná zákazka na práce s tým rozdielom, že protiplnením za práce, ktoré sa majú vykonať, je buď len právo na využívanie diela, alebo toto právo spojené s peňažným plnením“.

Koncesie na služby sa definujú rovnako (pričom slovo „práce“ je nahradené slovom „služby“), no v smernici sa nehovorí o ich pridelovaní, hoci jedna kapitola je venovaná postupom zadávania koncesií na práce.

Vyššie uvedené definície sa úmyselne vyhýbajú podrobnostiam a spresneniam špecifickým pre jednotlivé štáty, pretože v opačnom prípade by nebolo možné vytvoriť súvislý spoločný text.

Na základe pragmatických úvah sa EHSV nazdáva, že nie je potrebné podrobnejšie definovať pojem „koncesia“ (t. j. dlhodobá zmluva zahŕňajúca plánovanie, výstavbu, financovanie, riadenie alebo údržbu určitého diela alebo verejnej služby), keďže aktuálna situácia pokrýva všetky typy verejných zmlúv, ktoré sa líšia od klasických verejných zákaziek, a stanovuje určité minimum európskych pravidiel ich zadávania.

EHSV zastáva názor, že je lepšie zdržať sa prijímania legislatívnych pravidiel v tejto oblasti, ktorá sa čoskoro môže stať nesmierne zložitou. V súčasnosti využívajú aktéri vo všetkých členských štátoch zmluvy PPP v širokom zmysle slova (koncesie, ktoré hradí užívateľ zo súkromnej sféry, partnerské zmluvy financované z verejných zdrojov a iné zmluvy v rámci verejno-súkromných partnerstiev) v súlade s národnými tradíciami, ktoré dokážu reagovať na existujúce problémy.

3.2.2 Čo treba zmeniť?

Pokiaľ ide o smernicu 2004/18, EHSV však v snahe o súlad použitých textov navrhuje, aby sa pri príležitosti tohto stanoviska o PPP začalo uvažovať o vyjasnení podmienok pridelovania koncesií na služby, na ktoré sa zabudlo v tejto smernici, kde sa napriek tomu koncesie na služby jasne definujú.

V tejto súvislosti využíva EHSV príležitosť na to, aby vyjasnil citlivú otázku inštitucionálnych verejno-súkromných partnerstiev (PPPI), ktorou sa čiastočne zaoberá vo výkladovom oznámení z roku 2008, kde sa pripomína dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže verejnými subjektmi, ktoré využívajú poloverejné subjekty.

Verejné subjekty v skutočnosti o tomto oznámení nevedia alebo ho úmyselne ignorujú. Ak by Komisia chcela pokračovať cestou osobitnej legislatívy pre koncesie, bolo by do nej vhodné výslovne začleniť predpisy platné pre vytváranie a obnovenie aktivity PPPI, a to v zmysle zlepšenia legislatívy, v snahe predchádzať porušeniam pravidiel, ktorých existuje v európskej judikatúre neúrekom a niekedy odporujú snahe o transparentnosť.

3.2.3 Čo treba rozvinúť?

EHSV odporúča, aby sa v oblasti uplatňovania procesov zlepšilo riadenie troch krokov, ktoré sú vlastné PPP vo všeobecnosti, t. j.:

- predbežné hodnotenie, ktoré sa často využíva na meranie celkových nákladov PPP v porovnaní s klasickou verejnou zákazkou; dobrým nástrojom je aj „porovnávací nástroj verejného sektora“,
- súťažný dialóg, pri ktorom sa niekedy nedodržiavajú etické zásady, termíny a požiadavky kladené na súkromné podniky,
- monitorovanie operácií PPP, aby sa čo najpresnejšie dokázal stanoviť ich význam, a tak zlepšiť predbežné hodnotenie následných krokov.

3.2.3.1 Predbežné hodnotenie

Táto počiatočná analýza, na základe ktorej by v zásade malo byť možné zdôvodniť, prečo sa daný subjekt rozhodol pre určitý postup, a nie pre iný, by sa mala stať povinným pravidlom pri všetkých verejných zákazkách.

Veď aký lepší prostriedok môže obstarávateľ nájsť na vyhodnotenie dosahu (či skôr dôsledkov) rozhodnutia, ktoré sa chystá prijať? Ak by sa navyše stalo povinným aj zverejňovanie výsledkov takéhoto predbežného hodnotenia, v mnohých prípadoch by to predstavovalo veľký krok k transparentnosti, ktorá je nevyhnutná, ak sa usilujeme nájsť čo najlepšie riešenia a dosiahnuť väčšiu dôslednosť v rámci hospodárskej súťaže.

Malo by to byť aj príležitosťou dôkladne posúdiť, v rámci pojmu celkových nákladov, výskyt prípadných finančných nezrovnalostí medzi sadzbami, ktoré sa na trhoch uplatňujú pre dlžníkov z verejnej sféry, a sadzbami, ktoré sa uplatňujú na projekty PPP, pričom treba podotknúť, že tento aspekt predbežného hodnotenia je už povinný v krajinách, ktoré v oblasti PPP dosiahli najväčšie pokroky.

Vo Francúzsku prebieha predbežné hodnotenie podľa štyroch kritérií: celkové náklady, prenos rizika, trvalo udržateľný rozvoj a efektívnosť zmluvy. EHSV navrhuje, aby sa tieto kritériá používali systematickejšie a aby sa k nim pridalo aj zverejňovanie zmlúv a prísne uplatňovanie sociálnych zákonov príslušných krajín, ako uvádzame vyššie (1.3.4).

3.2.3.2 Súťažný dialóg

Tento postup, ktorý sa líši od jednoduchého dvojstranného rokovania, používaného na finalizáciu klasických postupov, sa v súčasnosti využíva veľmi často pri zadávaní zmlúv PPP v širokom zmysle slova; v niektorých krajinách je dokonca povinný. Po predbežnom rozhodnutí klienta sa prostredníctvom dialógu so zvoleným partnerom (alebo obidvoma partnermi) vypracuje konečná zmluva, a to pomocou sústavnej iterácie a zlepšovania údajov uvedených v zmluve.

Po podrobnom preskúmaní toho, ako sa v súčasnosti tento postup využíva, zistíme však viacero skutočností:

- niektoré verejné subjekty, ktoré tento postup dobre nepoznali, sa bez prípravy pustili do súťažného dialógu, čo spôsobilo, že napokon sa počas dialógu spochybňovali niektoré prvky zmluvy, termíny plnenia sa neprimerane predĺžili a v záverečnej fáze sa od podnikov niekedy požadovali prehnané podrobnosti,
- zadávateľia sú niekedy v pokušení odchyliť sa od tohto postupu, aby mohli obísť zvyčajné práva v oblasti duševného vlastníctva a ochrany inovatívnych myšlienok.

Nápady, ktoré sa pri tomto procese vyskytnú, by mali byť samozrejme chránené zásadou dôvernosti ponúk, no z praxe vyplýva, že v skutočnosti to neplatí a neetické postupy sa často zakrývajú za neidentifikovateľný únik informácií.

Pri určitej harmonizácii zmluvného rámca Spoločenstva by sa mali zohľadniť možnosti, ako chrániť duševné vlastníctvo, ktoré je samotné garantom pokroku v oblasti inovácií.

3.2.3.3 Monitorovanie operácií PPP

V záujme dodržiavania transparentnosti a požiadaviek v oblasti kontroly je potrebné systematicky zhromažďovať údaje o operáciách PPP na národnej a európskej úrovni a sledovať ich realizáciu. Touto úlohou, odhliadnuc od už spomenutej úlohy EIB a EPEC-u, sa musí poveriť neutrálna organizácia, ktorá by pri hodnotení nevykazovala žiadne systematické tendencie zvyhodňovať alebo znevýhodňovať PPP, pričom by mohlo ísť o skupinu expertov.

4. Závery

- Oznámenie Komisie je veľmi zaujímavým textom, ktorý je veľmi aktuálny v situácii, keď je potrebné získať verejné a súkromné investície, predovšetkým v období súčasnej finančnej krízy. Treba ďalej rozvíjať inštitucionálny rámec s cieľom rozvíjať PPP a využiť veľké možnosti a výhody, ktoré ponúkajú, ale zároveň aj s cieľom zmierniť problémy, ktoré sa v prípade viacerých PPP vyskytli, ako bolo uvedené vyššie (problémy súvisiace s predbežným financovaním a zvyšovaním nákladov, na ktorých treba často budovať dlhodobé zmluvné vzťahy, ktoré takto vzniknú).
- Nesmieme jednoducho zanedbať možnosti, ktoré PPP ponúkajú a ktoré prispievajú k rozvoju (malej aj veľkej) verejnej infraštruktúry, a tým aj k hospodárskemu pokroku Európskej únie.
- Pokiaľ ide o PPP, Európa by sa mala poučiť z problémov, ktoré sa vyskytli v minulosti a mala by zlepšiť existujúce kontrolné mechanizmy a systematicky hodnotiť konečné výsledky jednotlivých operácií. EHSV sa nazdáva, že je dôležité, aby sa aj pre malé i stredné podniky vytvorili lepšie možnosti podieľať sa na PPP.

- Na úrovni Spoločenstva aj členských štátov už existuje viacero právnych nástrojov: EHSV sa nazdáva, že pri vytváraní jednotného a teoreticky dokonalého rámca netreba začínať od nuly. Stratili by sme tým mnoho času a výsledok by bol obmedzený alebo by mohol mať dokonca opačný efekt. Rozliční aktéri každodenne využívajú tento právny rámec a akékoľvek spochybňovanie by spomalilo verejné obstarávanie či dokonca vážne ochromilo PPP ako nástroj. V súčasnosti používané definície stanovené smernicou 2004/18 by sa nemali meniť ani dopĺňať, aby si každý členský štát mohol stanoviť takú právnu definíciu PPP, ktorá by lepšie zodpovedala konkrétnym okolnostiam a existujúcim osvedčeným postupom.
- Optimalizujeme teda existujúce prostriedky doplnením a zlepšením niektorých bodov a využívaním existujúcich možností, najmä platformy EIB v oblasti financovania a posilnením úlohy centra EPEC a skupiny expertov, ktorá by mohla pomôcť ešte väčšmi spopularizovať zmluvné metódy a prispieť k zhromažďovaniu, propagovaniu a zhodnocovaniu osvedčených postupov a rozvoju dialógu so súkromným sektorom na európskej úrovni, ak by sa vytvorila „zrkadlová“ skupina súkromných expertov.
- V budúcnosti by sa bolo treba zamerať na rozvoj transparentnosti, na predbežné hodnotenie na základe celkových nákladov, analýzy úspechov a neúspechov a dodržiavanie legislatívnych predpisov.
- Mali by sme uvažovať o zriadení mechanizmu na refinancovanie PPP po fáze výstavby, prostredníctvom trhu s dlhopismi, ktorý sa v tomto ohľade využíva veľmi slabou.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, pokiaľ ide o trvanie povinnosti uplatňovať minimálnu štandardnú sadzbu“

[KOM(2010) 331 v konečnom znení – 2010/0179 (CNS)]

(2011/C 51/13)

Spravodajca: **Edgardo IOZIA**

Rada sa 24. júna 2010 rozhodla podľa článku 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, pokiaľ ide o trvanie povinnosti uplatňovať minimálnu štandardnú sadzbu“

KOM(2010) 331 v konečnom znení – 2010/0179 (CNS).

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 13. júla 2010 odbornú sekciu pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán Iozia rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a pripomienky výboru

1.1 EHSV berie na vedomie, že je – dúfajme naposledy – nevyhnutné predĺžiť platnosť takzvaného prechodného systému na uplatňovania minimálnej štandardnej sadzby DPH, o ďalších 5 rokoch. V tomto systéme z roku 1992, ktorého platnosť uplynie 31. decembra 2010, sa ustanovuje, že štandardná sadzba nemôže byť nižšia ako 15 %. Výbor vyjadruje priaznivé stanovisko k navrhovanej smernici.

1.2 Ak by nedošlo k predĺženiu, mohlo by to ešte viac narušiť fungovanie vnútorného trhu. Už dnes je rozdiel medzi rôznymi systémami štandardnej sadzby v Európe 10 percentuálnych bodov. Pohybuje sa od 15 % na Cypre a v Luxembursku až do 25 % v Dánsku, Maďarsku a Švédsku. Komisia už dvakrát opodstatnene navrhla zaviesť maximálnu sadzbu, s čím však nesúhlasila Rada, pretože treba mať na pamäti, že v tejto veci sa na základe zmlúv vyžaduje jednomyselné rozhodovanie.

1.3 EHSV veľmi pozitívne hodnotí rozhodnutie Komisie zverejniť do konca tohto roka zelenú knihu o novej stratégii vo veci DPH a postupne umožniť harmonizáciu sadzieb. Prianím výboru, ktorý bude osobitne požiadaný o konzultáciu o tejto zelenej knihe, je čo najskôr dospieť ku kompletne harmonizovanému európskemu daňovému systému a k definitívnemu prekonaniu prechodného systému.

1.4 EHSV poukázal v mnohých svojich stanoviskách na túto tému na potrebu dospieť k jednoduchému a harmonizovanému systému nepriameho zdanenia, ktorý by zredukoval administratívne zaťaženie, priniesol očividné výhody pre podniky

a občanov, garantoval spravodlivé zdanenie a istý zisk pre verejné financie, znížil by riziko daňových podvodov a pomohol by dobudovať a ďalej rozvíjať vnútorný trh.

1.5 EHSV si uvedomuje, že zachovaním zásady jednomyselnosti pri prijímaní rozhodnutí vo veci daní sa výrazne znížila šanca rýchle schváliť definitívny systém, ktorý by zaviedol mechanizmus spočívajúci na zdanení v krajine pôvodu. Skutočnosť, že nedošlo k dohode pri zmene a doplnení zmlúv, bude mať za následok značné predĺženie rozhodovacieho procesu v danej veci. Po štyridsiatich troch rokoch, ktoré uplynuli od postupu zavádzania európskeho systému nepriameho zdaňovania, sa pre uplatňovanie zásady jednomyselnosti situácia nezmenila.

1.6 „Skutočnosť, že realizácia projektu, prijatého v podstate pred tridsiatimi tromi rokmi sa zdá byť vzdialená presne tak ako na začiatku, je obvinením členských štátov. História smernice o DPH v Európe je katalóg neúspechov, za ktoré nie je zodpovedná Komisia, ktorá konala s chvályhodnou súdržnosťou a nešetrla úsilím, aby sa pokúsila posunúť situáciu, ale členské štáty, ktoré neustále maria toto úsilie“ (!). Tieto slová boli vyslovené na pôde EHSV v roku 2001: ešte aj dnes sú dramaticky aktuálne!

1.7 EHSV sa domnieva, že už nemožno odkladať prijatie nového daňového systému, ktorý by garantoval: účinný boj proti daňovým podvodom, čo znamená zvýšenie daňových príjmov v členských štátoch a v Únii, zníženie administratívneho zaťaženia a vývoj vnútorného trhu.

(¹) Stanovisko EHSV na tému „Zlepšovanie fungovania systému DPH na vnútornom trhu“, Ú. v. ES C 193 z 10.7.2001, s. 45.

2. Úvod

2.1 Rada na návrh Komisie a po konzultácii s EP a EHSV jednohlasne určila výšku sadzby DPH podľa článku 12 ods. 3 písm. a) druhý odsek smernice 77/388/EHS.

2.2 Keďže nebola dosiahnutá potrebná jednohlasnosť, Komisia bola nútená štyrikrát predĺžiť ustanovenie založené na jedinom jednohlasne dosiahnutom výsledku o **minimálnej 15 % sadzbe** stanovené na základe smernice 92/77/EHS. Ani v jednom návrhu zameranom na dosiahnutie **definitívnej daňovej harmonizácie** nebola nikdy dosiahnutá potrebná jednohlasnosť.

3. Návrh Komisie

3.1 So zreteľom na platnosť, ktorá na základe ustanovenia smernice 2006/112/ES vyprší 31. decembra 2010, Komisia navrhuje nespočetný odklad, a to od 1. januára 2011 až do 31. decembra 2015, v rámci ktorého bude určená štandardná sadzba, **ktorá nemôže byť nižšia ako 15 %**.

3.2 Komisia v bode 9 predmetného návrhu stanovuje, že v krátkom čase vydá zelenú knihu o novej stratégii vo veci DPH, ktorá podnieti konzultácie o budúcej daňovej harmonizácii, a na základe výsledku tejto konzultácie medzi členskými štátmi bude môcť Komisia primerane rozhodnúť o výške štandardnej sadzby DPH v EÚ.

4. Pripomienky výboru

4.1 Vo svetle súčasnej situácie, ktorá je v 27 členských štátoch v oblasti DPH, musíme vysloviť súhlas, tak ako aj v minulosti, považujúc tento návrh za „nevyhnutný krok“.

4.2 Rozhodnutie Komisie vydať zelenú knihu o celkovej problematike, s cieľom definitívne prekonať prechodný systém a naštartovať proces harmonizácie v sieti sadzieb, výnimiek, systémov znížených sadzieb, predbežných systémov a v celom súbore príslušných právnych predpisov, nabáda výbor, aby podporil realizáciu tohto projektu, aj keď na základe predošlých skúseností bolo vidno, že v danej veci prevážili malicherné vnútroštátne záujmy, ktoré prakticky boli prekážkou zjednodušenia a kompletnej realizácie vnútorného trhu.

4.3 Výška daňových podvodov sa na európskej úrovni odhaduje na 200 až 250 miliárd EUR. Výbor súhlasí s Európskym parlamentom v tom, že treba oveľa účinnejšie bojovať proti podvodom, ktoré „ovplyvňujú nielen financovanie rozpočtov členských štátov, ale aj celkovú bilanciu vlastných zdrojov Európskej únie, pretože zníženia v oblasti vlastných zdrojov pochádzajúcich z DPH treba kompenzovať zvýšením vlastných zdrojov pochádzajúcich z hrubého národného dôchodku“⁽²⁾.

4.4 Preto EHSV považuje za nevyhnutné, aby činnosť členských štátov bola koordinovaná a súbežná, čo by súčasne umožnilo dosiahnutie viacerých cieľov: zjednodušenie administratívy, nárast daňových príjmov, a to prostredníctvom účinného boja proti (daňovým) únikom, harmonizáciu sadzieb, ktoré by umožnili rozvinúť vnútorný trh, a pritom by nikomu neponúkali konkurenčné výhody alebo nevýhody vyplývajúce z výšky dane.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Legislatívne uznesenie Európskeho parlamentu zo 4. decembra 2008 o návrhu smernice Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty s cieľom bojovať proti daňovým podvodom spojeným s operáciami v rámci Spoločenstva.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Medzinárodná politika v oblasti klímy po konferencii v Kodani – Nutnosť okamžitého konania v záujme oživenia celosvetového úsilia o ochranu klímy“

[KOM(2010) 86 v konečnom znení]

(2011/C 51/14)

Spravodajca: **pán BUFFETAUT**

Komisia sa 9. marca 2010 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Medzinárodná politika v oblasti klímy po konferencii v Kodani – Nutnosť okamžitého konania v záujme oživenia celosvetového úsilia o ochranu klímy“

KOM(2010) 86 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. augusta 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal 118 hlasmi za, pričom 7 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 Prvou reakciou na Kodanskú dohodu bolo silné sklamanie z toho, že sa nepodarilo dospieť k všeobecnej dohode, pokiaľ ide o ciele a opatrenia v oblasti boja proti globálnemu otepľovaniu. Pri podrobnejšom preskúmaní spomínaného dokumentu však zistíme, že obsahuje viacero pokrokových riešení, a to nielen v súvislosti s cieľom udržať nárast teploty pod hodnotou 2 °C v porovnaní s predindustriálnymi úrovňami, ale aj čo sa týka otázok transferu technológií a financovania rozvojových krajín a konkrétnejších dohôd o využívaní pôdy a lesného hospodárstva. V nasledujúcich kolách rokovania, ktoré sa budú konať v Cancúne a Južnej Afrike, bude treba nadviazať na jeho závery.

1.2 Ťažko to však možno považovať za úspech diplomacie Európskej únie. EÚ by preto mala uvažovať o zmene svojej diplomatickej stratégie. Vzhľadom na novú diplomatickú službu, ktorá bola zriadená po prijatí Lisabonskej zmluvy, by sa mohla zmeniť vnútorná politická situácia v Komisii. Jednostranný záväzok znížiť naše emisie o 20 až 30 % do roku 2020 však nepriniesol očakávaný účinok a nevedol k dosiahnutiu záväznej dohody. Máme totiž veľmi pragmatických partnerov, ktorí sa obávajú akýchkoľvek zásadných vyhlásení, z ktorých by mohli vyplývať predpisy a obmedzenia, hoci zásadný cieľ obmedziť zvyšovanie teploty na 2 °C bol v konečnom dôsledku prijatý.

1.3 Európska únia nemala na rokovaniach v Kodani veľký úspech resp. vplyv sčasti preto, lebo jej ambície boli priveľké a mnoho ďalších krajín by ich v tejto fáze nedokázalo splniť, a sčasti preto, lebo ďalšie krajiny mali isté pochybnosti, či sa európske ciele budú dať realizovať. EÚ by sa mala teraz zamerať na konkrétne spôsoby, ako dosiahnuť ciele týkajúce sa znižovania emisií, ktoré si stanovila, a zároveň (a pomocou toho) sa

usilovať oživiť svoje hospodárstvo. Jasný úspech tohto dvojakého úsilia by posilnil jej dôveryhodnosť a vplyv v medzinárodných rokovaniach.

EÚ by mala trvať na rozhodnutiach, ktoré prijala, najmä čo sa týka balíka opatrení v oblasti energetiky a klímy, pričom by sa mala zamerať na tieto aspekty:

— zaviazat sa v súlade s návrhom ministrov životného prostredia Nemecka, Francúzska a Spojeného kráľovstva k tomu, že namiesto pôvodne stanoveného záväzku znížiť emisie CO₂ o 20 % do roku 2020, čo najskôr zníži tieto emisie o 30 %, ak to hospodárske a sociálne podmienky umožnia bez toho, aby došlo k strate konkurencieschopnosti, a za predpokladu, že tento záväzok budú sprevádzať potrebné opatrenia a investície na jeho splnenie. Skutočnosť, že v dôsledku hospodárskej krízy sa emisie v EÚ výrazne znížili nie je sama o sebe dostatočným dôvodom na ešte väčšie znižovanie, pretože emisie sa môžu v období hospodárskej obnovy znovu zvýšiť,

— mobilizovať a koordinovať prostriedky na úrovni EÚ a členských štátov určené na výskum v oblasti nových nízkouhlíkových technológií a energetickej účinnosti; v záujme vyššej účinnosti je potrebné lepšie prerozdeľovať zdroje, aby sa dokázalo, že v súvislosti s politickými vyhláseniami a právnymi predpismi dokážeme zmobilizovať aj prostriedky potrebné na konkrétne opatrenia. Treba tiež zabezpečiť úzku spoluprácu medzi odvetvím výskumu a hospodárskymi činiteľmi, ako sú priemysel a poľnohospodárstvo, aby bolo možné rýchlo uvádzať na trh sľubné technológie,

- v komunikácii s našimi partnermi vystupovať skromnejšie, aby sme nevytvárali dojem, že sa im snažíme nanútiť európsky model, ktorý by mali všetci brať ako vzor,
- dovtedy, kým sa nedopracujeme ku globálnej dohode, sústrediť naše diplomatické snahy na dohody, ktoré budú viac orientované na jednotlivé odvetvia, ako je napríklad pôdohospodárstvo a lesné hospodárstvo, transfer technológií (pričom treba dohliadať na to, aby sme nestratili naše konkurenčné výhody v tejto oblasti), systém monitorovania a kontroly záväzkov, finančná pomoc a spôsoby jej poskytovania; medzinárodná konferencia o klíme a lesoch, ktorá sa konala v Osle v máji 2010, je dobrým príkladom úspešnej iniciatívy,
- s podporou členských štátov aktívne rozvíjať diplomatické vzťahy s USA, Ruskom a krajinami zoskupenia BASIC (Brazília, Južná Afrika, India a Čína), keďže žiadna dohoda na celosvetovej úrovni sa nebude dať dosiahnuť bez USA a ďalších významných krajín,
- zohrávať stimulačnú úlohu v bilaterálnych a multilaterálnych rokovaní aj v iných organizáciách ako je OSN, s cieľom pripraviť pôdu pre celosvetovú dohodu, čo si však vyžaduje transparentný prístup, aby sme neznepokojovali niektoré štáty, ktoré by sa mohli obávať, že im chceme nanucovať hotové riešenia,
- vzhľadom na rozsiahle investície Číny, USA a Južnej Kórey do ekologického hospodárstva presadzovať ambicióznou európsku politiku, ak sa máme stať hnacím motorom hospodárstva zajtrajška a ak nechceme stratiť naše konkurenčné výhody a stať sa závislými od patentov, odborných poznatkov a technológií našich konkurentov; ciele v oblasti znižovania emisií môžu byť užitočným nástrojom, ale samotné nebudú stačiť na dosiahnutie zásadného technologického pokroku, ktorý je potrebný pre skutočne trvalo udržateľný rozvoj.

1.4 Európska únia by mala svoje diplomatické snahy podporiť aj zmobilizovaním organizovanej občianskej spoločnosti, aby sa v rámci verejnej mienky rozšírilo povedomie o tom, že naša spoločnosť musí prestať plyvať prírodnými zdrojmi a viac využívať obnoviteľné zdroje a že je potrebné, aby sme v tejto súvislosti všetci prihliadali na verejný záujem a správali sa viac uvedomelo.

2. Úvod

2.1 Závery Kodanského summitu vyvolali rôznorodé a protichodné reakcie.

2.2 Niektoré štáty a účastníci diskusie považujú Kodanskú dohodu za prvý povzbudivý krok vpred, pretože ju podpísalo veľa štátov, vrátane Číny, Indie a USA, ktoré zároveň schválili cieľ udržať nárast teploty pod hodnotou 2 °C v porovnaní s predindustriálnymi úrovňami. Pre iné krajiny však bola

veľkým sklamaním, keďže neobsahuje žiaden podrobný zoznam opatrení, prostredníctvom ktorých sa má tento cieľ splniť, a nestanovuje spôsob, ako by sa mala rozdeliť zodpovednosť medzi jednotlivé krajiny.

2.3 Ambície a záväzky štátov uvedené v dohode boli takisto sklamaním, o čom svedčí skutočnosť, že dobrovoľné vnútroštátne ciele týkajúce sa znižovania emisií skleníkových plynov, ktoré v nadväznosti na dohodu predložili jednotlivé krajiny, neboli také vysoké, aby dokázali udržať nárast teploty pod hranicou 2 °C, ani také ambiciózne, ako EÚ a ostatní aktéri dúfali.

2.4 Konferencia bola pre Európsku úniu, a hlavne Komisiu, jednoznačne diplomatickým sklamaním. Najmä ohlásenie jednostranného záväzku znížiť naše emisie CO₂ o 20 až 30 % do roku 2020 nemalo želaný diplomatický účinok a neprímälo ďalšie rozvinuté krajiny, aby si dali podobné záväzky, rovnako ako nemalo za následok konkrétnejšie záväzky zo strany rozvojových krajín. Musíme preto preskúmať, prečo diplomatická stratégia Európskej únie stroskotala, a ako by sa dala upraviť, aby fungovala lepšie.

3. Pragmatickejší a skromnejší prístup

3.1 Napriek tomu, že vzťahy medzi USA a Čínou sú zložité, je zjavné, že Kodanská dohoda je v skutočnosti kópiou dohody uzavretej medzi USA a štátmi zoskupenia BASIC (Brazília, Južná Afrika, India, Čína).

3.2 Z uvedených skutočností vyplývajú tieto konštatovania:

— Mnohé rozvíjajúce sa krajiny, ako aj USA a niektoré ďalšie rozvinuté krajiny, stále považujú za dôležitejšie udržať (alebo oživiť) svoj krátkodobý hospodársky rast než bojovať proti klimatickým zmenám (napriek tomu, že ak sa neznížia emisie skleníkových plynov, nekontrolovateľné otepľovanie by mohlo v strednodobom horizonte spôsobiť každej ekonomike oveľa viac škôd). Táto skupina krajín by mohla mať i naďalej rozhodujúce slovo pri ohraničovaní ambícií v nasledujúcich rokoch, ak alebo kým nedôjde k tomu, že ich nejaká kombinácia nových udalostí spôsobených klimatickými zmenami alebo ešte silnejší vedecký dôkaz alebo čoraz väčší tlak na limitované zdroje fosílnych palív prinútiť zásadne zmeniť svoj spôsob uvažovania. EÚ bude musieť prispôbiť svoju stratégiu tejto novej celosvetovej rovnováhe síl.

— USA sa viac spoliehajú na pokrok vedy a techniky a uprednostňujú skôr pragmatický prístup ako právne predpisy. USA (a Čína) v nasledujúcich rokoch jednoznačne zamerajú svoje úsilie na to, aby vytvorili priemyselné odvetvia s nízkymi emisiami CO₂, ktoré nebudú mať vo svete konkurenciu. Európa musí zaručiť, že dokáže vyvinúť prinajmenšom rovnaké úsilie na to, aby svoje vlastné hospodárstvo premenila na hospodárstvo z nízkymi emisiami.

— Rozvojové a rozvíjajúce sa krajiny sa obávajú, že entuziazmus rozvinutých krajín by mohol byť len skrytým prostriedkom na brzdenie a spomalenie ich rozvoja, o to viac, že rozvinuté krajiny majú ešte ďaleko k tomu, aby všetky splnili svoje ohlásené ciele.

Skutočnosť, že sa Európskej únii, ktorá chcela ísť príkladom, zjavne nepodarilo presvedčiť zvyšok sveta o opodstatnenosti svojich opatrení, nepochybne vyplýva z toho, že sa priveľmi spoliehala na abstraktné výpočty cieľov týkajúcich sa znižovania emisií, ktoré by mal každý splniť, a na svoj stále ešte nedokonalý systém obchodovania s kvótami, a že doposiaľ neurobila dosť z praktického hľadiska, aby dokázala realizovateľnosť takýchto cieľov prostredníctvom dostatočných investícií do výskumu, inovácie a transformačných technológií, ktoré by umožnili vznik nového nízkouhlíkového a energeticky účinnejšieho hospodárstva pre seba i pre ostatných. Stratégia 2020 by v tejto súvislosti mohla byť užitočným nástrojom. Musíme byť schopní ukázať, že rýchly prechod na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂ v Európe bude v praxi úspechom, ktorý nám poskytne čoraz väčšiu konkurenčnú výhodu, ak ostatní neurobia to isté. Bude to pre svet oveľa inšpiratívnejšie ako pesimistické reči o zdanlivo nedosiahnuteľných cieľoch, záťaži, ktorú predstavuje ich plnenie, a morálnom význame spoločnej zodpovednosti.

3.3 Vzhľadom na túto situáciu by sme nemali vkladať všetky nádeje v medzinárodnom kontexte do toho, že sa do konca roka 2011 dospeje vo všetkých bodoch ku konečnej dohode. Bolo by lepšie nemať žiadnu dohodu, než mať dohodu s neprimeranými cieľmi podporujúcu ľahostajnosť voči rastúcej hrozbe, ktorú predstavujú klimatické zmeny. Takéto ciele by sa mali radšej považovať za dočasné alebo provízorne opatrenia, ktoré sú lepšie ako nič, kým sa neskôr, keď niektoré z vedúcich krajín a skupín dosiahnu väčší pokrok na ceste k hospodárstvu s nízkymi emisiami a budú schopné s presvedčením sa zaviazvať k ambicióznym a primeranejším cieľom a nabádať ostatných, aby urobili to isté, vytvorí primeranejšia dohoda s pevnejšími cieľmi.

3.4 Kým sa tak stane, nemalo by sa pripustiť, aby skutočnosť, že stále neexistuje všeobecná dohoda, bránila medzinárodnému spoločenstvu v tom, aby postupne krok za krokom napredovalo v konkrétnych rokovaniach a v dohodách orientovaných na jednotlivé odvetvia (v oblasti lesného hospodárstva, energetickej účinnosti, transferu technológií, finančných príspevkov, či pokiaľ ide o spoluprácu v oblasti elektrických vozidiel). Dohoda o tropických lesoch prijatá v Osle v rámci medzinárodnej konferencie o klíme a lesoch je dobrým príkladom úspešnej iniciatívy. Na jej základe vzniklo partnerstvo deviatich darcovských krajín, ktorými sú Nórsko, USA, Francúzsko, Nemecko, Švédsko, Spojené kráľovstvo, Dánsko, Japonsko a Austrália, spolu s Európskou úniou a približne štyridsiatimi krajinami s rozvinutým lesníctvom. Cieľom tohto partnerstva je čo najskôr vytvoriť finančný mechanizmus na pomoc štátom, ktoré ochraňujú svoje lesy. Na obdobie 2010/2012 boli v tejto súvislosti schválené 4 miliardy USD. Vytvoril sa tak nový stimul pre mechanizmus znižovania emisií z odlesňovania a degradácie lesov (REDD) zameraný na zhodnocovanie lesov.

3.5 Tento prístup by sa dal stručne zhrnúť vetou „Menej slov a viac činov“. Pomohol by aj skromnejší postoj, nie čo sa týka cieľov, ale spôsobu ich prezentácie.

3.6 Kodanskú dohodu treba implementovať v jej súčasnej podobe a treba ju brať ako východiskový bod pre vytvorenie všeobecnej dynamiky, pričom by sme sa mali zdržať presadzovania akýchkoľvek ideologických postojov. Naopak, mali by sme navrhovať konkrétne projekty a združovať zoskupenia krajín, ktoré by boli ochotné do niektorých z týchto projektov investovať. Takto by sme sa mohli pokúsiť vyhnúť tomu, aby sa kjótske dohody považovali za posvätné, hoci musíme vziať ohľad aj na to, že mnohé rozvojové krajiny chcú, aby sa kľúčové prvky Kjótskeho protokolu zachovali.

3.7 Okrem rozvíjajúcich sa krajín majú v tejto súvislosti kľúčový význam aj chudobné krajiny. Nesmieme dopustiť, aby si mysleli, že cieľom boja proti klimatickým zmenám je udržať si nad nimi kontrolu. Pri riešení klimatických otázok treba zachovať zmysel pre spravodlivosť, ako sa to podarilo vo francúzskom pláne „Justice/climat“, a bohaté krajiny musia preukázať svoju angažovanosť a dobrú vôľu.

3.8 V tejto súvislosti by sa mala rešpektovať finančná dohoda z Kodane, pričom treba urýchlene vyčleniť nové prostriedky. Príspevok EÚ bol stanovený na 2,4 miliardy EUR ročne na obdobie rokov 2010/2012. Tieto prostriedky preto treba čo najskôr uvoľniť. Pokiaľ ide o USA, je jasné, že svoje finančné záväzky splnia len vtedy, ak začne konať Čína a India, najmä čo sa týka systému merania, kontroly a overovania.

4. Ak chceme vedieť, čo máme robiť, musíme vedieť, z čoho vychádzame. Aká je teda skutočná podstata Kodanskej dohody, odhliadnuc od prezentácie ideologických či politických postojov?

4.1 V medzinárodných diskusiách o klimatických zmenách sa už 20 rokov vychádza z vedeckých prác Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC), v ktorom sa stretli poprední vedci z príslušných odborov a z rôznych častí sveta, aby posúdili a zhodnotili dôkazy o klimatických zmenách spôsobených človekom a ich dôsledky. Jednotlivé hodnotenia, ktoré IPCC postupom času vydával, odrážajú čoraz silnejšie presvedčenie a konsenzus vedcov o tom, že klimatické zmeny spôsobuje človek a o ich dôsledkoch.

4.2 IPCC sa však bohužiaľ nedávno dopustil viacerých procedurálnych chýb, čoho sa okamžite chopili médiá a profesionálni skeptici, ktorí sa v čase kodanskej konferencie pokúsili šíriť pochybnosti o dôkazoch a o tom, že v oblasti klimatických zmien treba čím skôr konať. IPCC by mal jednoznačne zlepšiť svoje pracovné postupy, aby dosiahol plnú transparentnosť. Tiež by mal v súlade s odporúčaniami organizácie InterAcademy Council dôsledne podrobovať všetky svoje dôkazy a závery vzájomnej odbornej revízií.

4.3 Pri hodnotení práce IPCC neboli nikdy napadnuté jeho hlavné závery a napriek jeho procedurálnym chybám sa v medzinárodnej vedeckej obci čoraz väčšmi šíri konsenzus o tom, že klimatické zmeny sú skutočnosťou a o tom, aké sú ich príčiny. Vlády zo všetkých častí sveta sú naďalej presvedčené o tomto základnom argumente a v Kodanskej dohode sa zaviazali, že splnia cieľ udržať nárast celkovej teploty do 2 °C. EHSV tento záver a tento výraz politickej vôle dôrazne podporuje.

4.4 Kodanská dohoda takisto stanovuje rámec pre zaznamenávanie národných záväzkov v oblasti znižovania skleníkových plynov a plánov na ich splnenie. Od konferencie v Kodani mnoho krajín predložilo podrobný prehľad svojich súčasných plánov a záväzkov. Je to užitočný krok, ktorý odráža skutočnosť, že v mnohých častiach sveta sa začína v tejto súvislosti vyvíjať určité úsilie. Avšak doterajšie záväzky nestačia na to, aby sa zvyšovanie teploty udržalo na úrovni menšej ako 2 °C. Aj za najlepšieho predpokladu, že by rozvinuté krajiny splnili svoje súčasné záväzky, do roku 2020 by sa emisie znížili len o 18 %, čo nie je ani najnižšia hranica odhadu IPCC, podľa ktorého je nevyhnutné v tomto časovom horizonte znížiť emisie o 25 – 40 %. Podľa názoru EHSV by preto EÚ mala pri týchto medzinárodných rokovaníach vychádzať z toho, že súčasné záväzky štátov možno vnímať len ako východiskové body a že sa treba usilovať vyjasniť a posilniť tieto záväzky kdekôľvek je to možné.

4.5 Hrozí, že postup OSN v podobe, v akej fungoval doteraz, sa nepohne z miesta. V počiatočnom štádiu môžu zohrať dôležitú úlohu aj iné inštitúcie a systémy multilaterálnych rokovaní, ako sú G20, multilaterálne dohody atď., ktoré môžu rokovaniam OSN dodať nový impulz tým, že vytvoria pevnejší a realističnejší základ pre rokovania. Tieto inštitúcie a systémy by OSN v žiadnom prípade nenahradili; využili by sa len na prípravu dohôd, ktoré by niesli pečať OSN. Treba dosiahnuť konkrétne dohody, ktoré prinesú skutočné výsledky a politické opatrenia, aj keby tieto dohody mali pokryť len jeden aspekt otázok týkajúcich sa klimatických zmien alebo inovácií v oblasti výroby čistej a nízkouhlíkovej energie. Európska únia by v tejto súvislosti mohla zohrať kľúčovú úlohu tým, že by dohliadala na transparentnosť rokovaní a aktívne rozvíjala diplomatické vzťahy s rozvíjajúcimi krajinami a malými národmi.

4.6 V tejto súvislosti bude potrebné pozorne sledovať konkrétne plnenie záväzkov jednotlivých štátov v rámci Kodanskej dohody, ako aj implementáciu čínskeho päťročného plánu a prípadných právnych predpisov USA.

4.7 Európska únia by tak mala prehodnotiť svoj postoj a hlavne snahu, ktorá budí dojem, že sa usiluje presadiť záväznú dohodu podobnú dohode, ktorú si sama zvolila. Mali by sme sa zamyslieť nad samotnou povahou takejto dohody. Ak má byť dohoda záväzná, musí byť vymáhateľná. Je však evidentné, že na to nemáme prostriedky a že naši partneri takúto dohodu

nechcú. Určite by bola vhodnejšia dohoda obsahujúca presne vymedzené záväzky, ktorých plnenie by sa dalo kontrolovať.

4.8 Mnohé významné štáty zjavne ešte nie sú pripravené prijať záväznú dohodu o všeobecných cieľoch. Pre tieto krajiny by bol nepochybne prijateľnejší postupný proces zameraný na presne vymedzené a kontrolovateľné záväzky.

4.9 K takémuto postupu sa môžeme dopracovať prostredníctvom konkrétnejších a viac technicky orientovaných dohôd zameraných na jednotlivé odvetvia. Patria sem aj dohody o spolupráci v oblasti vedy a výskumu a prirodzene tiež dohody o transfere technológií a pomoci pre najmenej rozvinuté krajiny, pričom by sa však mala rešpektovať zvrchovanosť týchto krajín a malo by sa zaručiť správne využitie finančných prostriedkov a poskytnutej pomoci.

5. Ako sa môžeme vzhľadom na uvedené skutočnosti čo najlepšie pripraviť na konferenciu v Cancúne?

5.1 Európa si musí urobiť poriadok predovšetkým doma a ukázať, ako rýchlo dosiahnuť hospodársky úspech pri vytváraní udržateľnej a nízkouhlíkovej spoločnosti. V súčasnosti hrozí, že programy na rozširovanie využívania energie z obnoviteľných zdrojov a podporu energetickej účinnosti vo všetkých odvetviach sa spomalia, a že naše inovatívne nové priemyselné odvetvia stratia pôdu pod nohami vo svetovej konkurencii, ktorá je výrazne podporovaná v Číne, Južnej Kórei a iných krajinách. Európa potrebuje dôraznejšie opatrenia, aby naše hlavné nízkouhlíkové priemyselné odvetvia získavali stimuly a investície potrebné na udržanie si konkurencieschopného postavenia vo svete. Toto odvetvie by malo získať osobitnú podporu v rámci vykonávania stratégie 2020 a v rámci národných programov oživenia hospodárstva.

5.2 Členka Komisie zodpovedná za opatrenia na ochranu klímy a ministri životného prostredia Nemecka, Francúzska a Spojeného kráľovstva odporúčajú, aby sa EÚ jednostranne zaviazala, že namiesto pôvodne stanoveného záväzku znížiť emisie CO₂ o 20 % do roku 2020, zníži tieto emisie o 30 %, najmä v snahe vytvoriť politickú vôľu a záväzok realizovať potrebné kroky a investície do obnoviteľných zdrojov energie a energetickej účinnosti. Skutočnosť, že v dôsledku hospodárskej krízy sa emisie v EÚ výrazne znížili nie je podľa EHSV sama o sebe dostatočným dôvodom na ešte väčšie znižovanie, pretože emisie sa môžu v období hospodárskej obnovy znovu zvýšiť. EHSV by však toto zníženie o 30 % podporil, ak to hospodárske a sociálne podmienky umožnia bez toho, aby došlo k strate konkurencieschopnosti, a za predpokladu, že tento záväzok budú sprevádzať potrebné opatrenia a investície na jeho splnenie. EÚ musí byť predovšetkým dôveryhodná. Ciele súvisiace so znižovaním emisií CO₂ musia byť nielen ambiciózne stanovené, ale musia sa aj skutočne plniť.

5.3 Na medzinárodnej scéne by mali prebehnúť intenzívne prípravné práce napríklad v rámci združenia G20, ktoré zoskupuje krajiny produkujúce 90 % emisií, kde by sa tieto krajiny spoločne vopred dohodli na základoch budúcej dohody. Výsledky dosiahnuté na diplomatickej úrovni by sa využili v práci OSN. Táto etapa musí byť transparentná a musia do nej byť v čo najväčšej miere zapojené najmenej rozvinuté krajiny.

5.4 V rámci OSN by potom mali nasledovať série rokovaní, ktoré by však mali byť menej zložité. Ako vieme, rokovania v Kodani boli veľmi komplikované a prebiehali v šiestich kolách, pričom niektoré z nich sa konali súčasne.

5.5 Jednoznačne by sa mala využiť zjednodušená štruktúra rokovaní, v rámci ktorých by sa nemuselo stále odvolávať na Kjótsky protokol, ktorý aj tak pokrýva len 30 % emisií. Tento postup by sa však mal prezentovať a vysvetliť diplomatickým spôsobom, aby nevznikol dojem, že hlavní emitenti sa chcú zbaviť časti zodpovednosti a presunúť ju na iných.

5.6 Musíme sa sústrediť na kľúčové aspekty: obmedzenie a zníženie emisií stanovením jasných cieľov, vedecká, technická a finančná pomoc pre najmenej rozvinuté krajiny, monitorovanie predchádzajúcich dohôd, osobitná otázka lesného hospodárstva. Nemali by sme sa však uzatvárať v komplikovaných právnych systémoch, ktoré môžu niektorých partnerov odstrašiť a zmaříť tak rokovania.

5.7 EHSV rovnako súhlasí so špecifickými cieľmi rokovaní stanovenými v bodoch 3.2 a 3.3 oznámenia Komisie, a to vybudovať robustný a transparentný rámec vykazovania emisií a výkonnostných kapacít, zabezpečiť poskytovanie urýchlenej počiatočnej finančnej pomoci v najbližšej budúcnosti, zaistiť dlhodobé poskytovanie finančných prostriedkov rozvojovým krajinám, rozšíriť a posilniť medzinárodný trh s uhlíkom a podrobiť reforme mechanizmus čistého rozvoja, ktorý v súčasnosti neprináša uspokojivé výsledky.

5.8 Oznámenie o medzinárodnej politike v oblasti klímy obsahuje vhodnejšie a realističejšie návrhy. Komisia správne zdôrazňuje potrebu implementácie Kodanskej dohody. Vyzdvihuje skutočnosť, že stratégia EÚ do roku 2020 sa zameriava na trvalo udržateľný rozvoj. V tejto stratégii sa trvalo udržateľný rozvoj definuje ako stredobod vízie budúcnosti Európy, ktorá bude účinne využívať zdroje, vytvárať nové „zelené“ pracovné miesta a bude silným stimulom pre zvyšovanie energetickej účinnosti a bezpečnosti.

5.9 Komisia tiež prízvukuje, že treba dosiahnuť pokrok v súvislosti s definovaním systému monitorovania, vykazovania a overovania, pričom však vieme, že táto otázka bola veľkým problémom počas rokovaní, hlavne s Čínou. Treba preto nájsť jasný a transparentný rámec, ktorý by nenaštrbil pocit nezávislosti a národnej hrdosti žiadnej krajiny. Európska únia by mohla príslušným tretím krajinám navrhovať možné spôsoby zavádzania meracích a kontrolných nástrojov.

5.10 Neodkladné finančné ustanovenia Kodanskej dohody by sa mali vykonať čo najrýchlejšie. Bol by to ideálny spôsob, akým by mohli rozvinuté krajiny preukázať dobrú vôľu rozvíjajúcim sa krajinám, pričom by v tejto súvislosti mohli využiť prebiehajúce iniciatívy.

5.11 Pokiaľ ide o dlhodobé financovanie, Komisia uvádza, že by mohla zmobilizovať prostriedky z rôznych zdrojov:

— prostriedky získavané z medzinárodného obchodu s emisiami; tento obchod bol však doposiaľ značným sklamaním, pretože nie je celosvetový, ide len o umelý trh (CO2 nemá žiadnu reálnu hodnotu) a mohol by sa zvrhnúť na špekulatívny trh s „právami znečisťovať“,

— príspevky zo sektorov námornej a leteckej dopravy,

— verejné prostriedky; všetci však vieme, v akom stave sa nachádzajú verejné financie členských štátov.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a napriek možným problémom by mala byť naša snaha zachovať a dodržať prijaté finančné záväzky zárukou dôvery vo vzťahu k tretím krajinám a hlavne najchudobnejším krajinám. Zložitým problémom však zostáva spôsob, akým sa tieto prostriedky budú rozdeľovať a ako sa bude posudzovať ich prínos a využitie.

5.12 Bude tiež nutné zintenzívniť úsilie v oblasti výskumu a vývoja zameraných na obnoviteľné zdroje energie a presadzovať energetickú účinnosť, aj keby to malo byť len z dôvodu úbytku kvapalných a plyných fosílnych zdrojov (ropa a plyn). V záujme vyššej účinnosti je potrebné lepšie prerozdeľovať finančné zdroje, aby sa dokázalo, že v súvislosti s politickými vyhláseniami a právnymi predpismi dokážeme zmobilizovať aj prostriedky potrebné na konkrétne opatrenia. Je povážlivé, že také dôležité projekty budúcnosti, ako je Galileo či ITER, majú neustále problémy s financovaním.

5.13 Európska únia by mala svoje diplomatické snahy podporiť aj zmobilizovaním organizovanej občianskej spoločnosti, aby sa v rámci verejnej mienky rozšírilo povedomie o tom, že naša spoločnosť musí prestať plyvať prírodnými

zdrojmi a viac využívať obnoviteľné zdroje a že je potrebné, aby sme v tejto súvislosti všetci prihliadali na verejný záujem a správali sa viac uvedomelo.

Brusel 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stave vykonávania integrovanej politiky výrobkov“

[KOM(2009) 693 v konečnom znení]

(2011/C 51/15)

Spravodajca: **pán ZBOŘIL**

Európska komisia sa 21. decembra 2009 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Správu Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stave vykonávania integrovanej politiky výrobkov“

KOM(2009) 693 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. júla 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta správu Európskej komisie o stave vykonávania integrovanej politiky výrobkov (IPP), ktorá ponúka podrobný prehľad o postupe uplatňovania zásad tejto politiky. Správa je vhodne začlenená do širšej koncepcie akčného plánu pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu a trvalo udržateľnú priemyselnú politiku (akčný plán SCP/SIP).

1.2 Stratégia vychádza z integrovaných prístupov a náležite zohľadňuje zásadu subsidiarity a špecifiká jednotlivých členských štátov. EHSV by chcel upozorniť na skutočnosť, že konkrétne kroky sa v praxi prijímajú najprv na subsidiárnych úrovniach a sú výsledkom vzájomného pôsobenia medzi dodávateľmi a spotrebiteľmi na trhu.

1.3 Hoci súčasťou IPP je aj problematika trhových síl, EHSV sa domnieva, že pokiaľ ide o využívanie trhových nástrojov, ako je ekologické zdaňovanie a stimuly, je potrebné vykonať ešte veľa práce na to, aby sa koordinovaným spôsobom dosiahol pokrok pri ich uplatňovaní. Výbor navrhuje, aby sa väčšia pozornosť venovala výmene skúseností medzi členskými štátmi a predovšetkým otázke stimulov, ich poskytovania a využívania, ako aj významu dlhodobých dohôd na základe dobrovoľnosti.

1.4 EHSV je presvedčený o tom, že štandardizácia by bola prínosom pre veľké množstvo výrobkov, pretože by pozitívne ovplyvnila napríklad možnosť ich recyklácie, účinnosť, výsledky v oblasti životného prostredia a iné faktory. Pri uplatňovaní smernice o ekodizajne má štandardizácia rozhodujúcu úlohu, ktorá by sa mala do budúca ešte posilniť.

1.5 EHSV sa nazdáva, že ďalšie zblížovanie oboch systémov environmentálneho riadenia (EMS) – EMAS by sa mal priblížiť k ISO 14001 – by mohlo prispieť k systematickejšiemu uplatňovaniu EMAS v rámci akčného plánu SCP/SIP.

1.6 Akékoľvek ustanovenia, politické opatrenia či nástroje, dokonca aj tie, ktoré sú určené na realizáciu akčného plánu SCP/SIP, by sa mali vypracovať a prijať tak, aby nenarušili konkurenčné prostredie alebo fungovanie vnútorného trhu a aby boli v plnom súlade so zásadou lepšej regulácie a s cieľom trvalej udržateľnosti. Je skutočne nevyhnutné zabezpečiť, aby sa nové, z praktických dôvodov prijaté politické opatrenia vzájomne neprekrývali alebo neboli v rozpore s inými nástrojmi a politickými opatreniami EÚ, ktoré sú už zavedené.

1.7 Aby bol akčný plán SCP/SIP úspešný, musí byť aj efektívny z hľadiska nákladov. Počiatočnú analýzu vplyvu musia dopĺňať analýzy makro- a mikroekonomických vplyvov, ktoré sa v reálnom hospodárskom živote často výrazne líšia.

1.8 V rámci postupu hodnotenia by sa mali čo najtransparentnejšie zohľadniť aj hlavné hodnotové reťazce, a to v čo najskoršom štádiu. Platné právne predpisy o ekodizajne a označovaní sa nesmú stať pre európske výrobky prekážkou, ale mali by im naopak pomôcť, aby sa presadili na vnútornom trhu aj na medzinárodnej úrovni. Akákoľvek iniciatíva, najmä ak je zameraná na označovanie výrobkov a podporu zmeny spotreby, by mala vychádzať zo spoľahlivých a vedecky dokázaných údajov a mala by sa uplatňovať iba v oblastiach, kde je možné dosiahnuť zmenu spôsobu spotreby.

1.9 V súlade so svojimi predchádzajúcimi stanoviskami v tejto oblasti ⁽¹⁾ výbor podporuje koncepciu IPP a akčný plán SCP/SIP zameraný na podporu rozvoja udržateľnejších výrobkov a výrobných procesov. Uplatňovaním tohto prístupu sa zvýši prínos tak pre životné prostredie, ako aj pre konkurencieschopnosť európskeho hospodárstva.

1.10 EHSV je presvedčený o tom, že prioritu by preto mali mať existujúce programy Spoločenstva, ako je Európsky strategický plán pre energetické technológie, plán ETAP (Akčný plán pre environmentálne technológie) či aktivity technologických platforiem. Osobitná pozornosť by sa mala venovať správnej koordinácii a dostatočnej ambicióznosti.

1.11 Výsledkom lepšej spolupráce medzi subjektmi zapojenými do výskumu a vývoja v oblasti ekologických inovácií, v hospodárskej a podnikateľskej sfére, vo výskumných ústavoch a vysokom školstve by mali byť inovácie v rámci odvetvia, ktoré sú maximálne dôležité.

1.12 Realizácia koncepcie IPP bez akčného plánu SCP/SIP by mohla v budúcnosti priniesť riziko zbytočných právnych nezrovnalostí a nejasností. Z tohto dôvodu EHSV plne súhlasí s tým, aby sa všetky ďalšie opatrenia IPP posudzovali a uskutočňovali v rámci akčného plánu SCP/SIP.

1.13 Zavádzanie IPP a akčného plánu SCP/SIP musí byť dynamickým procesom, ktorý sa opiera o neustály dialóg a spoluprácu medzi rôznymi zainteresovanými stranami (počnúc podnikmi a zodpovednými politikmi až po spotrebiteľské organizácie a mimovládne organizácie, ktoré sa zaoberajú životným prostredím) s cieľom posilniť nástroje na komunikáciu so spotrebiteľmi, ekologickú produkciu a podporiť udržateľný nákup a udržateľné verejné obstarávanie.

2. Dokument Európskej komisie

2.1 Komisia prijala 18. júna 2003 oznámenie „Integrovaná politika výrobkov – rozvoj environmentálneho prístupu k životnému cyklu.“ ⁽²⁾ Koncepcia IPP vychádza z týchto poznatkov:

— výroba a používanie tovarov a služieb (t. j. výrobkov) spôsobuje väčšinu celkových negatívnych vplyvov na životné prostredie. Stav sa zhoršuje v dôsledku nepretržite narastajúceho množstva výrobkov, ktoré sa spotrebujú v EÚ a vo svete,

— k tlakom a vplyvom výrobkov na životné prostredie dochádza v rôznych etapách ich životného cyklu (v priebehu výrobného reťazca, vo fáze používania, likvidácie výrobkov s ukončenou životnosťou). Nápravné opatrenia sa musia navrhovať takým spôsobom, aby sa predišlo situácii, že záťaž na životné prostredie sa jednoducho presunie na iné etapy životného cyklu alebo do iných zemepisných oblastí,

— v dôsledku veľkej rozmanitosti výrobkov a vplyvov pre ne neexistuje jediný politický nástroj. Na každý konkrétny prípad sa musí zvoliť vhodný politický nástroj alebo kombinácia nástrojov a tie sa musia uplatňovať koordinovaným spôsobom, často naprieč niekoľkými oblasťami politiky.

2.2 V oznámení sa stanovil cieľ IPP a päť zásad: 1) zohľadňovanie životného cyklu; 2) spolupráca s trhom; 3) široká účasť zainteresovaných strán; 4) trvalé zlepšovanie výrobkov; 5) koordinované používanie politických nástrojov. IPP sa mala realizovať prostredníctvom troch strategických krokov:

— prispieť k zastrešujúcim politickým krokom, najmä k stratégii EÚ pre udržateľný rozvoj ⁽³⁾, 6. akčnému programu EÚ pre životné prostredie ⁽⁴⁾ a k desaťročnému rámcu programov pre udržateľnú spotrebu a výrobu ⁽⁵⁾,

— doplniť existujúce politiky týkajúce sa výrobkov ustanovením rámca, v ktorom sa problémy životného prostredia môžu posudzovať so zreteľom na životný cyklus výrobkov,

— posilniť koordináciu a ucelenosť nástrojov politiky výrobkov, ktoré sa týkajú životného prostredia.

2.3 Zásady IPP sa začlenili do zastrešujúceho rámca **Trvalo udržateľná spotreba a výroba/trvalo udržateľná priemyselná politika (SCP/SIP) s akčným plánom SCP/SIP z roku 2008** ⁽⁶⁾, čím sa účinne obsiahol a posunul vpred proces, ktorý sa začal oznámením o IPP.

2.4 **Smernica o ekodizajne výrobkov využívajúcich energiu** zakomponovala zásady IPP do právnych predpisov týkajúcich sa dizajnu výrobkov. Jej rozsah pôsobnosti sa rozšíril v roku 2009 na viac skupín výrobkov (energeticky významné výrobky) v súvislosti s akčným plánom SCP/SIP ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 39 – 44, a Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009, s. 46.

⁽²⁾ KOM(2003) 302 v konečnom znení.

⁽³⁾ Obnovená stratégia EÚ pre udržateľný rozvoj z 9. júna 2006, č. 10117/06.

⁽⁴⁾ KOM(2001) 31 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ Pozri http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_scpp/scpp_tenyearframprog.shtml.

⁽⁶⁾ KOM(2008) 397 v konečnom znení.

⁽⁷⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/125/ES z 21. októbra 2009 o vytvorení rámca na stanovenie požiadaviek na ekodizajn energeticky významných výrobkov.

2.5 V novej **rámцovej smernici o odpade** ⁽⁸⁾ sa ustanovuje právna záväznosť niekoľkých prvkov IPP, najmä požiadavka, aby sa pri tvorbe politiky v oblasti odpadu zohľadnil celý životný cyklus materiálov.

2.6 V **tematických stratégiách** pre trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a pre predchádzanie vzniku odpadu a jeho recykláciu sa podporil prístup k životnému cyklu a požiadavka trvalého zlepšovania ⁽⁹⁾, ako aj zásada spolupráce s trhom ⁽¹⁰⁾. Požiadavka stratégie v oblasti odpadu na existenciu silných recyklačných trhov v EÚ je toho príkladom.

2.7 Bezprostredne po prijatí oznámenia o IPP začala Komisia vytvárať **európsku platformu pre posudzovanie životného cyklu (LCA)**, európsku referenčnú základňu údajov o životnom cykle s kontrolou kvality a príručku LCA.

2.8 V EÚ sa dosiahol vcelku významný pokrok pokiaľ ide o politiky výrobkov orientovaných na životné prostredie. Keďže však IPP je proces, a nie konečný stav, naďalej tu jestvuje dostatočný priestor na ďalšie aktivity.

2.9 Túto koncepciu možno uplatňovať aj pre ekologické zlepšenie **nepriemyselných výrobkov a služby**. **Nástroje IPP v oblasti daní a dotácií** sa na úrovni Spoločenstva zatiaľ neuplatňovali.

2.10 Realizácia IPP z pohľadu politickej integrácie sa ťažko dokumentuje, keďže nové politiky zriedkavo priamo odkazujú na IPP. Vo všeobecnosti sa však dosiahol výrazný pokrok pri osvojovaní si prístupu k životnému cyklu na strane kľúčových priemyselných odvetví a politikov a výrazne pokročilo aj sprístupňovanie údajov o životnom cykle a zhoda v oblasti metodiky. Veľký pokrok sa tiež dosiahol pri zisťovaní výrobkov, u ktorých sú najväčšie predpoklady na zlepšenie, ako aj možných opatrení na zlepšenie.

2.11 Informovanie spotrebiteľa, právne predpisy o ekodizajne, čistá výroba a ekologické verejné obstarávanie/nákup sú v súčasnosti ťažiskom akčného plánu SCP/SIP. Akčný plán SCP/SIP pokračuje v procese, ktorý začal oznámením IPP so zámerom ďalej odkrývať možnosti trhu pre trvalo udržateľné výrobky a podporu rozumnejšej spotreby. V závere oznámenia sa konštatuje, že revízia akčného plánu v roku 2012 poskytne vynikajúcu príležitosť na ďalšie posúdenie vývoja IPP.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV víta správu Európskej komisie o stave vykonávania integrovanej politiky výrobkov (IPP) a sprievodný dokument, v ktorom pracovníci Komisie ponúkajú podrobný prehľad o postupe uplatňovania jej zásad. V tomto prehľade sú zahrnuté nielen iniciatívy a ich konkrétne vyjadrenie na úrovni Komisie,

ale aj užitočné porovnanie situácie v jednotlivých členských štátoch a ich špecifiká. Správa je náležite začlenená do širšej koncepcie akčného plánu pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu (akčný plán SCP/SIP).

3.2 Pôvodné oznámenie o IPP, ktoré Komisia vydala v roku 2003, bolo jednoznačne nápomocné pri otvorení plodnej diskusie. V rámci nej sa hodnotila úloha inštitúcií EÚ, členských štátov a jednotlivých zainteresovaných strán pri dosahovaní čo najväčšieho obmedzenia dosahu výrobkov na životné prostredie. Diskusia navyše zmenila chápanie celej problematiky a prispela k vytrvalému úsiliu o vytvorenie primeraných politických a právnych nástrojov na celkové zníženie dosahu výrobkov na životné prostredie.

3.3 Zámerom bolo vytvoriť koncepčný rámec na základe zásady hodnotenia životného cyklu výrobkov, ktorý by mohol prispieť k zlepšeniu koordinácie a súladu medzi jednotlivými politickými nástrojmi týkajúcimi sa environmentálneho dosahu výrobkov.

3.4 Vo všeobecnosti možno povedať, že päť zásad, ktoré tvoria základ IPP, bolo úspešne začlenených do činnosti administratívnych a legislatívnych orgánov a príslušných zainteresovaných strán. Tieto zásady sú tiež východiskovou bázou akčného plánu SCP/SIP, ktorý sa stal prirodzeným pokračovaním procesu začatého oznámením o IPP.

3.5 EHSV víta skutočnosť, že všetkých päť hlavných zásad bolo uplatnených v smerniciach a politických dokumentoch EÚ: 1) koncepcia životného cyklu bola základom pre smernicu o ekodizajne; 2) akčný plán SCP/SIP a stimuly majú podľa návrhu dosiahnuť zintenzívnenie spolupráce s trhom na vnútroštátnej i európskej úrovni; 3) prostredníctvom viacerých iniciatív sa realizuje zapájanie zainteresovaných strán na európskej a vnútroštátnej úrovni; 4) neoddeliteľnou súčasťou akčného plánu SCP/SIP je aj sústavné zlepšovanie funkčnosti výrobkov; a 5) zlepšila sa koordinácia a súlad jednotlivých nástrojov, aby bolo možné naplno využiť potenciálnu súčinnosť vyplývajúcu z integrovaného prístupu akčného plánu SCP/SIP.

3.6 Stratégia vychádza z integrovaných prístupov a náležite zohľadňuje zásadu subsidiarity a špecifiká jednotlivých členských štátov, pričom sa usiluje nenarušať konkurenčné prostredie vnútorného trhu. EHSV by chcel upozorniť na skutočnosť, že samotné uplatňovanie zásad a politických nástrojov prebieha najprv na subsidiárnych úrovniach a je výsledkom vzájomného pôsobenia medzi dodávateľmi a spotrebiteľmi na trhu. Tomu musí zodpovedať aj využívanie účinných nástrojov, ktoré sú široko akceptované všetkými zainteresovanými stranami.

⁽⁸⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 670 v konečnom znení.

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 666 v konečnom znení.

3.7 Hoci je integrovaná politika výrobkov úspešná a uplatňuje sa prostredníctvom viacerých konkrétnych politických nástrojov, EHSV sa domnieva, že teraz by sa mala venovať väčšia pozornosť účinnosti jej uplatňovania. Predovšetkým by sa mala posúdiť miera úspešnosti uplatňovania, ako aj súvisiace prekážky a zlyhania, aby pri hodnotení akčného plánu SCP/SIP v roku 2012 mohli byť v prípade potreby prijaté nápravné opatrenia na zabezpečenie potrebnej úrovne účinnosti.

3.8 EHSV je navyše presvedčený, že takéto politiky orientované na výrobky môžu dosiahnuť plný vplyv len vtedy, keď sa budú opatrenia uplatňovať na globálnej úrovni a zohľadnia všetky ekonomické a kultúrne rozdiely. Systém všeobecných preferencií (SVP), ktorý sa zameriava na regionálne obchodné dohody, ako aj na úsilie rozvojových krajín o dosiahnutie udržateľného rozvoja, je vhodným príkladom mechanizmu na účinné uplatňovanie piatich zásad IPP v celosvetovom meradle.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Hoci súčasťou IPP je aj problematika trhových síl, ktorá má pre úspech IPP a ďalších nástrojov zásadný význam, EHSV sa domnieva, že pokiaľ ide o využívanie trhových nástrojov, ako je ekologické zdaňovanie a stimuly, je potrebné vykonať ešte veľa práce na to, aby sa koordinovaným spôsobom dosiahol pokrok pri ich uplatňovaní. Avšak v tejto otázke bude EÚ zohrávať nepochybne menšiu úlohu ako členské štáty. Zelená kniha, ktorú Komisia prijala v roku 2007, a rozsiahle konzultácie príslušných zainteresovaných strán do istej miery zdôraznili úlohu trhových nástrojov. Výbor však navrhuje, aby sa väčšia pozornosť venovala výmene skúseností medzi členskými štátmi a predovšetkým otázke stimulov, ich poskytovaní a využívaniu, ako aj významu dlhodobých dohôd na základe dobrovoľnosti.

4.2 S výrobkami a ich dosahom na životné prostredie úzko súvisí otázka štandardizácie. EHSV je presvedčený o tom, že štandardizácia môže byť prínosom nielen pre emisné normy motorových vozidiel, ale aj pre veľké množstvo ďalších výrobkov. Pozitívne by ovplyvnila napríklad aj možnosť ich recyklácie, výsledky v oblasti životného prostredia a množstvo iných environmentálnych faktorov. Štandardizácia zohráva rozhodujúcu úlohu aj pri uplatňovaní smernice o ekodizajne, ktorá by sa mala do budúca ešte posilniť. Jej výhoda spočíva v tom, že umožňuje zapojenie všetkých zainteresovaných strán.

4.3 Systémy environmentálneho riadenia EMAS a ISO 14001 sú voliteľnými nástrojmi, ktoré podporujú koncepciu IPP a súvisiace politiky. Je zrejme, že prísnejšie požiadavky EMAS v oblasti administratívnej a auditu jeho šírenie veľmi nepodporujú a v prípade malých a stredných podnikov majú dokonca reštriktívny účinok. Využívanie systému ISO 14001 je rozšírenejšie čiastočne vďaka jeho širšiemu záberu, no najmä preto, že je to vhodnejší nástroj pre podniky pôsobiace na celosvetovej úrovni. EHSV sa nazdáva, že ďalšie zblížovanie oboch systémov by mohlo prispieť k systematickejšiemu uplatňovaniu EMAS v rámci akčného plánu SCP/SIP.

4.4 Akékoľvek ustanovenia, politické opatrenia či nástroje, dokonca aj tie, ktoré sú určené na realizáciu akčného plánu SCP/SIP, by sa mali vypracovať a prijať tak, aby nenarušili konkurenčné prostredie alebo fungovanie vnútorného trhu a aby boli v plnom súlade so zásadou lepšej regulácie a s cieľom udržateľnosti.

4.5 Mnohé politické nástroje už boli zavedené a výsledky ich uplatňovania ukazujú, že ide o správny krok smerom k udržateľnej spotrebe a výrobe v EÚ. Preto treba zabezpečiť, aby sa nové politické opatrenia vzájomne neprekrývali alebo neboli v rozpore s inými politickými opatreniami a nástrojmi EÚ. V opačnom prípade by hospodárska konkurencieschopnosť EÚ mohla utrpieť vážnu ujmu; konečné rozhodnutie by mal vždy urobiť informovaný spotrebiteľ.

4.6 EHSV je presvedčený, že iba jednotné a zosúladené politické opatrenia bez zbytočných byrokratických a administratívnych prekážok môžu poskytnúť vhodný právny rámec pre investície v EÚ. Iba v takomto rámci sa môžu vytvárať nové a udržiavať existujúce pracovné miesta a zároveň sa môže systematicky znižovať záťaž na životné prostredie. Právny rámec pre chemické látky a stavebné materiály, ako aj pravidlá týkajúce sa elektrického a elektronického tovaru predchádzajú existencii vzájomne si odporujúcich opatrení. Právna neistota a nejednotnosť sú v týchto prípadoch výrazné a je potrebné venovať im náležitú pozornosť. Budúca revízia nariadenia REACH⁽¹⁾ bude výbornou príležitosťou na zlepšenie súladu a zväzovanie zlučenia niekoľkých sektorových opatrení s novoprijatým horizontálnym právnym rámcom EÚ pre chemické látky.

4.7 Aby bol akčný plán SCP/SIP úspešný, musí byť aj efektívny z hľadiska nákladov. Počiatočnú analýzu dosahu a prínosov musia dopĺňať štúdie potenciálu tak celého hospodárstva, ako aj jednotlivých podnikov, pretože výsledky analýzy makro- a mikroekonomických dosahov sa v reálnom hospodárskom živote často výrazne líšia.

4.8 V rámci postupu hodnotenia by sa mali čo najtransparentnejšie zohľadniť aj hlavné hodnotové reťazce, a to v čo najskoršom štádiu. Platné právne predpisy o ekodizajne a označovaní sa nesmú stať pre európske výrobky prekážkou, pokiaľ ide o konkurenciu z iných hospodárskych oblastí alebo nedostatočnú odozvu trhu na udržateľnejšie výrobky, ale mali by im naopak pomôcť, aby sa presadili na vnútornom trhu aj na medzinárodnej úrovni. Akákoľvek iniciatíva, najmä ak je zameraná na označovanie výrobkov, ako aj podporu zmeny spotreby, by mala vychádzať zo spoľahlivých a vedecky dokázaných údajov. V prípade výrobkov, ktoré podniky predávajú ďalším podnikom (*business-to-business products*), má označovanie obmedzený význam. Označovanie výrobkov je tiež jedným z nástrojov informovania spotrebiteľov o environmentálnych vlastnostiach daného výrobku. Je potrebné preskúmať aj iné nástroje informovania, vrátane medzinárodných noriem.

⁽¹⁾ Nariadenie (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, schvaľovaní a obmedzovaní chemikálií. Komisia môže preskúmať a tiež zmeniť a doplniť prílohy nariadenia REACH v súlade s článkom 131, avšak viaceré revízie boli vykonané špecificky na základe článku 138 alebo iných ustanovení nariadenia REACH.

4.9 V rámci hospodárskej sféry sa musí udržiavať dostatočná pružnosť na to, aby sa vývoj výrobkov mohol zameriavať na lepšie uspokojovanie potrieb spotrebiteľov v jasne definovanom trhovom prostredí. Uplatňovanie zásad udržateľného rozvoja v celej EÚ v podstate spočíva na dobrovoľnom prístupe hospodárskeho sektora.

4.10 Výbor preto podporuje koncepciu IPP a akčný plán SCP/SIP zameraný na podporu rozvoja udržateľnejších výrobkov a výrobných procesov. Uplatňovaním tohto prístupu sa zvýši prínos tak pre životné prostredie, ako aj pre konkurencieschopnosť európskeho hospodárstva. Takisto by sa tým mohli otvoriť nové trhy, a to nielen v rámci EÚ, ale aj na celom svete. V záujme podpory výskumu a vývoja v oblasti udržateľných technológií by tieto nové trhy mali byť efektívne a priaznivo naklonené inováciám v oblasti životného prostredia, čo si okrem verejných investícií z rozpočtu jednotlivých štátov vyžiada aj prostriedky z fondov Spoločenstva. Je potrebné zvážiť, či by príjmy z finančných nástrojov súvisiacich s emisiami CO₂ nebolo vhodné investovať do udržateľných technológií.

4.11 EHSV je presvedčený o tom, že prioritu by preto mali mať existujúce programy Spoločenstva, ako je Európsky strategický plán pre energetické technológie, plán ETAP (Akčný plán pre environmentálne technológie) či aktivity technologických platforiem. Avšak na dosiahnutie potrebnej zmeny na trhu bude potrebná výraznejšia finančná podpora. Osobitná pozornosť by sa mala venovať správnej koordinácii a zabezpečeniu dostatočnej ambicióznosti, predovšetkým v prípade opatrení financovaných z verejných prostriedkov z rozpočtu miestnych a regionálnych orgánov, ako aj z rozpočtu EÚ.

4.12 Európsky okrúhly stôl pre SCP potravín je úspešná iniciatíva, ktorej spolupredsedá Európska komisia a podporuje ju program OSN pre životné prostredie a Európska environmen-

tálna agentúra. Vďaka účasti zainteresovaných strán na európskej úrovni môže táto iniciatíva uplatňovať harmonizovaný prístup zohľadňujúci životný cyklus a viesť otvorený a na výsledky zameraný dialóg o všetkých štádiách potravinového reťazca. Cieľom iniciatívy je podporovať ucelený prístup na základe vedeckých poznatkov a zabezpečiť, aby potravinový reťazec významne prispieval k udržateľnej spotrebe a výrobe v Európe, pričom by sa zohľadnil celkový program SCP⁽¹²⁾.

4.13 Zavádzanie IPP a akčného plánu SCP/SIP musí byť dynamickým procesom, ktorý sa opiera o neustály dialóg a spoluprácu medzi rôznymi zainteresovanými stranami (počnúc podnikmi a zodpovednými politikmi až po spotrebiteľské organizácie a mimovládne organizácie, ktoré sa zaoberajú životným prostredím) s cieľom posilniť nástroje na komunikáciu so spotrebiteľmi, ekologickú výrobu a podporiť udržateľný nákup a udržateľné verejné obstarávanie.

4.14 Lepšia spolupráca medzi subjektmi zapojenými do výskumu a vývoja v oblasti ekologických inovácií, v hospodárskej a podnikateľskej sfére, vo výskumných ústavoch a vysokom školstve by mala do tohto odvetvia prinášať nielen potrebné inovácie, ale by mala umožniť aj prenos odborných vedomostí týkajúcich sa práv duševného vlastníctva, získavania znalostí a nových zručností, bez ktorých by bola IPP iba ilúziou.

4.15 Realizácia koncepcie IPP bez akčného plánu SCP/SIP by mohla priniesť riziko zbytočných právnych nezrovnalostí a nejasností. Z tohto dôvodu EHSV plne súhlasí s tým, aby sa všetky ďalšie opatrenia IPP posudzovali a uskutočňovali v rámci akčného plánu SCP/SIP.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(12) www.food-scp.eu.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre“

[KOM(2010) 393 v konečnom znení – 2009/0153 (COD)]

(2011/C 51/16)

Hlavný spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Európsky parlament sa 2. septembra 2010 rozhodol podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre“

KOM(2010) 393 v konečnom znení – 2009/0153 (COD).

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 14. septembra 2010 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán José María Espuny Moyano rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 177 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor považuje za vhodnú novú, presnejšiu definíciu tzv. „uzavretých akvakultúrnych zariadení“, ktorá sa opiera o výsledky projektu IMPASSE (koordinovaná investigatívna činnosť s názvom „Environmentálny vplyv cudzích druhov na akvakultúru“), ako aj objasnenie ich umiestnenia, čo sa týka ich vzdialenosti od otvorených vôd a ďalšie textové vylepšenia nariadenia (ES) č. 708/2007, ktoré sa do veľkej miery zhodujú s odporúčaniami v stanovisku CESE 453/2010.

1.2 Výbor sa domnieva, že ak sa prijímú potrebné opatrenia na zabránenie narušenia ekosystémov a biodiverzity, môže akvakultúra aj naďalej profitovať z výhod introdukcie cudzích druhov alebo premiestnenia lokálne sa nevyskytujúcich druhov do Európskej únie a tým podporovať udržateľný rozvoj tejto činnosti.

1.3 Výbor poukazuje na význam jasného stanovenia podmienok, ktoré musia spĺňať uzavreté akvakultúrne zariadenia s cieľom znížiť administratívnu záťaž.

1.4 Výbor zároveň podporuje zmeny vykonané v nariadení (ES) č. 708/2007 vzhľadom na nadobudnutie účinnosti Lisabonskej zmluvy, ktorých hlavným cieľom je povoliť zmenu príloh I, II, III a IV prostredníctvom „komitológie“.

2. Úvod

2.1 Akvakultúra je neustále sa rozvíjajúcou aktivitou, ktorá musí ponúknuť riešenia pre požiadavky trhu, vrátane diverzifikácie druhov, ktoré sa chovajú a s ktorými sa obchoduje.

2.2 Európska akvakultúra, rovnako ako aj ostatné poľnohospodárske aktivity, ponúkali v minulosti spoločnosti možnosť profitovať z výhod introdukcie cudzích druhov. Štyri z desiatich hlavných druhov chovaných v rámci akvakultúry v Európskej únii možno v súčasnosti považovať za cudzie [pstruh dúhový, ustrica vypuklá tichomorská, kapor rybníčný a mušľa jedlá japonská (filipínska)], pričom ich prítomnosť je momentálne bežná a potrebná.

2.3 Introdukcia cudzích invazívnych druhov sa však v súčasnosti považuje za jednu z hlavných príčin narušenia biodiverzity na svetovej úrovni. Neželané cudzie vodné druhy sa do Európskej únie dostávajú predovšetkým prostredníctvom balastovej vody z veľkých lodí, športového rybolovu a akvaristiky. Klimatické zmeny majú takisto za následok rozširovanie cudzích druhov, ktoré sem prichádzajú vlastnými cestami.

2.4 Nariadenie (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre bolo nedávno pozmenené, pričom výbor sa k týmto zmenám vyjadril v stanovisku CESE 453/2010 (spravodajca: SALVATORE), ktoré bolo prijaté veľkou väčšinou hlasov a ktoré je naďalej plne v platnosti. Niektoré z odporúčaní uvedených v danom stanovisku, ako napríklad požadované ujasnenie, že uzavreté akvakultúrne zariadenia sú vždy umiestnené na pevnine, v minimálnej bezpečnej vzdialenosti a sú chránené pred dravcami, atď., sú teraz súčasťou návrhu zmeny a doplnenia (zmeny a doplnenia článku 3), čo je dôkazom opodstatnenosti odporúčaní EHSV.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 V dôsledku nadobudnutia účinnosti Lisabonskej zmluvy, ako aj vzhľadom na pripomienky a odporúčania predložené rozličnými orgánmi, vrátane EHSV, musí Európska únia upraviť právny rámec určený na reguláciu postupov v oblasti akvakultúry, ktoré sa týkajú využitia cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov, ako aj možných s nimi spojených necieľových druhov.

3.2 Cieľom tohto právneho rámca musí byť minimalizácia rizika negatívnych dôsledkov na biodiverzitu, predovšetkým na druhy, biotopy a funkcie ekosystémov. Tieto právne predpisy sa musia opierať o zásadu prevencie, musia zahŕňať postupy vyhodnocovania možných rizík a predpokladať vypracovanie pohotovostných plánov.

3.3 S cudzími akvakultúrnymi druhmi, ktoré boli zavedené v Európskej únii už dávno a ktoré sa tu bežne chovajú, sa musí zaobchádzať osobitným spôsobom, ktorý umožní pokračovať v ich chove bez dodatočnej administratívnej záťaže, ak sa ich presuny netýkajú aj s nimi spojených necieľových druhov.

3.4 Nariadením (ES) č. 708/2007 sa ustanovuje rámec, ktorým sa riadia postupy v akvakultúre, pokiaľ ide o cudzie alebo lokálne sa nevyskytujúce druhy s cieľom posúdiť a minimalizovať možný vplyv týchto druhov na vodné biotopy.

3.5 Zníženie environmentálnych rizík si vyžaduje prijatie opatrení, akými sú akčné protokoly pre prijímacie zariadenia, predbežné hodnotenia environmentálnych rizík a karantény.

3.6 Správne riadenie rizík pri využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov si vyžaduje, aby jednotlivé zainteresované strany, predovšetkým členské štáty, prevzali svoj podiel zodpovednosti.

3.7 Musí sa využiť rozvoj poznatkov týkajúcich sa využívania cudzích akvakultúrnych druhov, predovšetkým nových vedeckých poznatkov získaných prostredníctvom výskumných iniciatív, ktoré financovala Európska únia, ako napríklad projekt IMPASSE, a to s cieľom zlepšiť právne predpisy v tejto oblasti.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Nariadenie (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre sa musí prispôsobiť novým ustanoveniam článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ktorý sa týka delegovania právo-

mocí, a článku 291, ktorý sa týka vykonávacích právomocí. Nariadenie (ES) č. 708/2007 tak bude v súlade s novým rozhodovacím procesom stanoveným v novej zmluve.

4.2 Keďže uzavreté akvakultúrne zariadenia sa považujú za bezpečné a riziko úniku druhov je nízke, musí sa im umožniť výnimka napríklad z povinnosti vykonávať predbežné hodnotenia dôsledkov na životné prostredie.

4.3 Vzhľadom na výnimky, ktoré sa udelia uzavretým akvakultúrnym zariadeniam, je obzvlášť dôležité definovať charakteristiky, ktoré musí spĺňať tento druh zariadení v oblasti biologickej bezpečnosti.

4.4 Požiadavky na uzavreté akvakultúrne zariadenia musia ísť nad rámec predpokladu, že chovná voda je jediným spôsobom úniku chovaných druhov. Treba zohľadniť predovšetkým ich umiestnenie na pevnine, ochranu pred dravcami, ochranu pred dôsledkami možných záplav, zabezpečenie proti krádežiam a vandalizmu, ochranu pred patogénnymi látkami a spôsob zaobchádzania s uhynutými organizmami.

4.5 Každý členský štát musí mať neustále k dispozícii zoznam uzavretých akvakultúrnych zariadení v celej Európskej únii. Tieto zoznamy sa musia vypracovať okamžite, musia byť pravidelne aktualizované a prístupné na internete.

4.6 Preprava cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov do uzavretých akvakultúrnych zariadení alebo z nich je obzvlášť citlivým procesom, ktorý sa preto musí uskutočniť tak, aby sa zabránilo úniku druhov.

4.7 Premiestňovanie cudzích vodných druhov do obchodov so spoločenskými zvieratami, záhradných centier, záhradných jazierok a akvárií predstavujú pre biodiverzitu podobné riziko ako akvakultúra, a preto sa naň musia vzťahovať rovnako prísne predpisy a kontroly ako v prípade akvakultúry.

4.8 Hoci sa návrh zmeny a doplnenia nariadenia (ES) č. 708/2007 nezaoberá touto otázkou, nie je správne definovať „otvorené akvakultúrne zariadenie“ ako zariadenie, v ktorom sa akvakultúra uskutočňuje vo vodnom prostredí, ktoré nie je od prírodného vodného prostredia oddelené bariérami zabráňujúcimi úniku chovaných jedincov. V otvorených akvakultúrnych zariadeniach totiž existujú fyzické bariéry, ktoré zaručujú chov v zajatí. Neexistuje však veľmi vysoká záruka, že by niektoré druhy za určitých okolností (búrky, záplavy, dravce, atď.) nemohli uniknúť do otvorených vôd.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

2011/C 51/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Medzinárodná politika v oblasti klímy po konferencii v Kodani – Nutnosť okamžitého konania v záujme oživenia celosvetového úsilia o ochranu klímy“ [KOM(2010) 86 v konečnom znení]	69
2011/C 51/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stave vykonávania integrovanej politiky výrobkov“ [KOM(2009) 693 v konečnom znení]	75
2011/C 51/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre“ [KOM(2010) 393 v konečnom znení – 2009/0153 (COD)]	80



Predplatné na rok 2011 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 100 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročné DVD	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	770 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačné (súhrnné) DVD	22 úradných jazykov EÚ	400 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, DVD, jedno vydanie za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	300 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom DVD.

Predplatitelia *Úradného vestníka Európskej únie* môžu získať rôzne prílohy k úradnému vestníku, ktoré sa budú zasielať na základe jednoduchej žiadosti. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznámení pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do *Úradného vestníka Európskej únie*.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj *Úradný vestník Európskej únie*, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke si možno prehliadať *Úradný vestník Európskej únie*, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>



Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK